

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Programı

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN OYUN BECERİLERİ İLE EBEVEYN-ÇOCUK
İLİŞKİLERİ VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dilem FİLİZ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye... En İyiyeye...

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Programı

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN OYUN BECERİLERİ İLE EBEVEYN-ÇOCUK
İLİŞKİLERİ VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRESCHOOL CHILDREN'S PLAY
SKILLS AND PARENT- CHILD RELATIONSHIPS AND PARENTAL ATTITUDES

Dilem FİLİZ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Dilem Filiz'in hazırladığı "Okul Öncesi D¼nem Çocukların Oyun Becerileri ile Ebeveyn Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Doç. Dr. Özge METİN ASLAN	İmza
J¼ri Üyesi (Danışman)	Doç. Dr. Menekşe BOZ	İmza
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. Aysel ÇOBAN	İmza

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından / / tarihinde uygun gör¼lmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca / / tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selahattin GELBAL
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenecektir. Araştırmanın örneklemini belirlerken; süreci ve uygulamayı kolaylaştırmak, zamandan tasarruf etmek için ilk aşamada Ankara'daki ilçeler, ikinci aşamada ilçelerdeki okullar seçkisiz olarak sıralanmıştır. Belirlenen sıraya göre okullara gidilerek ölçekler dağıtılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini, Ankara ilinde okul öncesi eğitime devam eden 477 çocuğun ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Çocuk Aile Bilgi Formu, Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği ve Ebeveyn Tutum Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda; elde edilen verileri istatistiksel olarak analiz etmek için parametrik testlerden Bağımsız Gruplar T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon Analizi, Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılırken; non-parametrik testlerden Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucuna göre; ebeveynlerin demokratik ve aşırı koruyucu tutumları arttıkça çocukların oyun becerileri artmakta, otoriter tutumları arttıkça çocukların oyun becerileri azalmaktadır. Araştırmanın diğer bir sonucu ise, çocukların ebeveynleri ile yakın ilişkileri arttıkça oyun becerileri artmakta, çocuğun ebeveyni ile olan çatışması oyun becerilerini düşürmektedir. Yanı sıra, oyun beceri puanlarındaki değişkenliğin %19.2'si ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveyn tutumlarıyla açıklanmaktadır. Demokratik ve yakınlık alt boyutları çocukları oyun beceri puanlarını istatistiksel olarak pozitif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır.

Anahtar sözcükler: okul öncesi dönem, ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveyn tutumları, oyun becerileri

Abstract

The relationship between the play skills of 60-72 month-old children attending pre-school education institutions, parent-child relationships and parental attitudes will be examined. While determining the sample of the research; In order to facilitate the process and implementation and to save time, the districts in Ankara were listed randomly in the first stage and the schools in the districts in the second stage. The scales were distributed by going to the schools in the determined order. In this direction, the sample of the research consists of the parents of 477 children attending pre-school education in Ankara. Data collection tools used in the research are Child Family Information Form, Play Skills Assessment Scale, Parent-Child Relationship Scale and Parental Attitude Scale. While using Independent Groups T-Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), Pearson Correlation Analysis, Multiple Linear Regression Analysis from parametric tests to analyze the obtained data statistically; Mann Whitney U Test, one of the non-parametric tests, was used. According to the results of the research; As parents' democratic and overprotective attitudes increase, children's play skills increase, and as their authoritarian attitudes increase, children's play skills decrease. Another result of the research is that as children's close relationships with their parents increase, their play skills increase, and the child's conflict with their parents decreases their play skills. In addition, 19.2% of the variability in game skill scores is explained by the parent-child relationship and parental attitudes. Democratic and intimacy sub-dimensions predict children's game skill scores statistically positively and significantly.

Keywords: preschool period, parent-child relationship, parental attitudes, play skills

Teşekkür

Yüksek Lisans sürecimin ilk gününden itibaren beni öğrencisi olarak kabul edip, bana zaman ayıran, görüşleriyle beni aydınlatan, emeğini hep üzerinde hissettiğim ve yıldıığım zamanlarda sürece devam edebilmem için motive edip desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Menekşe BOZ' a yüksek lisans sürecimde bana kazandıkları için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimimden itibaren görüşleri ile beni destekleyip zaman ayıran, yüksek lisans sürecime yön vermemde büyük etkisi olan sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Hatice DARGA' ya destekleri, bilgisi, yönlendirmesi ve en çok da verdiği motivasyonları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez verilerimi toplamamda bana kapılarını açan sayın okul müdürlerine, araştırmama benimle beraber zaman ayıran ve emek veren sevgili ebeveynlere, araştırmama destek olan öğretmenlere çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında, verdiğim tüm kararlarda ve bu kararları gerçekleştirmem konusunda en büyük destekçim olan öncelikle beni sevgiyle büyüten, kendime güven duymamı sağlayan devamında ise tez çalışmam için benimle aynı endişeyi ve özveriyi gösterdikleri için, sürecin her aşamasında desteklerini üzerimde hissettiğim canım annem Emine FİLİZ, babam Yakup FİLİZ ve ablam Tümay FİLİZ' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak; sevgili arkadaşım, meslektaşım Arş. Gör. Beyza HAMAMCI' ya yüksek lisans serüvenim boyunca araştırmamın istatistiksel analizlerinde yardımcı olduğu için, sahip olduğu bilgilerle beni desteklediği için, dostluğu, motivasyonu ve neşesi için; Eda KAPTAN' a süreçteki istatistiksel desteği, en çok da dostluğu, motivasyonu ve her anımda yanımda olduğu için; sevgili arkadaşlarım Ezgi nur' a, Beyza nur' a, Samet' e dostlukları ve neşeleri için müteşekkirim.

İçindekiler

Kabul ve Onay	ii
Öz	iii
Abstract	iv
Teşekkür	v
Tablolar Dizini	viii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini	x
Bölüm 1 Giriş	1
Problem Durumu	3
Araştırmanın Amacı ve Önemi	9
Araştırma Problemi	10
Sayıtlılar	11
Sınırlılıklar	11
Tanımlar	12
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar	13
Oyun	14
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi	24
Ebeveyn Tutumları	33
İlgili Araştırmalar	44
Bölüm 3 Yöntem	61
Araştırmanın Türü	61
Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	61
Veri Toplama Süreci	64
Veri Toplama Araçları	65
Verilerin Analizi	67
Bölüm 4 Bulgular, Yorumlar ve Tartışma	70
Bulgular ve Yorumlar	70

Tartışma	88
Bölüm 5 Sonuç ve Öneriler	114
Sonuç	114
Öneriler	119
Kaynaklar	120
EK-A: Araştırma Etik Komisyonu Onay Bildirimi	cxxxv
EK-B: Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni	cxxxvi
EK-C: Etik Beyanı.....	cxxxvii
EK-Ç: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orjinallik Raporu	cxxxviii
EK-D: Thesis/ Dissertation Originality Report	cxxxix
EK-E: Yayımlama ve Fikri Mülkiyet Hakları Beyanı.....	cxl

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Çocuklara İlişkin Demografik Bilgiler</i>	62
Tablo 2 <i>Ebeveynlere İlişkin Demografik Bilgiler</i>	63
Tablo 3 <i>Araştırma Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları</i>	66
Tablo 4 <i>Veri Toplama Araçları</i>	67
Tablo 5 <i>Ölçeklerden Elde Edilen Normallik Analizi Sonuçları</i>	68
Tablo 6 <i>Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları</i>	70
Tablo 7 <i>Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanları ile Çocuğun Yaşı, Kardeş Sayısı, Annenin Yaşı, Babanın Yaşı, Ailenin Aylık Geliri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	70
Tablo 8 <i>Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Annenin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	71
Tablo 9 <i>Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları</i>	72
Tablo 10 <i>Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	72
Tablo 11 <i>Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	73
Tablo 12 <i>Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları</i>	73
Tablo 13 <i>Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanları ile Çocuğun Yaşı, Kardeş Sayısı, Annenin Yaşı, Babanın Yaşı, Ailenin Aylık Geliri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	74
Tablo 14 <i>Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Annenin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	75
Tablo 15 <i>Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları</i>	75
Tablo 16 <i>Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i> .	76
Tablo 17 <i>Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	77

Tablo 18 <i>Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları</i>	77
Tablo 19 <i>Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanları ile Çocuğun Yaşı, Kardeş Sayısı, Annenin Yaşı, Babanın Yaşı, Ailenin Aylık Geliri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	78
Tablo 20 <i>Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Annenin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	80
Tablo 21 <i>Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları</i>	82
Tablo 22 <i>Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i> .	83
Tablo 23 <i>Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	84
Tablo 24 <i>Çocukların Oyun Becerileri ile Ebeveyn-Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	85
Tablo 25 <i>Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinin ve Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Oyun Becerilerini Yordama Düzeylerine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları</i>	87

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BM: Birleşmiş Milletler

CPRS: Child Parent Relationship Scale

EÇİ: Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği

ETÖ: Ebeveyn Tutumları Ölçeği

OBDÖ: Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

PAQ: Parental Authority Questionnaire

Bölüm 1

Giriş

Oyun sadece çocuk için önemli değil aynı zamanda çocuğun ailesi için de büyük önem taşımaktadır. Oyun, çocukla ebeveynler arasında sağlıklı bir iletişim kurulmasına yardımcıdır. Ailelerin çocuklarıyla birlikte oyun oynaması aile bağlarını bir ömür boyu geliştirmektedir (Çalışandemir, 2016, s. 17-30)

Lindsey ve Mize (2001) yapmış oldukları araştırmada çocukların yaşitlarından uzakta olduklarında ebeveynin oyuna katılımının çocuğun sadece sosyal gelişim alanını desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda oyun yeteneklerini de olumlu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Özyürek ve Gürleyik (2016) yaptıkları araştırmada anne ve babaların okul öncesi eğitime devam eden çocukları ile kurmuş oldukları etkileşimlerinde oyunun yerini incelemişler ve çocukların anne ve babaları, kardeşleri ya da ev içerisinde birlikte yaşadıkları farklı kişiler ile etkileşimde ve birlikte oyun davranışlarında bulunmalarının ev ortamında da devam etmesi gerektiğini belirtmektedirler. Özyeşer Cinel (2006) de çocukların erken yaşlardan itibaren oyun ve oyuncaklarla desteklenip karşılaşmaları gerektiğini ifade etmektedir.

Ebeveynler çocukların ilk oyun arkadaşlarıdır ve oyun, çocuk ve ebeveynin etkileşime girmesini sağlayan bir dildir. Çocuklar için oyun, sadece kendi başlarına ya da akranlarıyla gerçekleştirdikleri bir etkinlik değil; bunun yanı sıra oyun oynamaya başlanılan ilk mekânın çocukların evleri ve ilk oyun oynanılan kişilerin ise çocukların ebeveynleri olduğu vurgulanarak (Sezer, Yılmaz & Koçyiğit, 2016) ebeveyn-çocuk ve oyun arasındaki ilişkinin önemine dikkat çekmişlerdir. Oyun oynamanın belli başlı yetenekleri ve becerileri gerektirdiği belirtilmektedir. Çocukların sahip oldukları oyun becerileri, çocuğun gelişimine direkt olarak etki etmekle birlikte, bu alanda oluşan eksikliğin çocukların gelişim alanları ve bu alanların getirmiş olduğu becerilerin gelişmesini engelleyeceği düşünüldüğünden, çocukların oyun becerilerini incelemenin önemli olduğunu ileri sürmektedirler (Fazlıoğlu, Ilgaz & Papatğa 2013).

Aile; eşler, anne-baba-çocuk ve kardeşler alt sistemlerinin hem birbirini etkilemesi hem de birbirinden etkilenmesiyle oluşan bir birimdir (Knauth, 2000). Çocuğun doğduğu andan başlayarak çocuğu etkileyen, çocuğun gelişiminden sorumlu ve aynı zamanda onların gelişimlerini çok yönlü destekleyen bir yapıya sahip olduğundan dolayı çocukların gelişimlerinin en hızlı olduğu 0-6 yaş arasındaki dönemde önemli bir yer tutmaktadırlar. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarının ailesiyle ilişkileri göz ardı edilemeyecek bir konudur. Çocuklar ve ebeveynlerin ilişkileri yanı sıra, ebeveynlerin kendi arasındaki kurmuş oldukları ilişkinin çocuğun üzerinde oldukça etkisi vardır (Stocker, Ahmed & Kauser, 1997). Çocuklar ilk olarak anne-babalarının yardımlarıyla ve yönlendirmeleriyle dış dünyayı anlayıp tanımaya başlamaktadırlar. Bu süreçte ailenin çocukla olan ilişkisi büyük önem taşımaktadır. Sağlıklı bir anne-baba sevgisine, ilgisine sahip olan ve aynı zamanda anne-baba-çocuk etkileşiminin etkili olduğu bir ailede yetişen bir çocuk mutlu ve başarılı birey olarak yaşamını sürdürür. Ama bunun tersi durumunda çocukların gelişimlerinde ve çevreyle olan ilişkilerinde sorunlar meydana gelebilir (Küçükali, 2018).

Maccoby (2002)'nin hızlı öğrenme ve esneklik dönemi olarak belirttiği dönemin çocukluk dönemi olması ve bu dönemde ebeveynlerin çocukları üzerinde etkilerinin fazla olmasının normal olduğunu belirtir (Akt: Kırman & Doğan,2017). Ailenin yapısı, çocukla olan etkileşimi ve iletişimi gibi pek çok değişkenin çocukları etkilediği ifade edilmektedir (Sezer, Yılmaz & Koçyiğit, 2016). Saygı ve Uyanık Balat (2013); Bebeklik ile erken çocukluk döneminin insan hayatındaki en önemli yıllar olduğuna dikkat çekerek ailenin bu dönemdeki önemine ve katkısına değinmişlerdir. Çocukların doğduğu andan itibaren kurmuş oldukları ilişkilerinde en yakınlarındaki sosyal çevrenin çocukların ailelerinin olduğu belirtilerek, kurulan bu ilişki çocuğun gelişimindeki bütün alanlarını etkilediği görülmektedir. Bu doğrultuda anne, baba ve çocuk arasındaki ilişkinin hangi boyutlarda olduğunu belirlemek, farklı değişkenlerle incelemek ve anne, baba, çocuk arasındaki ilişkinin sorunlarını belirlemenin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Dereli ve Dereli (2017) de, ebeveyn-çocuk ilişkilerine günümüzde hem önem verilip sorgulanmaya başlanmasına hem de

bireyselleşmenin etkisiyle ebeveyn-çocuk ilişkilerinin zayıfladığını araştırmalarında vurgulamışlardır.

Ayrıca ebeveyn tutumları da anne babanın çocukla olan etkileşiminde önemli rol oynamaktadır. Küçükali (2018) çocuğun, eğitime başlayıncaya kadar olan süreyi evde ailesiyle geçirmesi ve ailenin bu süreçte çocukla olan etkileşimlerinin çocuğun gelecek yaşamındaki davranışları için temel oluşturduğunu belirtir. Ailenin buradaki en önemli görevi; çocuğun potansiyelini fark edip çocuğu yönlendirerek potansiyelini geliştirmesine yardımcı olmasıdır. Çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini doğrudan etkileyen faktörün anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları olduğuna dikkat çekmektedir. Yanı sıra, yapılan araştırmalar, ebeveyn tutumlarının çocuğun oyun davranışlarını etkilediğini ortaya koymaya çalışmıştır (Döker,2020; Mucuk, 2020; Uygun, 2018). Çocuğun oyun içerisindeki davranış biçimini ailesinden edinmiş olduğu eğitim türünün etkilediği ifade edilmektedir. Örneğin, aşırı hoşgörü ortamının etkili olduğu ailelerin çocuklarının oynadıkları ortama kolaylıkla adapte olamadıkları görülürken; aşırı otoriter aile ortamının etkili olduğu aileden gelen çocukların ise ya pasif saldırganlık ya da çok silik davranış örnekleri gösterdiğini belirtmiştir (Yavuzer,2019a). Bu ifadeyi destekleyici olarak dikkat çekilmek istenen nokta, çocukların davranışlarında yönlendirici etkisi olduğu bilinen ebeveyn tutumlarıdır. Bu potansiyeli desteklemek için oyun kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalarda çocukların oyun becerileri ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi önerilmiştir (Sezer, Yılmaz & Koçyiğit ,2016). Bu doğrultuda bu çalışmada çocuğun oyun davranışlarının, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveyn tutumları ile ilişkili olacağı varsayılmaktadır.

Problem Durumu

Oyun çocukluk kültürünün dokusu olarak ifade edilmekte olup (Amanda Boutot, Guenter & Crozier, 2005) çocuğun en doğal öğrenme ortamı olarak belirtilmektedir. Oyun yoluyla çocuk, yaşam için ihtiyaç duyulan davranış, bilgi ve becerileri doğal olarak öğrendiği

ifade edilmektedir. Oyun yoluyla çocuk deneyim kazanmakta ve çocuğun bu deneyimlerinin onun öğrenmesine fırsat sağladığı belirtilmektedir (Pehlivan,2014).

Çocukların kendi dünyaları hakkında daha fazla bilgi edinmeleri, yeni fikirlere uyum sağlamaları ve hayal güçlerini geliştirmeleri için oyunun bir fırsat ortamı olduğuna dikkat çekilir (Golinkoff, Hirsh Pasek & Singer ,2006). Aynı zamanda oyunun, kuramsal bilgi ve pratik arasında kurmuş olduğu bağın önemi ile soyut yaşantıları somuta indirgediği görülmektedir. Öğrenme laboratuvarı olarak da adlandırabileceğimiz oyun etkinliklerinin, öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkisi olduğu ve öğrenme eylemi bağlamında çocuğa yaptığı olağanüstü katkılarının olduğu ifade edilmektedir (Pehlivan,2014). Oyun çocuklar tarafından başlatılan bir uygulama olarak kabul edilirken öğrenme daha çok yetişkinler tarafından başlatılan bir uygulama veya etkinliğin sonucu olduğundan bahsedilmektedir. Oyun yalnızca öğrenme demek değildir ancak oyun ve öğrenme çocukların günlük yaşamları için doğal bir bileşendir ve birbirlerinden ayrılmaz bir süreçtir. Oyunun başladığı ve bittiği yerin neresi olduğu, öğrenmenin gerçekleştiği zamanın ne zaman olduğu gibi sorular bir bütünü ifade etmektedir. Buradan hareketle çocuklara en çok ne yapmaktan hoşlandıkları sorulduğunda verdikleri cevapların oyun oynamak olduğu görülmektedir (Samuelsson & Carlsson, 2008). Oyunun öğrenme için önemli bir mod olduğu ayrıca çocukların ilgi alanları keşfettikleri, sevinçlerini ifade ettikleri ve korkularını, hayal kırıklıklarını ve üzüntülerini işledikleri birincil araç olduğu ifade edilmektedir (Miller & Almon, 2009).

Golinkoff vd. (2006); oyunun çocuğun gelişimi için önemsiz olarak görülmesine karşı çıkararak, oyunun çocuğun ruh sağlığı için çok önemli olduğunu, çocuğu okula hazırladığını ve aynı zamanda çocuklar ve olacakları yetişkinler için hem sosyal hem de bilişsel avantajlar sunduğunu belirtmektedirler. Oyun oynamanın çocukları hem geliştirdiği hem de öğrenmelerini sağladığı ifade edilir (Aktaş Arnas, 2017). Çocukların oyun yoluyla gelişimsel beceriler kazandığı ifade edilerek (Golinkoff ve ark., 2006); çocukların oyun vasıtasıyla duygusal, bilişsel, sosyal, okuma yazma ve dil gibi pek çok beceri geliştirdiği belirtilmektedir (Akt: Aktaş Arnas,2017). Tipik çocukların gelişimleri için kritik olan dil becerileri, sosyal yeterlilik, uygun davranışlar, ince ve kaba motor beceriler, hafıza becerileri, hayal gücü,

duygusal kontrol ve güven gibi becerileri oyun yoluyla kazandıklarını ifade etmektedirler (Amanda Boutot ve ark., 2005). Çocuğun oyun yoluyla konuşma, düşünme, paylaşma, ihtiyacı olan bilgiyi kazanması, tecrübe edinmesi ve yaşamın rollerini kavraması gibi unsurları oynamış olduğu oyun içerisinde kavradığı, benimsediği ve pekiştirdiği ifade edilmektedir (Pehlivan,2014). Miller & Almon, (2009); çocukların hem oyun oynayıp hem de keşfedip öğrenme şansına sahip olduklarında öz-düzenlemede oldukça yetenekli hale geldiklerini bir de kendi becerilerini keşfedebildiklerini ifade etmekten, Golinkoff vd. (2006) ise öz-düzeleme, kendi davranış ve duygularını yönetme becerilerinin oyunun merkezini oluşturduğunu ifade etmektedir. Çocukların bu becerileri uyguladığı, geliştirdikleri, becerileri pekiştirdikleri ve uygulama yapmaktan zevk aldıkları ortamın oyun ortamı ile mümkün olabileceği belirtmektedirler. Miller & Almon (2009), çocukların oyunlarında artış oldukça, çocukların kendilerini kontrol edebilmelerinin ve yüksek düzeyde düşünme becerilerinin arttığı dikkat çekmektedir. Bu ifadeleri destekleyici olarak oyunun çocuğun üstbilişsel veya öz-düzenleme becerilerinin gelişimini destekleyerek öğrenmeye katkıda bulunduğu ifade edilmektedir (Whitebread, Coltman, Jameson & Lander, 2009).

Arı (2003) okul öncesi dönemin çocuklarda kişiliğin belli düzende oluşmasının yanı sıra temel bilgi ve becerileri edinmek açısından kritik bir öneme sahip olduğu (Akt: Özkılıç Kabul, 2019) ve çocukların bu dönemde edinmiş olduğu oyun becerilerinin çocukların toplum içerisinde yaşamak için gerekli olan becerilerinde temel adımı oluşturduğu, toplum içerisinde bağımsız birer birey olarak yer almaları ve toplumdaki kişilerle kurmuş oldukları ilişkilerde ipucu sağladığı ifade edilmektedir (Özkılıç Kabul,2019). Bu bağlamda Golinkoff vd. (2006), okulda veya iş başında yaşam için gerekli olan ve yaşam becerisi olarak ifade edilen akranlarla ilişkilerde sosyal yeterlilik ve güven oluşturmak için oyunun önemli bir yeri olduğuna değinmektedir. Mellon (1994), oyunun çocukların kendileriyle ve dış dünya ile etkileşimlerinin sağlandığı, toplumun kurallarını paylaşmayı öğrendiği, iş birliğini, başka insanlara yardım etme ve problemlere çeşitli çözüm yolu üretebilme becerilerini öğrendiklerini bir ortam olduğunu ifade etmektedir (Karaman, 2009).

MEB (2016), oyunun çocuğun eğlenerek öğrenmesinde ilk basamak olduğu ve çocuğun gelişiminde önemli bir role sahip olduğu belirtilerek çocuğun gerçek hayatta gereken beceri ve deneyimleri oyun aracılığıyla kendiliğinden öğrendiği ifade edilmektedir (Akt: Özkılıç Kabul,2019). Oyunların çeşitli olması ve bilinçli oyunlar olmasının çocuğun gelişimi için önemli olduğuna ve çocukların oyun becerileri yardımıyla bilişsel ve psiko-sosyal gelişimlerine katkı sağladığına dikkat çekilmektedir (Jobling, Virji Babul & Nichols, 2006). Vygotsky ise, özellikle dramatik oyun sırasında çocuklar yetişkinlerden yeni beceriler öğrenmeye hazır olduğunu ifade etmektedir (Amanda Boutot ve ark., 2005).

Çocuğun oyun aracılığıyla öğrenme becerisi kazandığı ifade edilirken bir birey olarak kendini, yaşadığı toplumu ve dünyayı oyun yoluyla tanıdığı belirtilmektedir. Bu sebeple oyunun çocuklara öğrenme becerisi kazandırmada bir metot ve etkinlik olarak ele alınması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2013).

Çocuklar oyun ortamı sayesinde çevresini keşfeder, araştırır, problem çözer ve nesnelere tanıma imkânı bularak çocukların çeşitli kavramlar öğrenebileceği belirtilmektedir. Bu sebeple çocukların oynadığı ortamın niteliği, çocukların neyi ne kadar öğreneceği konusunun önemi üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda çocuklara sağlanan çevrenin, çocuğun öğrenme sürecine destek olması, çocukların deneyimlerini arttırmasına yardımcı olması ve çocukları oyun oynamaya karşı cesaretlerini arttırıcı olması gerektiği belirtilmektedir (Aktaş Arnas,2017).

Oyunun çocuğun en önemli iletişim aracı olup çevresiyle bağ kurmasına yardımcı olduğuna ve toplumsal yaşamın dilini, kurallarını oyun yoluyla öğrenme fırsatı bulduğuna dikkat çekilmektedir (Demir Öztürk, 2019). Ateş (2011); çocuğun kendini ve çevresini tanımaya çalıştığı dönemde merak ettikleri konular hakkındaki sorulara cevap bulmak için etrafında yakınlık kurduğu kişilere başvurma eğiliminde olduğuna değinmektedir ve bu bağlamda sürekli ebeveynleri ve akranlarıyla iletişime geçtiğini ifade etmektedir. Ayrıca yaşamın ilk beş yılı çocukların yetiştirilmesinde ve kurulan ilişkinin sağlıklı olmasında önemli olduğu düşünüldüğünde ailelerin mühim görevleri olduğu belirtilerek, ailelerin çocuklarına gereken zamanı ayırmaları ve onlarla ilgilenmesi gerektiği ifade edilmektedir (Yayla, 2016).

Toplumun en küçük birimi olan ailenin, ailedeki en küçük birey olan çocuklarına rol model oldukları belirtilmektedir (Akt: Demir Öztürk,2019). Miller ve Almon (2009), “Çocukların yaşamında oyuncu yani oyunun yaşam için önemini modelleyecek yetişkinlere ihtiyacı olduğunu” belirtmektedir. Çocukların oyunlarını yakından gözlemleninin, oyunlarından çocukların gelişimleri hakkında ipuçları elde etmenin yanı sıra çevreyi ve oyunun kapsamını geliştirmenin gerekliliği üzerinde durmaktadır.

Çocukları için birincil bilgi kaynağı olan ebeveynlerin çocukların gelişimlerinde ve gelişimlerini desteklemede kritik öneme sahip olduğu ifade edilmektedir. Ebeveynlerin çocuklarıyla birçok farklı alanlarda etkileşim kurduğu, oyun ve eğlence biçimlerinin de bu alanlardan birisi olduğuna dikkat çekmektedirler. Çocuğun en önemli işi olarak bilinen oyunun ebeveynler tarafından nasıl algılandığı çocuğa sunacakları oyun fırsatlarını doğrudan etkilediği görülmektedir. (Akt: Demir Öztürk,2019).

Metin Aslan (2013), oyunun çocuğun özgürlüğünü yaşayabildiği bir ortam olduğunu ifade ederek, yeteneklerin ve becerilerin gelişiminin en iyi oyunda sergilediğini ve oyun sırasında gösterdikleri davranışların çocuklara ait önemli bilgiler verdiğini belirtmektedir. Çocuklar; iç ve dış dünyalarını algılayış biçimlerini, duygu ve düşüncelerini, benliklerini oyun ortamına yansıtmakta olup, çocuk hakkında bilgi edinmek ve çocukla iletişim kurmak isteyen kişilerin çocukların oyunlarını gözlemlenmeleri ve hatta çocuk oyunlarında katılımcı olmaları gerektiği belirtilmektedir (Uygun Kozikoğlu, 2019).

Çocuğun oyununu etkileyen en önemli faktörün oyunun oynadığı çevre olduğu belirtilerek ortamın serbest ve her açıdan zengin olması gerektiği ifade edilmektedir. Çocuğun bu dönemdeki gelişimlerini oyun yoluyla ilettiği göz önüne alındığında, çocuğun oyun içerisindeki davranışlarının gözlemlenmesi gelişimleri ve kişilik özellikleri hakkında birçok bilgi konusunda bize ipucu vermektedir (Alderson, Howard & Sheridan, 2011).

Okul öncesi dönem çocuğa sahip ebeveynlerin, çocukların oyunlarını her anlamda etkili biçimde kullanmasının çocukların sürece aktif bir biçimde katılmalarını sağlayacağı ifade edilmektedir (Akt: Özkılıç Kabul,2019). Bandura'nın bireylerin başkalarının davranışlarını gözlemleyerek dolaylı yoldan pek çok davranış kazanabildiğini ifade ederek yetişkinlerin

çocuklara model olması gerektiğinin önemini vurgulanmasından (Gültekin,2020) yola çıkılarak ebeveynlerin çocukların oyun becerilerini etkilediği düşünülmektedir.

Demir Öztürk (2019), yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin çocuk oyunları hakkında görüşlerini almış ve bunun sonucunda “kimlerin oyun oynadığı” sorusuna herkesin ve ebeveynlerin oyun oynadıkları cevaplarını almıştır. Ebeveynler özellikle annelerin oyun oynadığını belirtmişler. Ancak bunun akabinde ebeveynlerin çocuklarıyla oyun oynama paylaşımlarının çocukların kardeş, arkadaş gibi değişkenlere göre daha az olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Buradan hareketle çocukların oyuna ilişkin bakış açılarında, ebeveyn tutum ve davranışlarının büyük ölçüde etkisi olduğunun görülmesi ve ebeveynlerin oyunu da diğer etkinlikler kadar ciddiye alması, yoğunluğunun ve niteliğinin artırılması gerektiği ifade edilmektedir.

Uygun (2018), çocuğun toplumu tanınması ve sosyal gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesinde ebeveyn tutumlarının önemli bir yeri olduğuna değinmektedir.

Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit (2016); çocuk anne-baba ve oyun arasında karşılıklı bir etkileşimin olduğu, oyunun ailede büyüyüp şekillendiği üzerinde durmuşlardır. Alan yazında, ebeveynlerin çocukları üzerinde etkilerinin fazla olması yani ebeveyn ve çocuk etkileşiminin çocuğun gelecek yaşamı için temel oluşturması (Küçükali,2018), anne-baba-çocuk ilişkisini inceleyen çalışmaların sınırlılığı, anne-baba-çocuk ilişkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesinin önerilmesi (Saygı & Uyanık Balat, 2013), değişen aile çocuk ilişkilerinin saptanması (Dereli&Dereli,2017), çocukların erken yaşlardan itibaren oyunla ve oyuncaklarla tanıştırılması gerekliliği ve bu durumun ailenin sorumluluğunda olması (Özyeşer Cinel, 2006), oyun becerileri/ davranışlarının çeşitli değişkenler açısından (SED,cinsiyet,yaş vb.) ilişkilerinin incelenebileceği ve annenin babanın ve çocuğun birbirleri ile olan ilişkilerinin oyun bağlamında ele alınması önerilmiştir (Gülşay Ogelman, Aytaç, Erol, Erdentuğ, Akdeniz Yolaç, Güner Özbilenler, 2019). Darling ve Steinberg (1993), birçok araştırmacının ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesiyle, ebeveyn-çocuk ilişkisinin belirlenmesi ve çocuğun gelişimini etkileyen aile ortamının duygusal yönünü ifade edebileceğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda, çocuğun oyun içerisindeki davranış biçimlerinin

ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olması (Döker,2020) ve ebeveyn tutumlarının çocuğun oyun becerileri üzerinde de etkili olabileceğinin düşünülmesi, ailelerin çocuklarla oynamalarının onların oyun becerilerini geliştirmesi, oyun becerilerinin çocuklarının diğer gelişim alanlarını etkilemesi ve bu alanda oluşacak eksikliklerin diğer gelişim alanları da önemli ölçüde etkilemesi (Fazlıoğlu, Ilgaz & Papatğa 2013), alan yazında çocukların oyun becerilerini inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olması(Koçyiğit, Sezer & Yılmaz, 2015) göz önünde bulundurularak çocukların oyun becerileri ile çocukların aileleri olan ilişkileri ve ebeveynlerin çocuklara karşı olan tutumlarının ilişkili olduğu varsayılmaktadır.

Buradan hareketle okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çocuğun çevreyi keşfetmesi toplumu tanıması, kendini tanıması, yaşama uyum sağlaması ve yaşamı için gerekli olan yaşam becerileri elde etmesi için oyunun bir fırsat ortamı olduğuna dikkat çekilmekte, oyun yoluyla çocuğun deneyim kazandığı ifade edilmekte ve bu deneyimlerin çocuğun gelişimi ve öğrenmesi için önemli olduğu belirtilmektedir. Oyunu destekleyici bir ortam oluşturmak ve davranış içinde olmak, bu bağlamda çocukların iyi olma haline katkı sağlayacaktır. Çocukların bu süreç esnasında ilişki kurdukları birincil kaynağın çocuğun ebeveyninin olması yani çocukların ilk oyun arkadaşlarının ebeveynleri olduğu düşünülürse çocukların ebeveynleri ile etkileşimleri, ebeveynlerin tutumlarının önemini ortaya çıkarmaktadır. Ebeveynler çocuklarının oyunlarını gözlemleyerek veya dahil olarak çocuk hakkında pek çok bilgiyi öğrenebildikleri ve çocuklarına oyun sürecinde rehber olup nitelikli oyun ortamını sağlamalarının çocukların gelişimlerine ve öğrenmelerine katkı sağlayacağı ve aynı zamanda ebeveynlerin çocuklarıyla kurmuş oldukları ilişkilerin ve çocuklarına karşı tutumlarının çocukların oyun davranışlarını etkilediği ifade edilebilir (Sezer, Yılmaz & Koçyiğit, 2016; Özyeşer Cinel,

2006; Döker, 2020; Küçükali, 2018; Uygun, 2018; Alderson ve ark., 2011; Uygun Kozikoğlu, 2019; Demir Öztürk,2019; Miller & Almon, 2009; Aktaş Arnas,2017).

Oyunun, çocuğun gelişimi ve öğrenmesi bağlamında önemli olduğunun bilinmesi ve ailelerin çocuklar üzerindeki etkisinin yadsınamayacak düzeyde olması nedeniyle okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkisini ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyerek alan yazına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu araştırma sonucunda hem eğitimciler hem de ebeveynlere yönelik çıkarımlarda bulunabileceği varsayılmaktadır.

Araştırma Problemi

Okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

1.Okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri

- a) çocuğun kronolojik yaşına, cinsiyetine, sahip olduğu kardeş sayısına
- b) annenin yaşına, öğrenim düzeyine, çalışma durumuna
- c) babanın yaşına, öğrenim düzeyine, çalışma durumuna
- d) ailenin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.Okul Öncesi dönem çocukların ebeveyn-çocuk ilişkileri

- a) çocuğun kronolojik yaşına, cinsiyetine, sahip olduğu kardeş sayısına
- b) annenin yaşına, öğrenim düzeyine, çalışma durumuna
- c) babanın yaşına, öğrenim düzeyine, çalışma durumuna
- d) ailenin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.Okul öncesi dönem çocukların ebeveynlerinin tutumları

- a) çocuğun kronolojik yaşına, cinsiyetine, sahip olduğu kardeş sayısına

- b) annenin yaşına, öğrenim düzeyine, çalışma durumuna
- c) babanın yaşına, öğrenim düzeyine, çalışma durumuna
- d) ailenin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

4.Okul öncesi dönem çocukların oyun beceri düzeyleri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?

5.Okul öncesi dönem çocukların ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveyn tutumları çocukların oyun becerilerini yordamakta mıdır?

Sayıtlılar

Bu araştırmada kullanılan ölçme araçlarının çocukların oyun becerilerini, ebeveyn çocuk ilişkisini ve ebeveyn tutumlarını değerlendirmek için yeterli oldukları varsayılmıştır.

Aynı zamanda ebeveynlerin veri toplama araçlarına içtenlikle cevap verdiği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılının ikinci yarıyılı ve 2021-2022 eğitim-öğretim yılının birinci yarıyılında Ankara ili merkezinde bulunan ve çocukların yaş grubu 60 ile 72 ay arasında olan okul öncesi eğitim kurumuna devam etmekte olan çocuklara sahip ebeveynlerle sınırlıdır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin online (çevrimiçi) veya yüz yüze yöntemlerle "Oyun Becerileri Ölçeği", "Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeği" ve "Ebeveyn Tutum Ölçeği" ne verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Araştırmaya tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynleri ile sınırlıdır.

Araştırmada ebeveyn olarak anne ve baba ayırt edilmemiştir. Toplam puan, anne ve babadan alınan toplam değer üzerinden hesaplanmıştır.

Tanımlar

Oyun: Genel bir ifadeyle; fazla enerjinin dışarıya atılımı, çocukların rahatladığı, uygulama yapma fırsatı buldukları, isteklerini yerine getirebildikleri, zevk aldıkları ve öğrendikleri ortam olarak tanımlanmaktadır (Aksoy, 2020, s.2-17).

Oyun Becerileri: Bir çocuğun repertuarında erken çocukluk ortamında akranlarıyla etkileşim kurmak için gerekli olan kritik araçlar ve kendi başlarına kritik gelişim beceriler şeklinde ifade edilebilir (Akt: Jung & Sainato, 2013).

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi: Johnson, Kent ve Leather (2005) ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkileri; ebeveynlerin çocukları ile arasındaki iletişim biçimini, ebeveynlerin çocukları ile çatışmalarını ve ebeveyn ile çocuğun bağlanmasını da içine alan bir geniş kavram olarak tanımlanmaktadır (Akt: Dereli & Dereli, 2017). Bronfenbrenner ve Evan (2000), ebeveynler ve çocuklar arası ilişkiyi ekolojik kuramla açıklayarak çocuğun davranışlarının ve özelliklerinin ebeveyni etkileyebileceği ve bu etkileşimin çocuğun davranışlarını ve özelliklerini etkileyeceği şeklinde ifade etmiştir.

Ebeveyn Tutumları: Tutum; toplumsal bir konuya, olaya veya bir nesneye karşı bireylerin bilgileri, deneyimleri, duyguları ve güdüleri yoluyla örgütlemiş oldukları davranışsal, duygusal ve zihinsel tepki ön eğilimleri olarak tanımlanmaktadır (İnceoğlu,2011). Ebeveyn tutumu ise; anne ve babaların çocuklarına karşı duygularının ifadesi olarak tanımlanmaktadır (Özyürek & Tezel Şahin,2017). Alan yazında ebeveyn tutumları demokratik, aşırı koruyucu, izin verici, otoriter gibi çeşitli gruplara ayrılmıştır.

Okul Öncesi Eğitim: 0-6 yaş arasındaki çocukları kapsayan okul öncesi dönem; çocukların gelişimsel yönlerinin tamamına içinde buldukları toplumun kültürel değerlerini baz alarak yön veren, çocukların öz denetim kazanmasına yardımcı olan, yaratıcılıklarını geliştiren, kendilerini ifade etmelerine imkân tanıyan, algılama güçleri ile duygularının gelişimini arttırarak akıl yürütme sürecinde onlara fayda sağlayan sistemli eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Haktanır,2015).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Çocuğun oyun oynamasının önemli bir iş olduğu ve oyun oynamanın belli başlı beceri ve yetenekleri gerektirdiğinin bilinmesi, oyun oynamak çocuğun diğer gelişim alanlarını da destekleyeceğinden, bu alandaki eksikliklerin çocukların diğer gelişim alanlarını da etkileyip aynı zamanda bu alanların gerektirdiği becerilerin gelişmelerinin sekteye uğrayacağı ifade edilmektedir (Fazlıoğlu, Ilgaz & Papatğa, 2013). Bu nedenle ebeveynlere büyük bir iş düşmektedir. Çocuğun oyun oynayacağı ortamları sağlamaları gerekmektedir. Oyun ortamlarını oluştururken çocukların var olan gelişim düzeylerini bilerek çocuktan daha bilgili diğer bir kişinin yardımı ile ulaşabileceği potansiyel gelişim düzeyi arasındaki farka göre bir ortam oluşturmalıdır (Ecirli,2016). Bu bağlamda, araştırmamızın kurumsal temelleri; Bowlby'nin bağlanma kuramı, Vygotsky'nin sosyokültürel gelişim kuramı, Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler kuramı ve Bandura'nın sosyal öğrenme kuramını temel almaktadır. Bu kuramlara göre; ebeveyn-çocuk ilişkisinin temellerini bağlanma kuramı ile açıklamak mümkündür. Bağlanmanın ilk sosyal ilişki olduğunu, sadece bebeklik ve çocukluk dönemi için geçerli olmadığını ve yaşamın tümünde etkili olduğunu (Seven,2013), bebeklikte güvenli bağlanma geçirmiş bir çocuğun ebeveyni ile arasında kurmuş olduğu ilişkinin olumlu yönde devam edeceği ifade edilmektedir (Berk, 2012/2013). Diğer bir kuram olan Ekolojik Sistemler Kuramı ise; çocuğun içerisinde yaşadığı pek çok kurum ve ortamın çocuğun gelişimini etkilediğini (Trawick-Smith,2010/2018), aynı zamanda bu ortamların çocuğun gelişiminden de etkileneceğini (Bronfenbrenner ve Evans,2000) belirtmektedir. Buna ek olarak, sosyal öğrenme kuramı ise çocukların bir davranışta bulunmadan önce başkalarının davranışlarını gözlemleyerek model aldıklarını ifade edilmektedir (Bandura,1976). Ayrıca Vygotsky' nin sosyo-kültürel kuramında, çocuğun doğduğu andan itibaren kendisini çevreleyen sosyal ilişkiler içerisinde, dünyaya ilişkin kavramlarını, şemalarını ve davranış kalıplarını oluşturduğu ve bunları içselleştirdiği belirtilmektedir. Buna ek olarak, oyunun okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimi için

önemli kaynaklardan biri olduğuna değinerek yakınsak gelişim alanına dikkat çekmektedir. Yakınsak gelişim alanı çocuğun normal gelişim düzeyinin üzerinde olan ama biraz destekle başarabileceği yeni beceri edinme alanı olarak ifade edilmektedir. Bu becerilerin gelişimi için destek sağlanan ortamın oyun ortamı olduğu belirtilmektedir (Gözkan, Kafescioğlu & Tahiroğlu, 2017).

Oyun

Tanımı ve Önemi

Oyun; çocuğun en önemli uğraşdır (Çalışandemir, 2016, s. 1-15). Çocukluk döneminin en önemli ihtiyaçlarından biri olan oyunun; çocukların eğlenerek öğrenmeleri ve öğrenmelerini genelleyebilmeleri için önemli bir fırsat olduğu (Aydın, 2017), çocukların oyunlar sırasında yeni deneyimler kazandığı ve aynı zamanda oyunun kültürün bir iletim aracı olduğu ifade edilir (Çalışandemir,2016, s. 17-30).

Araştırmacıların çoğu oyunun eğlenceli, gönüllü, esnek, içten motive edilmiş, dışsal hedefleri içermeyen, aktif katılımı içeren ve genellikle inanma unsurlarına sahip olduğu konusunda ortak fikir birliğine varmışlardır (Reikerås,2020). Mayesky (2002), oyunun çocuğun hayatının doğal bir parçası olduğunu, oyun sürecini çocuğun yönlendirdiğini, çocuk için yaratıcı bir etkinlik olduğunu, çocuğun oyun sürecine tamamen dahil olduğunu ifade etmektedir. Jackman (2005:20), oyunun önemini şu şekilde açıklamıştır: Oyun çocuğun hayal gücünü, yaratıcılığını, araştırmasını, keşfetmesini, problem çözmesini, yeni beceriler edinmesini, kendine güvenmesini ve güven hissini arttırarak çocuğun daha fazla oyunu canlandırdığını ifade etmektedir. Yani; oyunun bir döngü olduğunu ve çocuğun oynadıkça her açıdan gelişiminin destelendiğini belirtir (Çalışandemir,2016, s. 17-30). Birleşmiş Milletlerin Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989)' nin 31. Maddesine göre; sözleşmeyi imzalayan devletlerin çocukların dinlenmeleri, boş zamanlarını değerlendirmeleri, oynamaları ve yaşlarına uygun eğlence veya etkinliklerde bulunmaları, sanatsal ve kültürel yaşama

serbestçe katılma haklarının olduğunun kabul edilmesi çocukların yaşamında oyunun önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Oyun; ilk başlarda anlamsız bir faaliyet gibi görünse de çocuğun öğrenmesi için önemli, en iyi ve en doğal yoldur. Çocuğun fiziksel, duygusal, bilişsel, sosyal gelişimine önemli katkı sağladığı ifade edilir (Ağyar, 2016). Bazı araştırmacılar küçük çocuklar için oyun ve öğrenmeyi eşit tutarken, diğer araştırmacılar ise oyun ve öğrenmenin aynı şey olmadığını ancak birbirlerini harekete geçiren ve ayrılmaz birer parça olarak görülmesi gereken boyutlar olarak ifade etmektedirler (Akt: Reikerås,2020).

Fleer (2014:1) oyunu, yaşamın başlarında çocuğun öğrenmesine yardımcı olan pedagojik bir araç olarak ifade ederken; oyun ile ilgili teorilerde oyunun önceden belirlenmiş belli düzeyde devam ettiği belirtilmektedir. Aslında burada belirtilmek istenen, oyunun belirli bir sıra ve evrim izlediğidir. Eğer çocuk, içinde bulunduğu yaş diliminde göstermesi gereken oyun evresinin özelliklerini göstermiyorsa, çocuğun gelişimsel özelliklerinde bir sorun olduğu ifade edilmektedir (Çalışandemir, 2016, s. 1-15).

Oyun ve Gelişim Alanları Arasındaki İlişki

Harding, Meldon-Smith ve Sheridan (2002); gelişme kavramının büyümeden çok daha fazlası olduğuna değinerek gelişmenin bir dizi beceriyi, yeteneği kazanmak ve mükemmelleştirmekle ilgili olduğunu ifade etmektedirler.

Öztürk Aynal (2021, s. 336-376); Oyun ve gelişim arasındaki ilişkinin birbiri içerisine geçmiş olduğunu belirtmektedir. Çocukların oyunlarından edindiğimiz bilgiler sayesinde çocuğun gelişimsel kazanımlarını öğrenebileceğimizi, aynı zamanda oyunun çocuğun gelişimine de katkı sağladığını ifade etmektedir. Oyun ve gelişme kavramları ile ilgili ortak bir teorinin bulunmadığını; ancak dikkat edilmesi gereken noktanın, hangi tür oyunların hangi gelişim alanı ve gelişim düzeyine hitap ettiğini bilmemiz gerektiğinin önemine vurgu yapmaktadır.

Aksoy (2020, s.2-17); çocukların oyunlarını kendilerinin seçtiğini, oyuna var olan bilgi ve deneyimlerini kattıklarını ve oyunu kendilerine göre değiştirip bilgilerini genişletebileceklerini ifade eder. Böylece çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimlerinin oyun yoluyla desteklenebildiği görülmektedir.

a. Fiziksel-Psikomotor Gelişim. Yaşamın ilk yıllarında bebek çevreyi keşfetmeye başlamaktadır. Bunu hem duyularının hem de kaslarının kullandığı duyu-motor oyunla yapmaktadır (Aksoy,2020, s. 2-17) Çocuklar hareketleri üzerinde artan bir kontrol geliştirmektedirler (Harding ve arkd, 2002). Çocukların kontrolleri önce bedenleri üzerinde başlamaktadır (meme emme, ağız oyunları vs.), bu kontrol giderek çevreye yayılmaktadır (oyuncağı kavrayabilmek gibi) (Aksoy,2020, s. 2-17).

Bir çocuk vücudunun kontrolünü kazandığında, benlik kavramının geliştiği görülmektedir. Çocuklar güçlerini keşfederek, kendilerine dair bir ben kavramı oluşturmaktadırlar (Mayesky, 2002). Fiziksel oyun sayesinde çocukta beden, alan ve mekân farkındalığı gelişmektedir Fiziksel etkinlik oyunları çocukların gelişimini ve hareket becerilerinin ilerlemesini sağlamaktadır. Oyunun hareket olduğuna dikkat çekilirken; çocukların pasif katılımcı olmadığı, aktif olarak oyunun içerisinde oldukları görülmektedir (Aksoy, 2020, s. 2-17). Çocuklar oyunlarında fizikseldirler, yani tüm varlıklarıyla ordadırlar (Mayesky, 2002).

Oyunun çocuğun gelişim düzeyi ile uyumlu beceriler kazanmasına yardım ettiği görülmektedir (Aksoy, 2020, s. 2-17). Oyun sayesinde, çocuğun psikomotor becerilerinin, gücünün, tepkisinin, dikkatinin arttığı belirtilmektedir (Poyraz, 2012).

Oyun birçok yönden kas gelişimine katkıda bulunmaktadır (Mayesky,2002). Büyük kas becerileri çocukların fırlatma, yakalama gibi büyük hareketleri içeren eylemleri gerçekleştirmelerini sağlarken; küçük kas becerileri çocukların ayakkabının bağcığını bağlaması, çizim gibi nesnelere kontrol etmesini sağladığı görülmektedir (Harding ve arkd, 2002). Okul Öncesi dönemdeki çocuk ise; kaba motor ve ince motor etkinliklerini birlikte kullanarak duyu ve motor becerilerini geliştirmeye devam etmektedir (Aksoy, 2020, s. 2-17).

b. Bilişsel Gelişim. Bilgiyi anlamlı bir şekilde işlemek ve kullanmak için gereken bilgi ve becerinin kazanımını içermektedir. Bahsedilen bu becerilerin, hayal gücünü ve yaratıcılığı, soyut düşünceyi, mantıksal akıl yürütmeyi, problem çözmeyi ve kararlı eylemleri içerdiği görülmektedir (Harding ve arkd, 2002). Oyun ise; çocukların zihinsel kavramları geliştirmelerinde en yardımcı yoldur (Mayesky,2002).

Çocuk oyun sayesinde çevresini araştırarak objeleri tanımaya başlar. Böylece çocuk oyun aracılığıyla; sınıflandırma, eşleştirme, sıralama, sentez, analiz, problem çözebilme gibi pek çok zihinsel işlemleri ve şekil, boyut, ağırlık, ölçme, zaman, büyüklük, sayma, uzaklık, renk, uzay, hacim, mekân gibi pek çok kavramı öğrendikleri ifade edilir (Koçyiğit, Tuğluk & Kök, 2007).

Öztürk Aynal (2021, s. 336-376); oyunun bilişsel gelişim ile ilişkisini; çocukların geçmiş deneyim ve bilgilerinin yenisiyle birleştirmeleri anlamına gelen kavramsal gelişim (1); ayırt etme becerisi, genelleyebilme ve yüksek düzeyde soyut düşünebilme becerilerine bağlı olan zeka (2); opsiyonel düşünme (3); problem çözümü (4); çok yönlü düşünme (5); düşünmeyi düşünmek olan biliş ötesi düşünmek (6) olarak altı aşamada özetlemektedir.

c. Dil Gelişimi. Oyun, dil gelişimini kazanmadaki en etkili uyaranlardan biridir ve dilin öğrenilebileceği en iyi etkinliklerin başında oyunun geldiği görülmektedir (Özer,2021, s.17-27). Çocuklar oyun sırasında sürekli konuşmaktadır, sözcükleri tekrarlamaktadır ve sözcük sayılarını çoğaltmaktadır. Oyun içerisinde çocukların; cümle kurduğu, düşüncelerini ifade ettiği, nesnelere isimlerini bilip, işlevini kavradığı ve yeni bilgiler edindiği görülmektedir (Poyraz, 2012). Böylelikle oyun hem alıcı dil becerilerinin hem de ifade edici dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Çocuklar oyun içerisinde, yeni edindiği kelimeleri kullanma imkânına sahip olurlar. Özellikle iş birliği gerektiren oyunlarda çocukların iletişimine katkı sağlamanın yanı sıra; sembolik oyunlarda, çocuğun role girerek kullanmış olduğu jest ve mimikler ve rolün gerektirdiği davranışları sergilemesi dil gelişimi için büyük önem taşımaktadır (Özer,2021, s.17-27).

d. Sosyal- Duygusal Gelişim. Çocuklar, topluluk içinde nasıl davranmaları gerektiğinin oyun aracılığıyla öğrenirler. Dolayısıyla oyun, çocuklara toplumsallaşma için ortam sağlamaktadır. Sosyal gelişim açısından baktığımızda oyunun iki önemli görevinin olduğu belirtilmiştir. Bunlardan birincisi, çocuk sosyal bir çevre oluşturarak, etrafındaki kişilerle etkileşimde bulunur. Böylece sosyal davranışlar geliştirmeye başlamaktadır (Öztürk Aynal, 2021, s.336-376). İkincisi ise; çevresiyle ilişki kuran çocuk sosyal becerileri öğrenmektedir (Mayesky, 2002; Öztürk Aynal, 2021, s.336-376). Çocuğun çevresiyle kurmuş olduğu ilişki sırasında çocuklar değişik duygu durumları yaşamaktadırlar. Çocuklar bu duygularını oyun içerisinde yaşayarak sosyal çevresindeki sorunlarla baş edebilme becerisi kazandıkları görülmektedir (Öztürk Aynal, 2021, s.336-376).

Ayrıca çocukların oyun deneyimlerinde duygularını anlamayı ve ifade etmeyi öğrendikleri görülmektedir. Oyun aktiviteleri çocuğun kaygısını ve stresini azaltmaya yardımcı olur ve bunu yaparken çocuk kendini tamamen güvende hissetmektedir. Oyun yoluyla çocuklar benlik kavramı geliştirmektedirler. Çünkü oyunda doğru veya yanlış yoktur. Çocuklar başarısızlık tehdidi ya da baskıyla karşılaşmazlar. Kendilerini başarılı ve değerli görmeyi öğrenerek olumlu benlik kavramı geliştirme sürecinde ilk adım olarak belirtilir (Mayesky, 2002).

Oyun Davranışları ve Oyun Becerisi

Oyun, çocukların tercih ettiği bir hareket tarzıdır. Çocukların oyuna karşı doğal bir eğilimlerinin olduğu ve kendi ihtiyaç ve isteklerine göre oyuna girdikleri belirtilmiştir. Oyun yoluyla çocukların çevrelerindeki dünyayı keşfettiklerini ve deneyimlerini anlamlandırmaya motive oldukları, çocuklarının oyun becerilerinin bu motivasyondan kaynaklandığı ifade edilmektedir. Çocukların en erken yıllardan itibaren edinmiş oldukları duygusal deneyimleri ve başkalarıyla etkileşimlerinden kaynaklı oyun becerisi repertuarları gelişmektedir ve bu durum onların gelişimini desteklemektedir (Alderson, Howard & Sheridan, 2011).

Trawick-Swift (2010/2018) ise oyun ve üç temel gelişim alanı olan zekâ, dil ve yaratıcılık alanlarıyla dairesel bir ilişkide olduğunu; bu alanların çocuğun oyun becerisine

katkısının olduğunu ve aynı zamanda oyunun da bu alanlara katkısının bulunduğunu belirtmektedir.

Erikson, oyunu çocukların kendileri ve sosyal dünyalarını hakkında daha fazla şey öğrenecekleri bir araç olarak ifade etmiştir. Çocukların oyunlarda eleştiri ve başarısızlıklara daha az odaklandıklarından yeni becerileri daha kolay deneyebildikleri belirtilmiştir (Çalışandemir,2016, s. 17-30).

Çoğu küçük çocuğun tipik gelişim sırasını izleyerek oyun oynamaya başladığı, oyun materyalleri ve akranlarıyla etkileşimde bulunurlarken kritik gelişimsel beceriler kazandığı araştırmacılar tarafından ifade edilir (Akt: Jung & Sainato, 2013).

Cirhinlioğlu (2015) 'un belirttiğine göre çocukların oyun becerileri ve buna bağlı olarak göstermiş oldukları oyun davranışlarının, yaşlarına ve gelişim düzeylerine göre farklılık gösterdiği; çocukların doğduğu andan başlayarak incelenen oyun davranışlarının çocukların yalnızca kendileriyle oynadıkları oyunlarından başkalarıyla ortaklaşa oynadıkları oyunlara doğru bir evrim içerisinde olduğu gözlemlenmiştir (Akt: Gürsoy Yılmaz, 2020).

Çocukların oyunlarını gözlemleyerek çocukların gelişimleri takip edebilir ve ayrıca çocukların iletişim becerilerini, sosyal etkileşimlerinin niteliğini, olgusal bilgi düzeylerini, kontrol becerilerini, motor koordinasyonlarını vb. pek çok becerilerinin değerlendirildiğine dikkat çekilir (Dinçer,2019).

Çocukların oyun becerilerinin tüm profiliyle anlaşılması için, ebeveynlerin ve araştırmacıların raporları aracılığıyla çocukların çeşitli oyun türlerini değerlendirmenin önemini vurgulamışlardır (Perucci, Barber, Gilpin, Crisler & Klinger, 2015).

Oyun becerilerini doğrudan öğretmeye veya değerlendirmeye yönelik çok az çalışmanın olduğu ve bazı müdahale çalışmalarında araştırmacıların hedeflenen oyun becerilerinin işlevsel, sembolik veya sosyodramatik oyun olarak sınıflandırdığına dikkat çekilirken; diğer araştırmacıların ise oyun türü belirtilmeden seçilen malzemelerle uygun oyuna odaklandıkları görülmüştür (Akt: Jung & Sainato, 2013).

Oyun Evreleri ve Oyunun Sınıflandırılması

Oyun gelişimsel bir sıra izlemektedir Genel olarak herhangi bir gelişim teorisinde yaşlara göre oyun davranışları ilişkilendirilirken; asıl önemli olan davranışların ortaya çıktığı sıradır. Bahsettiğimiz oyun davranışları, oyunun aşamalarıyla ilişkilendirilmiştir (Alderson ve arkd, 2011).

Oyunun aşamalarının ve türlerinin bilinmesi, çocuğun gelişim alanlarını destekleyici uygun ortam sağlamak için büyük katkı sağlamaktadır (Yalman Polatlar, Orhan & İnan Demir, 2021, s. 61-71). Çocukların oyun materyalleri ile olan ilişkilerini anlamak, oyunu nasıl oynadıklarını anlamak için oyunun yapısının bilinmesi gerektiği ifade edilir (Aksoy, 2020, s. 36-55; Yalman Polatlar ve arkd., 2021, s. 61-71)

Çocuklarda gelişimsel sırayla farklı oyun türleri ortaya çıkmaktadır. Bir çocuğun sonraki aşamaya geçmesi, bir önceki basamağın ne kadar başarılı şekilde gerçekleştirildiği ile bağlantılı olduğuna değinmektedir. Aynı zamanda oyun tipolojilerinin gelişimsel bir odağının olduğunu, çocuğun bir beceri kazandıkça oyun türlerinde de ilerleme sağlayacağına değinmektedir (Alderson ve arkd, 2011).

Oyun gelişimi pek çok aşamadan geçer ve geçmişten günümüze kadar yapılmış olan en genel sınıflandırma, oyunu bilişsel oyun ve sosyal oyun olmak üzere ikiye ayırmaktadır (Aksoy, 2020, s. 36-55; Yalman Polatlar ve arkd., 2021, s. 61-71; Alderson ve arkd, 2011).

a. Bilişsel Oyun Aşamaları. En genel anlamda Piaget ve Smilansky'nin oyun sınıflandırmalarından oluşmaktadır.

Piaget (1951); çocuk oyunlarını zihinsel yapıları açısından yani bilişsel gelişim bağlamında üç kategoride sınıflandırmaktadır.

Alıştırma oyunları: Doğumdan yaklaşık 2 yaşa kadar olan dönemi kapsamaktadır. Çocuklarda ilk ortaya çıkan aşamadır. Oyun etkinliği refleks şemasının çok ötesine uzanır ve hemen hemen tüm eylemlerin devamı olduğu belirtilir. Duyu-motor oyunları

görülmektedir. Çocuklar burada duyuşsal-motor güçlerini yani nesnelere kullanmaktadırlar. Bu oyunlar kısa sürelidir ve tekrarlanan tesadüfi kombinasyonlardan oluşmaktadır.

Sembolik oyun: 2 ile 12 yaşları arasını kapsamaktadır. Verilen ve hayal edilen bir öge arasında bir karşılaştırma olduğu için, mevcut olmayan nesnenin temsilini ifade etmektedir. Hayali bir temsil olarak ima edilir. Sembolizm; taklidin içselleştirilmesini sağlayan bireysel davranışlarla ve sembollerin yapısında çok az bir değişiklik yapılmasıyla başlamaktadır. Çocuk bir nesneyi diğerine dönüştürdüğünde veya oyuncak bebeğine kendisinininkine benzer bir eylem yüklediğinde çocuğun duyuşsal yaşamının simgesi, sembolik hayal gücüyle oyunun aracı haline gelir.

Kurallı oyunlar: Piaget'nin bilişsel gelişim basamağının üçüncü aşamasına denk gelmektedir. 7-11 yaş arasını kapsadığı belirtilmektedir. Kurallar sembollerden farklı olarak zorunlu sosyal veya bireyler arası ilişkileri ifade etmektedir. Kurallar grup tarafından düzenlenmektedir ve kurala uyulmadığı takdirde yaptırım uygulanmaktadır. Kurallı olan birçok oyun çocuklar ve yetişkinler için ortak olsa da, çoğu çocuklara yöneliktir ve yetişkinlerin etkisi olmadan nesilden nesile aktarıldığı belirtilmektedir.

Smilansky (1968); oyun evrelerini oluştururken bilişsel gelişimi baz alıp Piaget'nin oyun evrelerini genişleterek oyun evrelerini dört kategoride sınıflandırmıştır (Şen, 2020, s. 398-421).

İşlevsel oyun: Bu oyun türünde çocukların dil ve fiziksel becerilerine yönelik alıştırmaları ile çevrelerini araştırdıkları görülmektedir. Bir sonraki evre için temel oluşturabilecek becerileri bu evrede kazanmaya başladıkları belirtilmektedir.

Yapı-inşaa oyunu: Çocuklar bu tür oyunlarda nesnelere ve dili kullanmaktadırlar. Yeni şeyler oluşturmaya ve yapılandırmaya eğilimli oldukları dikkat çeker.

Dramatik oyun: Yapı-inşaa oyunundan sonra çocuklar dramatik oyuna geçmektedirler. Dramatik oyunun bir parçası olan sembolik oyunla; gerçek nesnelere ve etkinlikleri kullanarak ihtiyaçlarını ve isteklerini canlandırdıkları belirtilir.

Kurallı oyun: Çocukların belirli kurallar doğrultusunda, belli sınırları gözeterek oynamayı öğrendiği evredir.

b. Sosyal Oyun Aşamaları. Oyunun diğer bir sınıflandırma şekli ise sosyal gelişime dayandırılarak yapılmaktadır (Aksoy, 2020, s. 36-55) ve bu aşamada Parten'in gelişim aşamaları incelenecektir.

Parten (1932); sosyal katılım oyunlarını katılımsız davranış, yalnız oyun, izleyici davranış, paralel oyun, birlikte oyun, işbirlikçi oyun olmak üzere altı kategoride sınıflandırmaktadır.

Katılımsız davranış: Bu evrede çocuk oyun oynamamaktadır. Anlık heyecan uyandıran şeyleri izlemektedir, eğer ilgisini çekecek bir durum yoksa çocuk kendi vücuduyla oynamaya yönelmektedir.

İzleyici Davranış: Çocuk bu evrede oyun oynamamaktadır ancak diğer çocuklarının oyununu gözlemleyip, çocuklarla konuşmakta, sorular sormakta ya da önerilerde bulunmaktadır. Açıkça oyuna girmediği görülmektedir. Katılımsız davranış aşamasından farklı olarak çocuk burada anlık heyecan verici bir şeyi izlemekten ziyade bir grup çocuğun oyununu dikkatli bir şekilde gözlemler.

Yalnız Oyun: Bu evredeki çocuğun, konuşma mesafesi kadar yakın olan çocukların kullandığı oyuncaklardan farklı bir oyuncak kullanarak tek başına ve diğerlerinden bağımsız bir şekilde oynadığı görülmektedir. Diğer çocukların ne yaptığına bakmadan ve onlara yaklaşmaya çalışmadan kendi oyun faaliyetini sürdürmektedir.

Paralel Oyun: Bu evredeki çocuk bağımsız olarak oynamaktadır ancak seçmiş olduğu oyun aktivitesinin çocuğu diğer çocukların arasına soktuğu görülmektedir. Çocuğun oynamış olduğu oyuncaklar diğer çocukların oynadığı oyuncaklara benzerlik göstermektedir. Diğer çocukların oyunlarını değiştirmeye ve etkilemeye çalışmadan oynamaktadır.

Birlikte Oyun: Diğer çocuklarla birlikte oyun görülür. Konuşma faaliyeti vardır ve oyundaki materyalin ödünç alınması-verilmesi üzerine bir konuşma gerçekleşir. Oyunlarda iş bölümü ve ortak bir organizasyon amacıyla oynanan oyunlar yoktur ancak çocuklar benzer faaliyetler göstermektedirler. Çocuklar oyunda isteklerine göre davranırlar.

İşbirlikçi Oyun: Çocuklar, bazı maddi ürünler elde etmek için veya rekabetçi hedeflere ulaşmak için organize edilmiş bir gruba dahil olarak oyun oynarlar. Gruba ait olma ve olmama duygusu hakimdir. Grup üyelerinin farklı görevleri vardır ve grup iş birliği içinde faaliyet göstermektedir.

Oyun Türleri

Miller & Almon (2009); geniş türleri bilmenin ve izlemenin öğretmenleri ve ebeveynleri çocuğun yaratmış olduğu değişen manzaralara karşı duyarlı hale getirdiğini ve oyun türlerinin zengin oyun senaryoları ile örtüştüğünü belirtmektedir. Bu bağlamda oyun türlerini on iki temelde açıklamaktadır:

1. Büyük motor oyunu: Tırmanma, koşma, zıplama, sallanma ve mümkün olan her harekete katılmak olarak belirtilmiştir. Bu oyunlar alanda koordinasyon. Ve dengeyi geliştirdiği ifade edilir.
2. Küçük motor oyunu: Daha çok el becerisini geliştiren oyunlar olduğu ifade edilmektedir. Boncuk dizmek, bulmacalarla oynamak vb.
3. Ustalık oyunu: Çocukların bir eylemi ustalaşana kadar tekrarlamasını içeren oyunlar olduğu belirtilmektedir.
4. Kurallara dayalı oyun: Çocukların kendi kurallarını oluşturmanın zorluğundan ve kuralların her oyun durumu için kullanılması ile ilgili müzakerelerin yapıldığı oyun türüdür.
5. İnşaat oyunu: Beceri ve hayal gerektiren bir oyun türü olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, ev gemi kale gibi yapılar inşa etmek.

6. İnanıdırıcı oyun: Diğer pek çok oyun türünü içine aldığı belirtilmektedir. Çocukların “haydi rol yapalım” demesiyle başlayan oyun türü çocukların deneyimlediği ve hayal ettiği her şeyin oyun içerisinde yer alabileceği ifade edilmektedir.
7. Sembolik oyun: Çocukların ellerine almış olduğu nesneyi hayal gücü ve fantezisi yardımıyla başka bir oyuncuğa dönüştürmesiyle oluşan oyunlar olduğu ifade edilir.
8. Dil oyunu: Çocukların uydurdukları veya değiştirdikleri kelimelerle, tekerlemelerle, mısralarla veya şarkılarla oynayarak ustalaştığı bir oyun türüdür.
9. Sanatla oyun: Çocukların her türlü materyali kullanarak tüm sanat türlerini (çizim yapmak, modellemek, müzik yapmak, kukla gösterileri vb.) oyuna entegre ettikleri oyun türleri olarak ifade edilen türdür.
10. Duyusal oyun: Çocuğun farklı doku, ses ve kokulara sahip malzemelerle oynadığı oyun olarak belirtilmektedir.
11. Sert ve takla oyunu: Çocukların yuvarlanarak ve baskınlığını hedeflemeden kabaca oynadıkları oyun olarak belirtilmektedir.
12. Risk alan oyunu: Çocukların zorlu ortamlarda ustalaştığı ve yetenekleri geliştirdiği oyun türüdür. Bu oyunda genellikle çocukların kendilerine zarar vermeden ne kadar ileri gidebileceklerini bildikleri belirtilmektedir.

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi

Ebeveynlerin çocuk üzerindeki etkisi bebeğin doğumundan önce başlamaktadır. Ailenin bebek sahibi olma konusundaki istekleri veya isteksiz oluşları, bu duruma hazırlıklı olmaları veya olmamaları, bebeklerinden beklentileri üzerinde durulması gereken noktalardır. Bu durum bebeğin çevresiyle olan ilk izleniminde ve çevresiyle olan duygusal etkileşiminde büyük rol oynamaktadır (Kandır & Alpan, 2008). Aileye yeni bir birey olarak katılan bebek, aile içinde yeni ilişkiler sisteminin oluşmasını sağlayacağından dolayı anne-baba-çocuk ilişkilerini ele almak son derece önemlidir (Özyürek & Tezel Şahin,2017).

Çocukların dünyadaki tecrübelerinin pek çoğu, direkt olarak sahip oldukları aile ortamı ve ebeveynleri ile aralarındaki etkileşimlerinden kaynakladığı ifade edildiğinden, ebeveynin çocuğu ile olan ilişkisinin kalitesinin çocuğun çeşitli alanlarda gelişimini önemli düzeyde etkilediği belirtilmektedir (Van Bakel & Hall, 2018).

Çocukların ebeveynleri ile olan ilişkisinin doğumdan itibaren sıcak bir şekilde gelişmesi ve sağlıklı olması beklenen bir durumdur. Bebeklik döneminde annenin çocuğuna sağlamış olduğu şefkat, sıcaklık ve sevgi çocukla arasındaki ilişkinin kalitesini belirlediği ifade edilmektedir. Çocuk, öncelikle kendilerinin bakımını üstlenen kişiler ile daha sonrasında ise ailesi ve sosyal çevresiyle kurmuş oldukları ilk ilişkiler vasıtasıyla tepkiler verdiği, onlarla ilişkilerini geliştirdiği ve ilişkilerini yapılandırdığı ifade edilmektedir. (Koyuncu Şahin, 2021).

Johnson, Kent ve Leather (2005) ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkileri; ebeveynlerin çocukları ile arasındaki iletişim biçimini, ebeveynlerin çocukları ile çatışmalarını ve ebeveyn ile çocuğun bağlanmasını da içine alan bir geniş kavram olarak tanımlanmaktadır (Akt: Dereli ve Dereli, 2017). Ebeveyn ve çocuk ilişkisi; ebeveyn ve çocuk arasındaki psikolojik yakınlığı, çocuğun ebeveynine olan güvenini, aralarındaki iletişimi, çocuğun ebeveynine olan saygısını ve anne babasına duyduğu öfkeyi, çocukların ebeveynlik rolünü algılarını ve bu algıların doğruluğunu, ebeveynlerin çocukların hayatındaki etkisini içine alan geniş bir süreç olarak ifade edilmektedir (Fine, Moreland & Schwebel, 1983). Yapılan araştırmalar gösteriyor ki; ebeveynlerin bebekleri veya küçük çocukları ile kurdukları destekleyici ilişkinin çocuğun duygusal, bilişsel sosyal gelişimi üzerinde somut ve uzun süreli etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt: Saygı & Uyanık Balat, 2013).

Bağlanma Kuramı. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin temellerini bağlanma kuramıyla açıklamak mümkündür. Seven (2013); bağlanmanın ilk sosyal ilişki olduğunu, bu sosyal bağın genellikle ilk olarak anneyle kurulduğunu ve bağlanma için kritik dönemlerin olduğuna dikkat çekmektedir. Bowlby, bağlanma kavramının sadece bebeklik veya çocukluk dönemi için geçerli olmadığını yaşamın tümünde etkili olduğunu belirtmiştir.

Berk (2012/2013) tarafından bağlanma kavramı, hayatımızdaki özel insanlarla kurmuş olduğumuz güçlü bir bağ olarak ifade edilmektedir. Fried, bebeğin annesi ile kurmuş olduğu duygusal bağın ileriki yaşamında diğer insanlarla kurmuş olduğu ilişkilerinde temel olduğunu ileri sürerken; son dönemde yapılan çalışmalarda ise çocuğun ilerleyen gelişiminde yaşamın ilk yıllarındaki bağlanma deneyiminin yanı sıra ebeveyni ile arasındaki ilişkinin kalitesinden de etkilendiğine dikkat çekmektedirler.

Bowlby ebeveyn ve çocuk ilişkisinin, bebeğin ebeveyni yanına çağırma kullandığı doğuştan getirdiği bir dizi sinyale başladığını zamanla da duygusal bağın oluştuğunu ileri sürmektedir (Berk,2012/2013). Bağlanma; güvenli ve güvensiz (kaçıncı, dirençli, organize olamamış) şeklinde sınıflandırılmaktadır (Seven,2013). Bebeklikte güvenli bağlanma gerçekleştirmiş bir çocuk ile çocuğun ebeveyni arasında kurulacak ilişkinin olumlu yönde devam edeceği belirtilir. Yakın ve olumlu ebeveyn-çocuk bağının çocuğun gelişiminin pek çok yönünü güçlendirdiği ifade edilmektedir (Berk,2012/2013). Güvenli bağ kuran çocukların ise, kendilerinin bakımını üstlenen kişiler veya ebeveynlerinin varlıkları ve duyarlılıkları konusunda endişelenmelerine gerek olmadığı belirtilmektedir. Çocukların sıkıntılarını hafifletmek için ona bakım veren kişilerden destek aldığı ifade edilerek, çocuklara keşfetme ve oyun gibi diğer görevlerine devam etme fırsatı sağlandığı belirtilmektedir (Van Bakel & Hall,2018).

Ekolojik Sistemler Kuramı. Aile çocuk ilişkisini açıklayan diğer bir kuram ise; Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler kuramıdır. Bu kuram çocuğun içerisinde yaşadığı pek çok kurum ve ortamın çocuğun gelişimi üzerindeki vurgusuna dikkat çekmektedir. Bronfenbrenner, burada bahsedilen çocuğun gelişimini etkileyen kurumları ve ortamları ekoloji olarak tanımlamıştır ve gelişime etki eden çoklu ekolojilerin varlığında bahsetmektedir. Ekolojilerin ise, insanların etrafında farklı katmanlar ve ekolojik sistemler halinde bulunduğu dikkat çekmektedir (Trawick-Smith, 2010/2018).

Bu katmanlar; mikrosistem, mezosistem, eksosistem, makrosistem ve kronosistemden oluşmaktadır. Her katmanın diğer katmanlarla ilişkili olarak gelişimi etkilediği belirtilmektedir (Berk,2012/2013).

İnsan gelişimi yani çocuğun gelişimi; dış çevresindeki kişiler, nesnelere ve semboller arasındaki daha karmaşık karşılıklı etkileşim yoluyla gerçekleşir. Çocuğun gelişimi ile yakın çevresindeki kişiler, nesnelere ve semboller arasında bir enerji transferi vardır. Bu transferin hem tek yönlü hem de iki yönde olabileceği ifade edilmektedir. Yani; yakın çevre çocuğun gelişimini etkilerken, yakın çevre de çocuğun gelişiminden etkilenmektedir. Her iki durum ayrı ayrı veya eş zamanlı olarak etkilenebilmektedir (Bronfenbrenner ve Evans,2000).

Anne Çocuk İlişkisi

Toplumumuzda ailede çocuk bakım görevi anneye atfedilmiştir. Annenin çocuğun ilk yaşamından itibaren olan yeri tartışılmaz bir konudur. Anne ve çocuk arasındaki ilişkinin; bireyin yaşamı boyunca devam ettiği ifade edilmektedir. Anne-çocuk ilişkisi doğumdan önce başlamakla birlikte, doğumdan sonra sosyal bir hal almaktadır. Doğumdan sonraki ilk zamanlar, bebek ve anne için var olan duruma alışma ve aralarındaki ilişkinin oluşumu açısından önemli bir süreçtir (Özyürek & Tezel Şahin,2017). Bebeğin annenin kucağında olup onun sıcaklığını ve kokusunu hissetmesi anne-çocuk ilişkisinde önemli bir durumdur ve ilişkinin temelini oluşturur (Trawick-Smith, 2010/2018). Doğum sonrası anne-çocuk ilişkisindeki ilk adım olarak nitelendirilebileceğimiz durum annenin çocuğu kabullenmesi ve sağlıklı bir şekilde bu durumun sürdürülebilmesidir.

Çocuğun annesiyle kuracağı ilişkinin hayat boyu kuracağı ilişkilerin temeli olacağı ifade edilir (Özyürek & Tezel Şahin,2017). Bowlby (1982); kurulan bu ilişkide dikkat çeken en önemli noktanın "bağlanma" kavramı olduğuna değinerek, çocuğa bakım veren kişiyle arasında kurmuş olduğu ilişki, çocuğun yakınlık arayışında bulunarak bu yakınlığı sürdürmesine neden olan davranış biçimi şeklinde tanımlanmaktadır. Güvenli bağlanma çocuğunun gelişimi açısından önemli olmakla birlikte bu durum annenin çocuğu kabul

etmesi, ilgilenmesi ve sağlıklı ilişki kurmasıyla etkili olabileceği belirtilmektedir (Özyürek & Tezel Şahin,2017).

Anne ile çocuğun kurmuş olduğu sağlıklı iletişim çocuk gelişimi açısından ciddi bir öneme sahiptir. Çocuğun kişilik gelişimini ve başkalarıyla kuracağı ilişkilerin kalitesini etkilemektedir (Aslan, 2018).

Baba Çocuk İlişkisi

Anne ve çocuk ilişkisinin yanı sıra çocuğun yaşamında babası ile kuracağı bağın etkisi de oldukça büyüktür. Geçmişten günümüze kadar gelen sosyolojik ve kültürel değerler, ülkemizde var olan aile yapısı çocuğun bakımından anneyi sorumlu tutmaktadır. Zamanla kadınların çalışma hayatına katılımının artmaya başlaması, aile içerisindeki iş bölümlerindeki değişikliklerin meydana gelmeye başlamasıyla babalar, eşleriyle birlikte çocukların bakımını üstlenmeye ve çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmeye başlamışlardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, sürenin uzamasından ziyade geçirilen vaktin nitelikli, kaliteli ve çocuk için doyurucu olması gerektiğidir. Babalarla ve çocuklar arasında kurulan etkili iletişimin ve geçirdikleri sürecin nitelikli olması çocukların sağlıklı bireyler olarak yetişmesine büyük katkı sağlamaktadır (Ünüvar,2008). Yapılan bir araştırmada babaların çocukları ile düzenli oyun oynamalarının baba ile çocuk arasında sağlıklı bir iletişim kurulabileceğine ve çocuğun gelişimini çok yönlü destekleyebileceğine ulaşılmıştır (Gülay Ogelman, Aytaç, Erol, Erdentuğ, Akdeniz Yolaç & Güner Özbilenler, 2019).

Babanın çocuğun hayatındaki yerinin annenin hamileliği ile başladığına dikkat çekilir. Bu dönemde babanın psikolojik destekle anneye katkı sağlaması, kuracakları aile düzeni için çok etkilidir. Anne ve baba doğumdan sonra oluşan düzeni birlikte tecrübe ederler. Babanın da bu sürece katılması ailenin düzeni ve babanın çocuğuyla kuracağı iletişim açısından büyük önem taşımaktadır (Akt: Özsoy Yanbak, 2019).

Babaların sürece katılımı çocukların gelişim alanları açısından önemlidir. (Özyürek & Tezel Şahin,2017), babaların annelerden farklı olarak çocuklarıyla daha hareketli oyunlar

oyunayarak çocuklarına heyecan ve enerji katabildiklerini belirtilmiştir. Buna ek olarak Rosenberg (2006)'in yapmış olduğu çalışmasında babaların çocuklarıyla kaba motor becerisini geliştirici oyunlar oynama eğiliminde olduğunu belirtmiştir. Böylece babalar sürecin içinde oldukça çocukların kaba motor gelişimi desteklenmekte ve çocukların vücutlarıyla neler yapabildiğinin farkına varmasında etkili olduğu söylenebilir. Ve buna ek olarak çocukların babalarıyla fiziksel temas kurarken duygularını düzenlemeyi de öğrendiklerini de dikkat çekilir (Özsoy Yanbak, 2019). Çocukların dil gelişimleri, cinsel kimliklerini kazanmaları, bilişsel gelişimleri ve bilişsel gecikmelerin azalması, çocukların öz saygılarının artması, problem çözme becerilerinin gelişmesi gibi olumlu özellikler babanın çocuğun bakımında veya eğitim hayatında aktif rolü sonucunda oluşur (Akt: Özsoy Yanbak, 2019).

Oyun ve Ebeveyn-Çocuk İlişkisi

Çocuğun doğduğu andan itibaren dünyayı anlamlandırması, şemalarını, davranış kalıplarını ve dünyaya ilişkin kavramları oluşturması kendisini çevreleyen sosyal ilişkiler içerisinde mümkün olmaktadır (Gözkan, Kafescioğlu & Tahiroğlu,2017). Göncü, Tuermer, Jain & Johanson (2019), oyunun “hâkim etkinlik” olarak nitelendirildiği ve çocuk oyunun gelişimsel açıdan önemi vurgulayan en önemli kuramcının Vygotsky olduğunu belirtmiştir.

Lev Vygotsky'nin Sosyo-Kültürel Gelişim Kuramı. Vygotsky'nin kuramında oyuna önemli bir yer verilmesi ve oyunun okul öncesi dönemde gelişimin en önemli kaynaklarından biri olduğu dikkat çekmektedir. Hayali ve kurallı olmak üzere oyunu tanımlayan iki süreç olduğuna değinilmiştir. Örneğin; evcilik oyununda anne olan bir çocuk, anne olma rolünün kurallarını belirleyerek bu kurallara uygun olarak kendin anne gibi hayal edip oyununu oynar. Burada belirlemiş olduğu kurallar çocuğun sosyo-kültürel çevresi tarafından belirlenmiştir ve çocuğun bunu gözlemleyip, deneyimleyerek davranış dağarcığına kattığı görülmektedir (Gözkan, Kafescioğlu & Tahiroğlu,2017).

Dikkat çekilen diğer noktalar ise; “içselleştirme” ve “yakın gelişim alanı”dır. Kişilerarası etkinliğin kişi içi etkinliğe dönüştürülmesi içselleştirme olarak ifade edilirken; çocuğun yardımsız olarak yapabildiği işlemler çocuğun o anki gelişim düzeyini, bir yetişkinin rehberliğiyle ya da işi yapabilen bir akranının rehberliği ile yapabilmesi ise yakın gelişim alanını oluşturmaktadır (Uçar,2018).

Yakın gelişim alanı; çocuğun var olan normal gelişim düzeyinin biraz üstünde olan fakat biraz destekle başarabileceği, yeni beceriler edinebileceği alan olarak ifade edilir. Oyun ortamı; çocuğun yeni beceriler edinirken gelişimi için destek sağlanan bir ortam olarak belirtilmektedir (Gözkan, Kafescioğlu & Tahiroğlu,2017). Buradan yola çıkılarak; ebeveynler çocuklar için oyun ortamı oluştururlarken çocuğun şu anki gelişim düzeyini bilmeleri ve çocuktan daha bilgili olan diğer bir kişinin yardımı ile ulaşabileceği potansiyel gelişim düzeyi arasındaki farka göre bir ortam oluşturmalarıdır. Çocuk için bu ortamı sağlayacak olan kişi ise, kendinden daha yeterli bir oyun arkadaşı yani anne ve babalarıdır. Ebeveyn ve çocuk oyunlarında ebeveynlerin dikkat etmesi gereken noktalardan birisidir (Ecirli, 2016).

Oyunun çocuğun gelişimi için olumlu sosyal bir imkân yarattığı ifade edilirken; çocukların oyun arkadaşlarının akranları, kendilerinden büyük-küçük kardeşleri, anne ve babaları hatta büyükanne ve büyük babalarının olabilecekleri dikkat çekilerek, oyunun kimlerle ve nasıl oynandığı oyunun olumlu davranışsal çıktılarıyla ilişkisini belirlemektedir (Gözkan, Kafescioğlu & Tahiroğlu,2017).

Morrison ve Kuhn (1983), 4-6 yaş arası çocukların oyununu gözlemleyip yedi düzeye ayırmıştır. Çocukların oyun oynadığı kişiye göre oyun düzeyleri de değişmektedir. Eğer kendinden yüksek düzeyde bir oyun düzeyine sahip kişiyle oyun oynarsa kendi düzeyleri de yükselir, tam tersi durumda oyun düzeyleri düşmektedir. Çocuğun oyun arkadaşının önemi burada görülmektedir (Ecirli, 2016).

6 yaş dönemindeki çocukların en yaygın sosyalleşme etkinliği olan oyun; akranları ve yetişkinlerle aralarındaki etkileşimi en yalın haliyle bize göstermektedir (Dinçer,2019).

Bir yetişkin ve çocuk arasındaki en iyi iletişimin oyun yoluyla gerçekleşebileceği ifade edilir. Çocuğun gizlediği gerçek duygularını, düşüncelerini, iç dünyasını yetişkine bu yolla açtığına dikkat çekilir. Oyun; ailenin ya da öğretmenin çocukla bağ kurması için bir fırsattır. Aileler çocuklarının ilk öğretmenleri olduğundan oyun ile birlikte çok şey öğretebileceklerini bilmeleri gerekir (Çalışandemir,2016, s. 17-30).

Anne ve babaların, oyun arkadaşı olarak çocukların davranışlarını etkilediği bilinmektedir. Ebeveynler çocuğun gelişimini desteklemek istiyorsa çocuklara uygun ortam sağlamalı, rol model olmalı ve davranışlarını pekiştirmeli ve aynı zamanda çocuklarına karşı davranışlarına ve tepkilerine özen göstermelidirler. Çocuklar kendi oyun ortamlarını sağlayabilir olsalar da ebeveynlerin onlara yardımcı olup, onları oyun teşvik edecek ortamlar oluşturmaları mümkündür. Ancak bunun için ebeveynlerin dikkat etmeleri gereken önemli noktalar vardır. Yapılandırmacılık kuramı çocuğun bilgiyi aktif olarak çevreden yapılandığı, pasif olarak elde etmediği, çevresini tecrübelerine göre algıladığı ve var olan bilgilerine göre yapılandığına dikkat çekerek; ebeveynlerin çocuğun elinden tutup belli bir oyuna götürmeleri ya da zorlamaları yerine seçenek sunarak çocukların seçmelerine rehberlik etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Ecirli,2016).

Bağlanma ilişkisi, hayatın ilk yılında bebeğin annesi veya kendisine düzenli bakım veren kişilerle kurduğu ilişki olarak ifade edilmektedir. Bağlanma olarak ifade edilen duygu, güven duygusudur ve çocuk zorda kaldığında bağlandığı kişiyi imdadına koşacak bir kurtarıcı olarak görmektedir. Çocuk güven duygusuyla ilgisini çeken nesnelere, problemleri, olayları ve kişileri araştırmaya başlamaktadır. Bahsedilen araştırma, keşif etkinlikleri hayatın ilk yıllarında oyun yoluyla mümkün olur (Göncü,2019).

Diğer insanlarla ilişki kurmada çocuğa yardımcı olan oyun, çocuğun sosyalleşmesini sağlamaktadır. Çocukların yetişkin hayatına dair gördükleri davranışları tecrübe edecekleri ortamın oyun ortamı olması bu davranışların beceriye dönüşebilmesi için aileleri, arkadaş grupları, öğretmenleri veya diğer kişiler ile ilişkiler içerisinde olmaları gerekmektedir (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök,2007). Çocuklar anne-babalarıyla geliştirmiş oldukları oyun

davranışlarını, becerilerini akranlarıyla devam ettirmektedir. Bu nedenle anne-baba-çocuk oyunları, çocuğun ileride akranıyla oynayacağı oyun ve kuracağı ilişki için temel oluşturmaktadır (Gülay Ogelman, 2016).

Bağlanma ve oyun arasındaki ilişkiyi konu eden araştırmalardan elde edilen bulgular; güvenli ve sağlıklı bağıllık ilişkisi olan çocukların, ilişkilerinde güvensizlik olan çocuklara nazaran bağlandıkları kişiden uzaklaşarak çevreyi araştırıcı davranışlarda buldukları, oynadıklarını ve simgesel dünyalarını daha zengin bir şekilde ifade ettiklerini göstermektedir (Göncü,2019).

Anne-baba ile çocuk arasındaki bağlanma tarzının çocuğun oyun ya da keşif davranışları için adeta bir temel niteliği gösterdiğine dikkat çekilmektedir. (Ecirli, 2016).

Toplum içerisinde kendilerine birden fazla rol atfedilen anne, baba, öğretmen gibi kişilerin çocukla olan ilişkileri, anne ile babanın kendi arasındaki duygusal ilişkilerini ve tepkilerini gözlemlemiş olan çocuk, bu durumları oyun ortamında yaşatabildiği, yanı sıra çocuğun aile içerisinde annesiyle kurmuş olduğu duygusal ilişkiyi oynadığı oyun sırasında açığa çıkarabileceği ifade edilmiştir (Pehlivan,2014). Winnicott, oyun oynamanın güveni içerdiğin ve bu güvenin oluşması için de anne ve bebeğin arasındaki ilişkiden kaynaklandığını ifade etmektedir (Akt: Öngider, 2013). Yapılan bir araştırmada, çocuklar güvensiz bağlandıklarında hayal güçleri ve yaratıcı oyun davranışları olumsuz etkilenmektedir (Akt: Shirvanian & Michael,2017). Bunun yanı sıra tüm kültürlerde babanın, en azından çocuklar küçükken, annelere nazaran çocuklarıyla daha az sıklıkta bağlanma ilişkisi kurduğu dikkat çekerken; yapılan çalışmada babanın da bağlanma figürü sağlayarak anneninkine benzer bir rol üstlenebileceği görülmüştür. Küçük çocuklu ailelerde babanı rolü ise farklı olduğu, anneye kıyasla fiziksel olarak oyunlara katılma durumu özellikle erkek çocuklarının oyun arkadaşı olarak babalarını tercih etmelerinin yüksek bir ihtimal olduğu belirtilir (Bowlby,2005).

Bebeklerin ilk oyunlarını yalnız başına, anne-babalarıyla ya da bakıcılarıyla oynadığı görülmektedir. Okul öncesi dönem için Parten tarafından yapılmış olan oyun

sınıflandırmasına göre; yalnız oyundan başlanılarak katılımcı, akran sayısındaki artışla etkileşimlerin daha karmaşık hal almasıyla birlikte oyun becerilerinin de aşamalı ilerlediğine dikkat çekilmiştir (Gülay Ogelman, 2016).

Oyun, çocukların sorunları çözmeyi, kendilerini iyi hissetmeyi ve akranları ve yetişkinlerle olumlu ilişkiler kurmayı öğrenmesi olarak belirtilmiştir. Oyun, öğrenmeye verilen bir ara değil; küçük çocukların öğrenmeleri için gereken süreçtir (Nicholson, 2020). Ebeveynler çocukların öğrenmesinde en büyük destekçi oldukları için (Bongiorno, t.y.); çocukların en önemli uğraşı olan oyunlarda aktif rol almalarının çocukların her türlü gelişimine destek sağlayacakları ifade edilir (Pirpir, Er & Koçak, 2009). Ebeveynler çocukların bilişsel, dil, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek için, çocuklarına mümkün olduğunca çok oyun oynayacak zaman tanımaları gerektiği dikkat çekilir (Bongiorno, t.y.).

Dikkat çekilen diğer bir nokta ise; çocukların fiziksel ve psiko- motor gelişimleri ebeveynlerin çocukların gelişim özelliklerinin farkında olup bu doğrultuda çocuklara verdikleri sorumluluklar dahilinde gerçekleşmiş olmasıdır. Çocukların hareket sistemlerinin gelişebilmesi için anne ve babalarının dikkat etmesi gereken önemli noktalar vardır; çocukların hareketlerini serbestçe sağlayacak güvenli ortam inşa edilmeli, çocuğun çevresinde nitelikli araçlar olmalı, gerçek yaşam şartlarıyla tanıştırılmalı, çocuğun sorunları çözmesi için ona imkân sağlanmalıdır (Özyürek & Tezel Şahin,2017).

Alan yazın incelendiğinde; ebeveynlerin çocukla olan ilişkileri çocuğun oyunu arasında ilişki olduğu görülmektedir. (Koyuncu Şahin,2021) ise, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinde ebeveynlerin tutumlarının yerinin önemli olduğuna değinerek bu konuya da eğilmemiz gerektiğini ifade etmektedir.

Ebeveyn Tutumları

Kişinin herhangi bir nesneye ve duruma ait tecrübesi, güduları ve bilgilerinden yola çıkarak geliştirmiş olduğu tepkiler, tutum olarak tanımlanmaktadır. Tutumların; yaşantılar ve

tecrübelerden oluştuğu belirtilerek, kişinin davranışlarına yön verici etkisi olduğu söylenir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017). Ebeveyn tutumlarının, ebeveyn değerlerinin ve inançlarının aktarıldığı duygusal iklimi sağladığı ve dolayısıyla bu aktarımın gerçekleştiği ve muhtemelen başarısını etkilediği bir bağlam sağladığı ifade edilmektedir (Bugental & Grusec,2006).

Sosyal Öğrenme Kuramı. Ebeveyn tutumlarının çocukların davranışları üzerinde etkisinin olduğu belirtilerek (Döker,2020), araştırmamızda ebeveyn tutumları sosyal öğrenme kuramı kapsamında açıklanmaktadır.

Bu kuram; insanların ne yapacakları konusunda her zaman kendi eylemlerinin sonuçlarına bakmak zorunda olmalarının, öğrenmeyi hem tehlikeli hem de çok zahmetli bir süreç yapacağına değinmektedir. Bununla birlikte, insanların başkalarını gözlemleyerek yeni davranışların nasıl gerçekleştiği hakkında bir fikir edinerek sonraki durumlarda bu kodlanmış bilgiyi eylemleri için kılavuz görevi gördükleri belirtilmiştir. Böylece insanların herhangi bir davranışta bulunmadan önce en azından ne yapacaklarını örneklerden öğrenerek gereksiz hatalardan kurtulacakları ifade edilmektedir (Bandura, 1976).

Sosyal öğrenme kuramcıları; çocukların ilk sosyal davranışlarının, etkileşim halinde oldukları yetişkinlerin deneyimleriyle ve gözlemlene yoluyla kazandıklarını ifade etmektedirler. Çocuğun sosyal-duygusal gelişiminde anne ve babanın olumlu etkileşimi ve model olmasının yanı sıra çocuklarına yönelik tutum ve yaklaşımlarının çok önemli olduğuna değinmektedirler (Akt: Özyürek & Ceylan,2014).

Bu kuramda insanların gözleyerek öğrendiği belirtilmektedir. Gözledikleri şeyleri örnek aldıklarını ve bunların onlar için model oluşturduğuna değinilmektedir. Gözlemleyerek öğrenmenin, hayatın akışı içerisinde bilerek yapılmadığı, dolaylı olarak öğrenildiği ifade edilmektedir. Çocukların çevrelerinde olup bitenlere, yetişkinlerin hareketlerine bakarak yeni bilgiler öğrenmesi, gözleyerek öğrenme yoluyla olduğu belirtilmiştir (Kan,2014).

Bandura; gözlem yapan kişinin taklit edeceği kişilerin yeterli, yüksek statüye sahip ve kendilerine benzer olma özelliği göstermelerine dikkat ederek bu özellikte kişilerin

davranışlarını taklit etmeye eğilimli olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, okul öncesi dönem çocuklarının en çok model aldığı kişilerin anne-babaları ve öğretmenleri olduğu dikkat çekilmekte olup, anne-baba ve öğretmenlerin davranışlarının çocuklara örnek olması gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin, anne baba çocuğun yalan söylemesini istemiyorsa kendi de söylememelidir; öğretmen çocuğa bir davranış kazandırmak istiyorsa öncelikle o davranışı kendisinin de göstermesi gerektiği ifade edilmektedir (Koç Erdamar,2020).

Sosyal öğrenme kuramına göre öğrenme, dört bileşenli bir süreç tarafından yönetilmektedir (Bandura,1976).

Dikkat Süreçleri: Öğrenmede dikkat süreçlerinin önemli bir yeri olduğu belirtilmektedir. Modellenen davranışın özellikleri dikkate alınmadıkça ve doğru bir şekilde algılanmadıkça gözlem yoluyla pek bir öğrenme sağlanamayacağı ifade edilmektedir. Buna ek olarak, modelin ilgi çekiciliği üzerinde vurgu yapılmaktadır. Tatmin edici olmayan modellerin genellikle göz ardı edildiğine değinilmektedir.

Saklama Süreçleri: Gözlemsel öğrenmede ikinci ana süreç belirli zamanlarda modellenmiş etkinliklerin akılda tutulması ile ilgili olduğu belirtilmektedir. Bireyler gözledikleri davranışları hatırlanmıyorsa örnek aldıkları davranışların gözlemlenmesinden çok fazla etkilenmedikleri ifade edilmektedir.

Yeniden Üretme Süreçleri: Gözlemsel öğrenmenin üçüncü ana bileşenidir. Sembolik temsilleri uygun eylemlere dönüştürmeyi içermek yeniden üretme süreci olarak tanımlanmaktadır.

Motivasyon Süreçleri: Sosyal öğrenme kuramında, edinim ve performans arasında ayırım yapıldığına dikkat çekilir. Bu ayırımın gözlemlenen sonuçlardan kaynakladığı ifade edilmektedir. Gözlem yoluyla elde edilen birçok tepki arasında başkaları için etkili sonuç doğuran davranışların, olumsuz sonuç doğuran davranışlara tercih edileceği belirtilmektedir. Buna paralel olarak Malone (2002);

insanların bir davranışı edinebileceğini (öğrenebileceğini) daha sonrasında ise bu davranışı göstermemeyi (gerçekleştirmemeyi) seçebileceğini ifade etmektedir.

Bandura sosyal öğrenme kuramını 6 temel ilke üzerine temellendirmiştir (Gültekin,2020):

Karşılıklı Belirleyicilik: Bireylerin çevreden etkilendiğini, çevrenin ise kısmen bireyin kendi oluşturduğu bir yapı olduğu ifade edilmektedir. İnsanların kavramları, davranışları ve çevreleri birbirleri için karşılıklı belirleyiciler olarak belirtilmektedir. Çünkü bireyler, ne çevrenin kontrol ettiği güçsüz kişiler ne de her istediklerini yapabilen bağımsız kişilerdir. Bireylerin kısmen bağımsız olmakla birlikte davranışlarıyla geleceği etkileyen ve değiştiren yapıya sahip oldukları ifade edilmektedir.

Sembolleştirme kapasitesi: Sembolleştirme kapasitesinin çevreyi tanıma ve yönetmede güçlü bir araç olduğuna dikkat çekilmektedir. Sembollerin insanların yaşamlarında çevreye uyum sağlamak ve çevreyi değiştirmek için kullandıkları sanal bir olgu olduğu ve sembollerin kullanımının insan davranışlarının düşünceye dayandığı ifade edilmektedir. İnsanların tecrübelerini içsel veya dışsal kodlara çevirmek için semboller oluşturduğunu, bu kodları da gelecekte kendi yararları için kullanabildikleri belirtilmektedir.

Öngörü kapasitesi: İnsanların çevreleriyle basit bir ilişki kurmadıklarına dikkat çekilirken; geçmiş deneyimlerinden yararlanarak geleceğe ilişkin öngöründe bulunabilecekleri ifade edilmektedir. İnsanların davranışlarının olası sonuçlarını değerlendirmesi, istediği sonuca ulaştırabilecek davranışları seçmesi ve zararı olan eylemlerden kaçmasının öngörü kapasitesi sayesinde olduğu belirtilmektedir.

Dolaylı Öğrenme Kapasitesi: Sosyal öğrenme kuramı öğrenmenin yalnızca insanların kendi yaptıklarıyla sınırlı olmayacağını, başkalarının deneyimlerini gözlemleyerek çok fazla şey öğrenebileceklerini ifade etmektedir. Bu ifade dolaylı

öğrenme kavramı ile açıklanmaktadır. Dolaylı öğrenmenin kısa zamanda gerçekleştiği ve öğrenen kişiye önemli yararlar sağladığı ifade edilmektedir.

Öz Düzenleme Kapasitesi: Sosyal öğrenme kuramı insanların kendi davranışlarını kontrol edebildiğini ve biçimlendirebilme yeteneğine sahip olduğunu ifade etmektedir.

Öz Değerlendirme Kapasitesi: İnsanların kendi tecrübeleri üzerinde düşünebilmeleri ve kendi davranışları hakkında değerlendirme yapabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. İnsanların çevreye uyum sağlama yeterliliği ile yakından ilgili olduğu ifade edilmektedir.

Ebeveynler, çocuklarını yönlendirmek için pek çok farklı strateji ve yollar denerler. Bu durum ebeveynlerin tutumlarında ve davranışlarında farklılıklara yol açarak çocuğun içerisinde bulunduğu gelişim evresini farklı yaşayıp, sonlandırmasına sebep olur. Bu durum alt grupların da çeşitlenmesine neden olur (Sadı, 2018).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki tutumlarının farklı araştırmacılar tarafından farklı gruplandığı dikkat çekmektedir. Yavuzer (2019a); gevşek, baskıcı-otoriter, koruyucu, dengesiz-kararsız, güven verici, ilgisiz-kayıtsız, destekleyici-hoşgörülü şeklinde başlıklarla ifade ederken; Maccoby ve Martin ise; otoriter, ihmalkar, izin verici ve demokratik olmak üzere dört özellikli bir ebeveyn planı önermiştir (Karabulut Demir, 2007); Darling (1999) ise, hoşgörülü, otoriter, yetkili ve ilgisiz olmak üzere dört ebeveynlik tipolojisinden söz etmektedir.

Ebeveynlik stilleri, altta yatan iki temel spesifik süreç üzerinden tanımlanıp boyutlar oluşturulmuştur. Bunlardan ilki, ebeveynler tarafından yapılan taleplerin sayısı ve türü; diğeri ise ebeveyn desteğinin olumsuzluğudur (Darling & Steinberg, 1993).

Ebeveynlik stillerinin/tutumlarının farklı kategorilerden ve boyutlardan oluştuğu araştırmacılar tarafından değerlendirilmekle birlikte, bu alanda en kalıcı ve etkili olan gruplandırmanın Baumrind (1967)'in yapmış olduğu gruplandırma olduğu ifade

edilmektedir. Ebeveynlik tutumları yüksek derece psikolojik kontrol olarak ifade edilen otoriter; çocuğun ihtiyacına cevap verip, sıcaklık gösteren ve aynı zamanda sıkı kontrolün olduğu demokratik ile izin verici tutum olmak üzere üç gruba ayrılmıştır (Bugental & Grusec,2006). Karabulut Demir (2007), Ebeveyn tutum ölçeği geliştirme aşamasında, bahsettiğimiz üç gruba ek olarak kendi kültürümüzdeki ebeveynlerinin kullandığı diğer bir boyut olan aşırı koruyucu tutum boyutunu da eklemiştir.

Bu araştırmada ebeveyn tutumları yukarıda bahsettiğimiz dört boyut; demokratik, izin verici, otoriter ve aşırı koruyucu tutum şeklinde sınıflandırılarak incelenecektir.

Demokratik Tutum

Demokratik tutum; ailelerin çocuklarını desteklemeleri, çocuklarının bazı kısıtlamalar ile kendilerini gerçekleştirmelerine fırsat vermeleri şeklinde tanımlanabilmektedir. Demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları söz hakkına sahiptir. Çocuklara kendilerini ifade etmek için imkân verilir, onların duygu ve düşüncelerine saygı duyulur. Bu tarz tutuma sahip olan ebeveynler, çocuklarına karşı talepkâr ve duyarlıdır. Bu durum, çocuklarını yetiştirirken de onlara büyük katkı sağlamaktadır. Diğer tutumları benimseyen ailelerin çocuklarına göre demokratik tutumla yetişmiş çocuklar; duyarlı, uyumlu, işbirlikçi, girişimci, sorumluluk alabilen, kendini gerçekleştirebilen, yetkin, başarı odaklı gibi birçok olumlu özelliğe sahip olurlar (Yavuzer, 2019a).

Demokratik anne ve babalarda talep ve kabul ilkesi vardır. Çocuklarını yüksek düzeyde kabul ederlerken, aynı zamanda onlardan yüksek düzeyde talepte bulunurlar. Çocuklarından beklentileri yüksektir ve çocuktan beklentilerini net bir şekilde ifade ederler. Beklentilerini çocuklara sözel olarak açıklayıp “ver-al” benimseyerek; çocuklarından talep ettikleri oranda almak isterler. Çocukları üzerinde sorumluluk duyguları yüksektir. Esnek ama kontrollü bir yapıya sahiptirler. Çocuklarına karşı kontrol ve disiplini sağlarken bazı esneklikler gösterdikleri şeklinde açıklanabilir. Aileler uygulamış olduğu disiplinle çocuğunun kendini kontrol etmesini ve kendi sorumluluğunu alabilmesi, iş birliğine yatkın olması konusunda teşvik edici davranırlar. Demokratik tutumla yetişmiş çocukların; birey

olma bilinci gelişmiş, olgun, başarı odaklı, kendi sorumluluk ve kurallarının farkında, esnek ve birçok durumu en iyi şekilde üstleneceği ifade edilir (Küçükturan, 2005).

Demokratik tutuma sahip bir ebeveyn; kendi bakış açısını daima güçlendirmeye çalışır. Bunun yanı sıra onlar için çocukların bireysel ilgileri ön plandadır. Ebeveyn ve çocuk arasında bir anlaşmazlık olduğu zaman bunu yasaklarla çözmeye çalışmaz. Ailenin uygun gördüğü bir davranışa çocuk uymayı reddettiği zaman aile kendi düşüncelerinin sebeplerinin çocuğa anlatma yoluna gider (Baumrind,1966). Ebeveynler çocuklarıyla hem ilgilidir hem de sorumludur. Çocuklarına kuralları açık bir şekilde ifade ettikten sonra onları gözlemlerler. Bu esnada kendilerini hissettirirler ancak zorlayıcı ve sınırlayıcı şekilde davranmazlar. Benimsedikleri disiplin anlayışı cezadan uzaktır ve çocuklarını destekleyicidir (Seven, 2013).

Otoriter Tutum

Otoriter tutumu benimsemiş ebeveyn özellikleri; aşırı müdahaleci, çocuk üzerinde düşük duyarlılığa sahip olan ve yüksek düzeyde talepkar olan ebeveyn şeklindedir. Çocukların ebeveynleri tarafından konulan kurallara sorgulamadan uymaları beklenir. Sorgulamak ve eleştirmek kesinlikle mümkün değildir. Ebeveynler tarafından katı bir disiplin anlayışı söz konusudur. Bu tutuma sahip ailelerin çocuklarında özgüven sorunu meydana gelmektedir (Arslan,2018).

Bu tarz ebeveynliği benimsemiş kişiler, akıldan ziyade güç iddiasına güvenirlir. Yüksek düzeyde disiplin davranışlarını benimserken, düşük düzeyde besleyici davranış gösterirler. Otoriter ebeveynler itaati bir erdem olarak değerlendirirler. Talep ettiklerini zorlamak için cezalandırıcı ve güçlü önlemler almayı tercih ederler (Lagacé-Séguin & d'Entremont, 2006).

Çocuklarıyla ilgilidirler ancak aşırı derecede direktifler verirler. Çocuklarına karşı yönlendirme ve boyun eğdirme davranışları sergilerler ve onlardan açıklamasız itaat beklerler. Bu tarz ebeveynlerin kuralları çok açık belirleyip ortamı yapılandığı ve bir düzen

kurduğu ifade edilir. Otoriter ebeveynlerin; otoriter olmayan ve direktif verici, otoriter ve direktif verici olmak üzere iki gruba ayrılabilceği söylenir. Otoriter olmayıp direktif verici ebeveynlerin direktifi verdiği ve güçlerini kullanmada zorlamacı olmadığına değinilirken; otoriter ve direktif verici ebeveynlerin aşırı derecede zorlayıcı olduğu belirtilir (Seven, 2013).

Sadı (2018) çocuklara verilen sevginin koşullu olduğu ve pekiştireç olarak kullanıldığı ifade etmektedir. Eğer çocuk, kendinden beklenilene yerine getirirse sevgi görür, getirmezse sevgisizlikle cezalandırılır. Çocukların kendi kendine karar verme haklarının olmadığını; uygulanan katı disiplinin çocuğun sessiz, sakın uslu, çekingen, içe dönük, kendi düşünce ve davranışları doğrultusunda hareket etmek yerine bir başkasının etkisi altına giren, kaygılı bir yapıya sahip olduğunu; otoritenin olmadığı durumlarda ise kurallara karşı davranmayı, hatta kendinden güçsüz olanlara karşı zarar verici davranışlar sergileyebileceğini belirtir.

Otoriter ebeveyn tutumuyla büyüyen bir çocuğun kişiliği sağlıklı olarak yapılanamaz ve bundan kaynaklı olarak risk almada güçlük çeker, birilerinin denetimi altındadır, çaresizlik ve engellenmişlik duygularıyla baş etmeye çalışır. Bu durum, çocuğu engelleyip baskılamasının onun varoluşunu yaşamasına engel teşkil ettiğinin bir kanıtıdır (Arslan, 2018). Bu tutumla büyüyen çocukların okul başarıları, özgüvenleri yetersiz olurken; merhametsiz, içe dönük, kaygılı karakteristik özelliklere sahip olurlar; bunlara ek olarak saldırganlık davranışı da gösterebilirler (Sadı, 2018).

İzin Verici Tutum

İzin verici ebeveynler; çocuklarını kabul etme oranları yüksek iken, çocuklarından talep oranları düşüktür. Çocuklarının dürtü, istek ve arzularına karşı olumlu bir şekilde davranarak, kabul edici olmaya özen gösterirler. Ailenin kuralları hakkında çocuklarına açıklamada bulunurlar ancak düzenli bir davranış için çok az talepte buldukları dikkat çekici bir noktadır. İzin verici ebeveynler, çocuklarının gelecekteki davranışlarını şekillendiren veya değıştiren bir temsilci gibi destek olan bir tutum sergilemek yerine; çocuklarına kendilerini istedikleri gibi kullandıkları bir kaynak olarak sunar. Çocuklarını

kontrol etmek yerine, kendi faaliyetlerini kendilerinin düzenlemesine izin verdikleri görülmektedir. Çocuklarını dıştan tanımlanmış standartlara uymaya teşvik etmezler (Baumrind,1966).

İzin verici tutuma sahip ebeveynlerin belli kuralları yoktur. Çocuklarına güven vermezler ve tutarlı değillerdir. Çocuklarına yaptırım uygulamaktan kaçınmaları ve onlardan isteklerinin az olması dikkat çekici diğer noktalar. Bu tutum çocukları büyük ölçüde etkiler. Çocukların özgüvensiz ve mutsuz oldukları görülmektedir (Akt: Kozan, 2020). İzin veren ebeveyn tutumunda bir şeyi atalardan dedelerden görülegeldiği gibi yapma alışkanlığının az olduğu (Küçükturan,2005) dikkat çekerken; ebeveynler çağdaş eğitim modelini uyguladıklarını düşündükleri belirtilmektedir (Akt: Uygun,2018).

Çocuklar kontrol edilemezler, fazla özgürdürler. Aileler çocuklarına hoşgörülle yaklaşır ancak buradaki hoşgörü ihmal denilebilecek boyuttadır. Çocuklar istediği an istediklerini yapabilmektedir (Baumrind,1966). Aileler çocukların isteklerini anında yerine getirirler ki bunun sebebinin de ailelerin yüzleşmekten ve utanmaktan kaçınması olarak belirtilir. Bu durum çocukların ileriki yaşlarında ben merkeziliğinde artış, başarı motivasyonu ve dürtü kontrolünde azalmaya yol açar (Akt: Kozan, 2020).

İzin verici ebeveynlerin çocuklarının gereksinimlerini gidermede eksik kaldıkları ve üstelik ihmalkâr davrandıkları görülmektedir. Çocukların gelişimini olumsuz etkileyen bu durum, çocukların saldırganlık davranışını da tetiklediği dikkat çekmektedir (Döker,2020).

Aşırı Koruyucu Tutum

Aşırı koruyucu tutum dendiği zaman akla çocuğu kısıtlamak, kontrol etmek, çocukların refahıyla fazla ilgilenmek gelir (Gökmen Korbek, 2019). Ailelerin çocukları üzerindeki ilgisi ve koruyuculuğu normal olmakla birlikte bu durumda aşırıya kaçıldığında çocuk üzerinde belli olumsuzluklara yol açmaktadır (Özyürek & Tezel Şahin,2017).

Çocuğa gereğinden fazla özen gösterilmesi olarak da ifade edebileceğimiz aşırı koruyucu tutum yaklaşımında, bebekleştirme bu tutumun tipik özelliğidir. Belli bir yaşa

gelmiş çocukların yemeklerini hala annesinin yedirmesi veya yatağını babası ile paylaşması rastlanan örneklerdendir ve bu durum çocuğun aileye bağımlılığını oluşturmaktadır. Bu tutumda çocuğun büyümesine izin verilmemektedir. Bu durumun çocuğun toplumsal gelişimine engel oluşturduğu ifade edilir. Çocuğun arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkileyerek, ortamdaki dışlanmasına sebep olabileceğine dikkat çekilir (Yavuzer,2019b).

Ailenin çocuğu aşırı koruması, çocuğa aşırı özen ve kontrol göstermesi demek çocuğun ileriki yaşlarda başkalarına güvensiz, bağımlı ve duygusal olarak hassas olabileceğine işaret eder. Çocuğun bu şekilde bağımlı olması onun kişiliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuk bağımlı bir kişilik yapısı geliştirebilir (Yavuzer,2019b). Bunun yanı sıra aile çocuğun yapması gereken ama çocuğu zorlanmasın ya da üzülmesin diye kendi sorumluluğu olmayan şeyleri yapması (Akt: Gökmen Korbek,2019), özellikle kız çocuklarda bağımsızlığın gelişmesi konusunda bir engeldir (Baumrind &Black,1967).

Aşırı koruyucu tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları ileriki yaşlarında; kendi işini yapamayan, kendi kararını alamayan, kendini savunmada zorluk çeken, utangaç, başkalarına bağımlı, inatçı, kendine güveni olmayan, istekleri yapılarına kadar ağlayan kişilik özellikleri göstermeleri muhtemeldir. Psiko-sosyal olgunlukları olumsuz etkilenir (Özyürek & Tezel Şahin,2017).

Oyun ve Ebeveyn Tutumları

Aileler arasındaki bireysel değişkenliklerin olması (Parke & Buriel,2006), anne ve babaların kendine özgü çocuk yetiştirme tutumuna sahip olması üzerinde etkilidir ve bu tutumların çocukları farklı şekilde etkilediği belirtilmektedir. Çocukların tüm gelişim alanları üzerinde (zihinsel, kişilik, dil, psiko-motor, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişim) olumlu veya olumsuz etkilerinin olduğu bilinmektedir (Özyürek & Tezel Şahin,2017).

Anne ve babaların çocuklarıyla birlikte vakit geçirdikleri, çocuklarıyla açık hava veya diğer oyun benzeri faaliyetlerinde buldukları görülmektedir. Ebeveyn-çocuk oyunu; fırsatlara, oyun teşvikine olan inançlara, ebeveynin sıcaklığına ve ebeveynin

kontrolüne bağılı olarak çocuk gelişimi üzerinde etkilidir ve kültürel farklılıklar gösterebilir (Roopnarine & Davidson,2015).

Farklı ebeveyn tutumları; çocuk oyunlarının çeşitlenmesine sebep olur, çocukların oyundaki özgürlüklerine imkân sağlar ve oyundan edindikleri hoşnutluğun derecesi hakkında belirleyicidir. Böylelikle hoşgörölü ve anlayışlı bir tutum benimseyen ebeveynlerin çocukları dışa dönük, yaratıcı ve özgün kişilik özelliklerine sahiptirler. Ebeveynler çocuklarına koydukları kuralların sebeplerini açıkça ifade ederler. Baskıcı bir tutum benimseyen ebeveynler ise bunun tam aksine; çocuklara birtakım kısıtlamalar getirir ve soru sormalarına pek imkân tanımazlar. Bu tutumla büyüyen çocukların sessiz, saldırgan olmayan, içe dönük yapıda olduğu gözlenmektedir (Akt: Mucuk,2020).

Çocukların oyun davranışlarının ebeveynlerin tutumları ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Ailelerin izin verici ve otoriter tutumları arttıkça çocukların oyun davranışlarında oyunu bozma ve oyundan kopma davranışları görüldüğü ifade edilmektedir. İzin verici ebeveynlik tutumları sergilenen bir ortamda; kuralların sürekli çocuklar tarafından konulması ve ailenin de her zaman çocuğun koyduğu kuralı uygulaması, çocuğun oyun ortamında da aynı beklentiye girmesine sebep olacaktır. Beklentileri karşılanmayan çocuğun davranışlarında olumsuz tavırları artacak ve oyun ortamında da bu olumsuz tavırları sürdürecektir (Döker,2020). Aşırı hoşgörölünün hâkim olduğu evde büyüyen çocukların oyun ortamına kolaylıkla uyum sağlayamadığı görülmektedir (Yavuzer,2019a). Otoriter bir tutumda ise annelerin uygulamış oldukları ceza verici tutumları ve baskıları, çocukların kendilerini ifade etmelerinde yetersizlik yaşamalarına ve kendilerini ifade edebilmek için saldırgan davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır ve oyunu bozma oyundan kopma davranışları artmaktadır. Bu durumun aksi olan demokratik tutumdaki annelerin çocuklarında ise oyun etkileşimlerinin arttığı gözlemlenmiştir (Döker,2020).

Ebeveynliğin duygusal niteliklerinin, ebeveyn-çocuk etkinliklerinin çocuğun gelişimi üzerinde veya daha doğrusu çocukların oyun etkinlikleri ile çocukların gelişimi arasındaki etkisini azaltabileceğini iddia etmektedirler (Roopnarine & Davidson,2015).

Ebeveyn tutumlarının oyunun duygusal yönünü etkilediğini, çocuğun aileden almış olduğu duygusal tutumları ve davranışları oyun ortamına yansıttığı ifade edilmektedir. Çocuklar olumsuz duygu olumsuz duygularını oyun yoluyla dışa vurarak rahatladıkları ve bu olumsuz duygulardan kurtuldukları belirtilir (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök (2007).

Çocuk oyunda arkadaşlarıyla kurmuş olduğu ilişkiler sonucunda ebeveynin sergilemiş olduğu aşırı derecede koruyucu tutum ve çocuktan beklediği mükemmeliyetçilik davranışlarından bir süre uzaklaşır. Bu sayede kendini gerçekleştirme ve kendini ifade edebilme yetisini elde ettiği görülmektedir (Akt: Mucuk,2020).

Uygun (2018), yapmış olduğu araştırmasında sosyal yetkinlik davranışlarının sosyal oyunlarla, ebeveynlik tutumlarının da sosyal yetkinlik davranışlarıyla ilişkisi olmasından dolayı ebeveyn tutumlarının oyun davranışlarıyla ilişkili olabileceğini söylemektedir.

İlgili Araştırmalar

Zacopoulos, Trevas ve Tsirikaki (2004) anaokulu çocukları arasında oyun oynama davranışında cinsiyet farklılıklarını incelemiştir. Araştırmanın amacı Yunan anaokulu çocukları arasında oyunbaz davranış faktörlerine ilişkin olarak iki cinsiyet arasında farklılıklar olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın örneklemini yaş ortalaması 5,4+_0,6 olan 16 Yunan anaokulu merkezinden 607 çocuk (303 kız ve 304 erkek) oluşturmaktadır. Barnett'in 1990 yılında geliştirdiği Çocuklarda Oyunculuk Ölçeği öğretmenler tarafından kullanılarak oyunculğun beş faktörü değerlendirilmek için kullanılmıştır: fiziksel spontanlık, sosyal spontanlık, bilişsel spontanlık, tezahür eden neşe ve mizah duygusu. Çok değişkenli varyans analizi sonunda cinsiyetin yalnızca fiziksel spontanlık, belirgin neşe ve mizah duygu yönünden anlamlı olduğu sonucuna ulaşıldı. Erkekler tüm ölçümlerden kızlardan yüksek puan aldı. Etkili bir öğrenme ortamı düzenlemek ve oyun etkinliklerini değiştirmek ve uygulamak için en uygun yolu seçmek için b bulguların dikkat edilmesi gerektiği ifade edilir.

Uylaş, Yalçın, Pandamsari ve Scarboro (2014) bu çalışma Türkiye’de oyun etkinliklerinde cinsiyetin rolünü araştırmaktadır. Çocuk oyunlarında türler, yerler, bağlamlar, çatışma çözme stratejileri ve adalet yargıları incelenmektedir. Kesitsel bir araştırma yapılmıştır. 18 yaş üstü 421 kişiye anket uygulanmıştır ve katılımcıların 6-16 yaşlarındaki çocukluk oyun deneyimlerini yansıtmaları istenmiştir. Cinsiyet ve diğer değişkenlerin, oyun yeri, oyun gruplarının boyutu ve bileşimi, kontrol seviyeleri, organize ve organize olmayan oyun, çatışma çözme stratejileri ve çatışma durumlarına uygulanan adalet standartlarındaki farklılıklarla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Lindsey ve Mize (2001), ebeveyn-çocuk oyununda bağlamsal farklılıklar: çocukların cinsiyet rolü gelişimine etkilerini incelediği araştırmasında 33 okul öncesi çocuğun (18 erkek, 29 Avrupalı-Amerikalı, orta ve üst-orta sınıf aile) ebeveyn-çocuk oyun davranışları ayrı rol ve fiziksel oyun seanslarında videoya kaydedilmiştir. Aynı cinsiyetten bir akranla çocukların oyun davranışları da gözlemlendi. Analizler, ebeveyn-çocuk oyun davranışındaki bağlamsal farklılıkların yanı sıra ebeveyn-çocuk oyunu ve çocuk-akran oyunu arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. Sonuç olarak, ebeveyn-çocuk oyun davranışının cinsiyete göre farklılaştırılmış modellerinde önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Çocukların akran oyun davranışına gelince, önceki kanıtlarla tutarlı olarak, kızların akranlarını rol yapma oyununa katılma olasılıkları erkeklerden daha fazla ve erkeklerin de akranlarıyla fiziksel olarak oynamaları kızlardan daha olasıydı. Ebeveynleri daha çok rol oynayan çocuklar, bir akranıyla daha fazla numara yapma oyununa katılırken, ebeveynleri daha fiziksel oyun oynayan çocuklar, bir akranla daha fazla fiziksel oyun oynadılar. Bu bulgular, ebeveynlerin çocukların cinsiyete dayalı oyun davranışlarına akranlarıyla katkıda bulunabileceğini göstermektedir.

Taylı (2007), yapmış olduğu araştırmasında okul öncesine devam eden çocuklarının kardeş sahibi olup olmama durumlarını değerlendirerek, kardeşi olan çocukların ve kardeşi olmayan çocukların sosyal oyunlarını incelemiştir. Bunun yanı sıra; çocukların oyun tercihlerinin ve oynamış oldukları oyun sırasında seçmiş oldukları arkadaşlarının cinsiyete

göre bir fark oluşturup oluşturmadığı araştırmanın diğer amaçlarını oluşturmaktadır. Araştırmada yöntem olarak gözlem kullanılmıştır. Gözlem kriterleri Parten'in sosyal oyun kategorilerine göre belirlenmiştir. Örnekleme ise; kardeşe sahip 18 çocuk, kardeşe sahip olmayan yani ailenin tek çocuğu olan 20 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda çocukların en çok tercih ettiği oyunun, birlikte oyun olduğu gözlemlenmiştir. İşbirlikçi oyun, uğraşsız oyun, seyirci davranışı ve paralel oyun ise çocukların sonrasında sırasıyla en çok tercih ettikleri oyunlar olduğu bulgulanmıştır. Gözlem sürecinde, işbirlikçi oyunu tercih eden çocukların kardeşe sahip olduğu; yalnız oyunu tercih eden çocukların ise kardeşe sahip olmadığı bulgulanmıştır. Kardeşe sahip olan veya olmayan tüm çocuklardan; erkek çocukların erkek çocukları, kız çocukların kız çocukları oyun arkadaşı olarak seçtiği görülmektedir.

Aksoy ve Yaralı (2017), çocukların oyun becerileri ile öz düzenleme becerilerinin cinsiyete göre belirlenmesi ve arasındaki ilişki incelenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini toplamak için öz düzenleme becerileri ölçeği ve oyun becerileri değerlendirme ölçeği kullanılarak; örnekleme toplamda 64 çocuk bulunmaktadır. Çocukların yaş grubu aralığı ise 60-72 ay olarak ifade edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda; değişkenler üzerinde cinsiyete göre farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılaşmanın kızlar lehinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre kızların öz düzenleme becerileri ile dikkat dürtü alt boyutuna ilişkin performanslarının erkeklere daha yüksek olduğu bulgulanırken, olumlu duygu ve oyun becerilerinde ise anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, öz düzenleme becerilerinin alt boyutu olan olumlu duygu alt boyut puanı yüksek olan çocukların oyun becerilerinin de gelişmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit (2016), çocukların oyun becerileri ile aile-çocuk iletişimi ve etkileşimi arasındaki ilişkiyi incelemek araştırmanın temel problemi olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, çocuklarının cinsiyetinin bağımsız değişkenler üzerinde etkilerini incelemek araştırmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini

Erzurum il merkezinde bulunan 228 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların yaş grupları 5-6 yaş aralığındadır. Araştırmanın diğer bir kriteri ise, çocukların okul öncesi eğitim kurumuna devam etmeleridir. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği ve Anne-Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı (ABÇİDA) kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, annenin babanın ve çocuğun kurmuş oldukları iletişim ile çocukların oyun becerileri arasında ilişki olduğu görülmekte ve çocuklarının oyun becerilerini etkileyen iletişim biçimlerinin, mesaj- dinleme- konuşma- sözsüz iletişim- empati kurma olduğu araştırma sonucuna göre belirtilmektedir. Yanı sıra annenin babanın ve çocuğun kurmuş olduğu iletişim çocuğun oyun becerilerini yordarken, çocukların cinsiyetlerinin araştırmanın bağımsız değişkenlerini etkilemediği görülmektedir. Araştırma bulguları alan yazın ile paralellik göstermekte olup, ailenin önemli olduğu görülmektedir.

Uygun ve Kozikoğlu (2019), okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların oyun davranışlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini 521 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada “36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği” veri toplama aracı olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda çocukların oyun davranışları analiz edilmekte olup çocukların en sık sosyal oyun davranışlarını gösterdiği akabinde, bazen paralel oyun davranışlarını, nadiren tek başına ve itiş kakışlı oyun davranışlarını gösterdiği görülmektedir. Sessiz davranışı ise çocukların neredeyse hiç göstermedikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Erkek ve kız çocuklarının oyun davranışları gözlemlendiğinde erkek çocukların oyunlarında itiş kakışlı oyun davranışlarına daha fazla rastlandığı görülmektedir. Araştırmanın değişkenlerinden anne eğitim düzeyinin çocukların oyun davranışları açısından önemli olduğu ve araştırmadaki diğer değişkenlerin çocukların oyun davranışlarını etkilemediği ifade edilmektedir. Yapılan araştırmada veriler okul öncesi öğretmenlerden toplanmış olup, araştırmacı okul öncesi öğretmenlerinin oyun davranışlarını daha etkili yürütmeleri için öğretmenlerin seminerlere veya hizmet içi eğitimlere katılımlarını öneri olarak sunmaktadır.

Budak (2016), yapmış olduğu araştırmasında çocukların oyun becerileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın verilerini, 4-5 yaş

aralığındaki çocuklardan ve çocukların ebeveynlerinden elde etmiştir. Toplamda 455 veriye ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri; Kişisel Bilgi Formu, Oyuncak Tercih Formu ve Oyun Becerilerini Değerlendirme Ölçeği aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; bebek/pelüş/hayvan, elişli oyuncak, hareketli oyuncaklar çocuklar tarafından en çok tercih edilen oyuncaklar olmakla beraber, çalışmada çocukların oyun becerilerinin çocuklarının oyuncak tercihlerini etkilediği ifade edilmektedir.

Keleş (2019), çocukların beceri kazanmalarındaki en etkili yollardan birisinin oyun olduğunu belirterek, oyun becerilerinde oluşan eksikliğin diğer alanları da doğrudan etkileyeceğini ifade etmektedir. Oyuncakların ise, çocukların oyun becerilerini kazanmada önemli bir araç olduğunu belirtmektedir. Annelerin depresyon düzeylerinin ise çocukları ile iletişimlerini etkilediğini, bu ifade de dolaylı olarak çocukların oyuncak seçimlerini ve oyun becerilerini etkilediği düşünülerek aralarındaki ilişkinin incelenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışma grubunu, 4-6 yaş arasında çocuğu olan 67 anne oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini toplamak için ölçme aracı olarak kişisel bilgi formundan, beck depresyon ölçeğinden, oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden, oyuncak tercih formundan yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; annelerin depresyon düzeylerinin artması annelerin çocuklarıyla olan oyun becerilerini düşürmektedir. Yaş değişkenine göre ise; 20-30 yaş aralığındaki genç annelerin oyun becerilerinin en yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin genç annelerin çocukları ile daha fazla vakit geçirip oyun oynama davranışı sergilemeleri olarak ifade edilebilmektedir. Yanı sıra; anneleri eğitim düzeylerinin artması beraberinde birçok sorumluluk getirdiği için depresyon düzeylerinde artışa neden olmaktadır. Annelerin mesleklerine göre oyun becerileri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Uygun (2018), çocukların oyunları içerisinde kendilerini özgür hissettikleri belirtilerek yaşamış oldukları her durumu oyun içerisinde tekrar eyleme dönüştürdüklerini ifade etmektedir. Bu nedenle çocukların oyunlarının, çocuklar hakkında bize önemli bilgiler sağladığı ifade edilirken, çocukların oyun davranışlarını belirlemenin de önemi üzerinde durulmaktadır. Bunun yanı sıra araştırmacı, sosyalleşmenin doğumla başladığını ve

çocuğun ilk sosyal deneyimlerini ailesiyle yaşadığını ifade etmektedir. Burada da ailenin tutumlarının çocuğun davranışları üzerinde etkisinin olduğu düşünülmektedir. Araştırmacı buradan yola çıkarak çocukların oyun davranışları, sosyal etkinlik davranışları, ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyerek alan yazında ki boşluğu doldurmayı hedeflemiştir. Araştırmanın örneklemini Van ilinin belirlenen ilçelerindeki 521 çocuk ve çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları incelendiğinde, çocukların oyun davranışları analiz edilmekte olup çocukların en sık sosyal oyun davranışlarını gösterdiği akabinde, bazen paralel oyun davranışlarını, nadiren tek başına ve itiş kakışlı oyun davranışlarını gösterdiği görülmektedir. Sessiz davranışı ise çocukların neredeyse hiç göstermedikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Çocukların sıklıkla sosyal yetkinlik davranışlarını gösterdiği bulgulanırken, anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarını ise neredeyse hiç göstermedikleri bulgulanmıştır. Ebeveynler izin verici ve otoriter tutumları daha az benimserken demokratik ve aşırı koruyucu tutumları daha fazla benimsedikleri bulgulanırken, araştırmanın genel sonucu olarak; çocukların sosyal yetkinlik davranışları, oyun davranışları ve ebeveyn tutumları arasında bir ilişki ve bu ilişkinin manidar düzeyde olduğu ifade edilmektedir.

Dinçer (2019), yaşamın ilk yıllarında bebekler ile onlara bakım veren kişiler arasında bağ kurulduğu görülmektedir. Çocukların kurmuş oldukları bu bağın çocuğun tüm yaşamını etkilediği görülmektedir. Bunun yanı sıra, bağlanma kuramında belirttiği gibi çocukların güvenlik üssü olarak seçmiş olduğu kişiler ile arasındaki ilişkinin, çocuğun gelişiminde önemli yeri olan oyun ve keşif davranışlarına imkân sağladığı ifade edilmektedir. Çocukların oyunlarında kurmuş oldukları etkileşimlerin psikolojik olarak da yeni örüntülerin oluşmasını sağladığı ifade edilerek, çocukların oyun becerileri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanarak literatürdeki boşluğun doldurulması hedeflenmiştir. Araştırmanın örneklemini, okulların birinci sınıflarında öğrenim gören altı yaşındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Toplamda 90 öğrenciye ulaşılmıştır. Verileri toplamak için kullanılan ölçekler sırasıyla; veli formu, tamamlanmamış oyuncak bebek ailesi hikayeleri ölçeği, oyun becerileri değerlendirme ölçeğidir. Yapılan araştırma sonucunda çocukların bağlanma

stilllerinin uyum becerilerini etkilediği görülmektedir. Bu çocuklar güvenli bağlanma stiline sahipse oyun becerilerinin daha yüksek olduğu, kaçınmacı ve olumsuz bağlanma stiline sahip olan çocukların oyun becerilerinin düşük oldu bulgulanmıştır.

Metin Aslan (2013), anaokuluna devam eden çocukların serbest oyun zamanlarında göstermiş oldukları oyun davranışlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarını incelemeyi amaçlanmıştır. Burada ifade edilen ana nokta, çocukların oyun sırasında akranları ile kurmuş oldukları etkileşimlerde ortaya çıkabilecek olumsuz durumlara karşı sergilemiş olduğu davranışlar veya kurmuş oldukları stratejiler, çocukların zorbalık davranışına başvurabileceğini ifade etmektedir. Bu sebeple zorbalık davranışlarının tespiti için gözlem yapmak amaçlanır. Araştırmanın çalışma grubunu, Beytepe Anaokulu'na devam eden 55 çocuk oluşturmaktadır. İlişkisel tarama modeli kullanılarak çocukların davranışları açıklanmaya çalışılmıştır.

Özkılıç Kabul (2019), teknoloji kullanımının çocukların bazı becerileri üzerinde etkisinin olabileceğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda, çocukların toplumsallaştığı ortamın aile ortamı olması ve çocuğun kendisini aile tarafından sunulan fırsatlar çerçevesinde geliştirdiği belirtilmektedir. Bunun yanı sıra, çocukların altı yaşından öncesinde teknolojiye, internete çok fazla maruz kaldığı, geçirilen bu zamanın artması da çocuğun problem çözme becerisini etkileyerek oyun becerisinde gerilemeye neden olacağı ifade edilmektedir. Ayrıca, yeni neslin internet nesli olarak ifade edilmesi ve konuşmak yerine kendilerini dokunma yoluyla ifade ettikleri için dil gelişimlerinde zayıflığın ortaya çıkabileceği ifade edilmekte olup bu araştırmanın yapılması amaçlanmıştır. Araştırmaya 36 ile 47 ay yaş grupları arasındaki çocuklar katılmıştır. Burada okul öncesi eğitime devam etmeyen veya yeni başlamış ve üç aydan daha fazla süre eğitime devam etmiş olan çocukların incelendiği belirtilmektedir. 153 çocuk araştırmayı katılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitimine devam eden çocukların kendisine bakım veren kişi tarafından telefonun belli sınırlar dahilinde kullanılmasından kaynaklı olarak dil gelişimlerinin daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde ise çocuğun bakımından birinci derecede sorumlu olan kişinin öğrenim durumuyla ve çocuğun eğitime devam etmesi ile

ilişkili olduğu görülmektedir. Yanı sıra çocukların tabletle geçirdiği vakit sosyal becerilerini etkilemektedir. Daha düşük sosyal beceriye sahip oldukları ifade edilmektedir. Oyun becerileri de sosyal beceriler gibi benzer değişkenlerden etkilenmektedir.

Şalcı (2020) annelerin çocuklar üzerindeki etkileri kadar babaların da çocuklar üzerinde olumlu etkiler bırakması çocuklarını birçok beceri kazandırmak için eğitime katılmasının son derece önemli olduğu belirtilmektedir. Yapılan bu araştırmada babalara babalık rolleri, aile tutumları, olumlu davranışların nasıl kazanılacağı, olumsuz davranışların nasıl azaltılacağı, çocuk gelişimi, çocuk bir oyun üzerine bir eğitim planlanmış ve uygulanmıştır. Babalara uygulanmış olan Baba Destek Eğitim Programı'nın, babaların babalık rolü algıları ve çocukların oyun becerilerinin gelişimi üzerinde etkisini incelemenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmancının çalışma grubunu, 5-6 yaş aralığında çocuğa sahip babalar oluşturmaktadır. Araştırmaya 40 baba katılmıştır. Yapılan araştırmancının bulgular ışığında, babaların almış olduğu eğitimin çocukların oyun becerilerini geliştirmesinde ve babaların babalık rollerini etkili bir şekilde yapabilmesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Yayla (2016), anne ve babaların çocuklarının oyunları hakkında görüşlerini değerlendirmeye amaçlamaktadır. Yani sıra, ebeveynlerin tutumları ile çocuklarının oyunlarında yer alıp almamaları durumlarını değerlendirip arasındaki ilişkiyi incelemeye amaçlamaktadır. Araştırmancının örneklemini Denizlide MEB'e bağlı okul öncesi sınıfına çocuklarını gönderen 602 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, demokratik tutum gösteren anne ve babaların çocuklarının oyunları hakkındaki ifadeleri pozitif yönde ve çocuklarının oyunlarına dahil olma düzeylerinin de yüksek olduğu belirtilmektedir. Demokratik tutumun, akabinde koruyucu ve izin verici tutumların çocukların oyunlarına katılım ve oyun hakkındaki görüşleri yordayan en önemli değişkenler olduğu ifade edilmektedir.

Pianta (1997), çalışmasında yetişkin çocuk ilişki süreçleri ve erken okullaşma ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu makalede, erken okul sonuçlarında sosyal süreçlerin önemini vurgulamaktadır. Çocuk-yetişkin ilişkileri, erken çocukluk döneminde bir

takım sosyal ve akademik sonuçların gelişimi için özel önem taşıyan sosyal bir bağlam olduğunu ifade etmektedir. Hem çocuk-ebeveyn hem de çocuk-öğretmen ilişkileri üzerine araştırmalar gözden geçirilmektedir. Ölçme teknolojileri tanımlanmakta ve kavramsal bakış açıları, gelecekteki araştırmalar için ikili sistem modellerine dayalı olarak gelişmiş bir sezgisellik üzerine kurulduğu ifade edilmektedir. Erken çocukluk sonuçlarının kavramsallaştırılması için ilişkilerin ve çıkarımların değerlendirilmesine ilişkin uygulama çıkarımları çizilmektedir.

Saygı ve Uyanık Balat (2013), anne ile çocuğun arasında kurulan sağlıklı iletişim sayesinde çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirdiği ve diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmasını sağladığı ifade edilmektedir. Bu doğrultuda 5-6 yaş grubu aralığında ve çocukları anasınıfına devam eden annelerin çocukları olan ilişkilerini çeşitli değişkenlerle incelenmek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul Anadolu Yakasında belirlenmiş olan üç ilçe ve bu ilçelerde çocukları okul öncesi eğitime devam eden anneler oluşturmaktadır. Annelerin çocuklarıyla olan ilişkileri çeşitli değişkenlerle incelenmiş ve anlamlı farklılıklara rastlanmıştır.

Driscoll ve Pianta (2011), anne ve babaların çocuklarıyla ilişkilerinde çatışma ve yakınlık algılarını erken çocukluk dönemi bağlamında incelemektedirler. Araştırmanın amacı, ebeveyn ve çocuğun cinsiyetine ilişkin raporlardaki farklılıklar ve derecelendirmelerin istikrarı ile ilgili soruların olması ve diğer bir amacının ise ilişkisel çatışma ve yakınlığı değerlendiren 15 maddelik bir öz bildirim aracı olan CPRS'nin psikometrik özelliklerini daha ayrıntılı incelemektir. Araştırma sonuçlarına göre, anne ve babanın yakınlık ve çatışma puanları bu dönem boyunca bir şekilde istikrarlı olduğu bulgulanmıştır. Anneler hem erkek hem de kızlarla hem 54 ayda hem de birinci sınıfta babalara göre daha yüksek düzeyde yakınlık ve çatışma bildirdiler. Annelerin ve babaların raporları arasındaki tutarlılık orta düzeydeydi ve yakınlıktan çok çatışma için daha yüksekti. Ebeveyn anlaşmasının seviyeleri çocuğun cinsiyetine bağlıydı. Babalar, kızlarla oğullarına göre daha fazla yakınlık bildirmişler ve bu dönemde annelere göre çocuklarıyla yakınlık duyguları artmıştır.

Arabacı ve Ömeroğlu (2013), kişiler arası ilişkilerin iletişime dayalı olarak gerçekleştiğini ifade ederken, bunun yanı sıra iletişim kurulmaya başlanılan ilk ortamın aile ortamı olduğu ve iletişimin temellerinin aile içerisinde atıldığı belirtilerek çalışmada, anne ile babaların çocukları ile olan iletişimlerinde çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadırlar. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini, Ankara'nın tüm ilçelerinden tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen 48-72 yaş grubu arasında bulunan 801 ocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda, 48-72 ay arası çocuğa sahip anne ve babaların çocukları ile olan iletişimlerini çocukların kız ya da erkek oluşu etkilemezken; anne babanın yaşının, çocuğun yaşının, çocuğun doğum sırasının, ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yaylacı (2019), ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin ve çocukları ile olan ilişkilerinin, çocukların gelişimlerini büyük oranda etkilediği belirtilmektedir. Bunun yanı sıra kişiler arası iletişime etkisi olan ve hayatımızın her yönünü kapsayan teknolojinin iletişim Őeklimizi değiştirdiği ifade edilerek ve bu doğrultuda internet kullanımının giderek artmasına, bu kullanımın küçük yaşlara kadar düşmesine ve ailelerin internet konusundaki denetimsizliklerinin internetin birçok olumlu etkisinin yanı sıra çocuğun gelişiminde olumsuzlukların sebebine yol aacağına dikkat çekilmektedir. Bu bilgiler işiğında; çocukların anne babaları ile ilişkilerinin internet kullanımı üzerinde etkisini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın rneklemine 142 ocuk dahil olmuştur. Çocuklar 4-6 yaş grubu aralığındadır. Kullanılan veri toplama araçları; internet bağımlılığı leği, ocuk ana baba ilişkisi leği ve aile ocuk internet bağımlılığı leğidir. Yapılan araştırma bulgularına göre; ailelerin çocuklarında yaşamış oldukları çatışmalar ebeveynlerin cinsiyetine ve gelir durumlarına göre anlamlı bir fark göstermektedir. Yanı sıra ölçeklerin alt boyutları çeşitli değişkenlerle karşılaştırılarak aralarındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgulara ek olarak çocukların anne babaları ile yaşamış oldukları çatışmalar arttıkça; internette daha fazla online kalma isteği, sosyal ilişkilerde olumsuzluk, sosyal soyutlanma, işlevsizlik ve yoksunlukların arttığı ifade edilmektedir. Yanı sıra çocukların anne babalarıyla olan olumlu

ilişkileri arttıkça sosyal ilişkilerde olumsuzluk davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşmaktadırlar.

Aslan (2018), annelerin çocukları ile olan ilişkilerinin çocukların empati becerileri üzerinde ne derece etkili olduğu araştırılmaktadır. Araştırmanın örnekleminde 60 ile 72 ay grubu arasındaki çocukların anneleri oluşturmaktadır. Toplamda 275 anne bu araştırmaya dahil olmuştur. Araştırma sonucuna göre; annelerin çocukları ile kurmuş olduğu yakın ilişkiler arttıkça çocukların empati becerileri olan başkalarının duygularını dikkatleri ve pro sosyal davranışlarının arttığı görülmektedir.

Saygı (2011), çalışmasında Ebeveyn- Çocuk İlişkisi ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışmasının yaparak, anne ve çocuk arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenlerle değerlendirmeyi hedeflemektedir. Çalışmanın örneklemi, 5-6 yaş grubu öğrenciler ile öğrencilerin annelerinin oluşturduğu ifade edilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre; Türkçe uyarlaması yapılan ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu, dil açısından eş değerlilik gösterdiği bulgulanmıştır. Buna ek olarak, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ölçeğinin çocuğun yaşına, cinsiyetine, devam ettiği okul türüne, annenin yaşına, anne – babanın öğrenim durumuna, annenin çalışma durumuna ve ailenin sahip olduğu çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken; babanın yaşına ve ailenin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Kök ve Ünal (2018), yapmış oldukları araştırmada ebeveynlerin çocukları ile ilişkilerini bazı değişkenler açısından incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu, 202 çocuğun ebeveynleri oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucuna göre, araştırmada anne ve babaların çocuklarıyla olan ilişkileri çeşitli değişkenler bağlamında değerlendirmiş ancak incelenen değişkenlerden yalnızca annelerin eğitim durumları değişkeninin çocukları ile olan ilişkilerinde bir fark oluşturduğu ifade edilmektedir. Annelerin eğitim seviyelerinin azalması çocuklarıyla olan ilişkilerini arttırmaktadır sonucuna ulaşılmaktadır.

Dereli ve Dereli (2017), çocukların doğmuş olduğu ailelerin birbirinden farklılık gösterdiği ifade edilmektedir. Bu farklılık çocukların gelişimleri üzerinde etkilidir. Bu sebeple ebeveynlerin çocuklarla olan ilişkilerinde, çocukların özlük niteliklerine göre değerlendirme

yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Yanı sıra, ebeveyn çocuk ilişkisinin çocukların psiko-sosyal gelişimlerinde önemli bir faktör olduğu belirtilerek alan yazındaki araştırmaların sınırlı olmasının bu konuda araştırma ihtiyacını doğurduğu belirtilmesi amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Araştırmanın örnekleme ne 4-5 yaş grubu aralığındaki 210 çocuk oluşturmaktadır. Çocuklardan okul öncesi eğitime devam etme kriteri aranmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; demografik bilgi formu, ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeği, okul öncesi çocuklar için psikolojik gözlem formu ölçeğidir. Araştırma sonuçlarına göre; anne ve babanın öğrenim düzeyi ile gelir düzeyine göre çocuklarla kurmuş oldukları ilişkide anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yanı sıra ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeğinin alt boyutlarının çocukların psiko-sosyal gelişimlerini önemli düzeyde yordadığının bulgulanması araştırmanın diğer sonucunu göstermektedir.

Gözübüyük (2020), 48-72 aylık çocukların ve motivasyon düzeylerini babanın çocuğu ile arasındaki ilişkiye ve bağlanma biçimlerine göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma yöntemi olarak, ilişkisel tarama modeli seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 48 ile 72 ay arası okul öncesi eğitime devam eden 311 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; bilgi formu, okul öncesi çocuklar için motivasyon ölçeği, çocuk ebeveyn ilişkisi ölçeği (baba formu), bağlanma öykü tamamlama testidir. Yapılan araştırma sonucuna göre, çocukların motivasyon düzeylerinde güvenli bağlanan çocuklar lehine anlamda bir farklılığa rastlanmıştır. Güvenli bağlanan çocukların motivasyon düzeyleri diğer bağlanma çeşitlerine sahip olan çocuklardan daha fazladır. Bunun yanı sıra babaların çocukları ile olan ilişkileri arttıkça motivasyon düzeyleri azalmaktadır.

Özsoy Yanbak (2019), okul öncesi dönemde ebeveynler çocuklarının sosyal duygusal gelişimleri açısından büyük önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra; çocukların düzenleme becerilerinde ebeveynlerin davranışlarının, psikolojik durumlarının vb.nin etkili olduğu bilinmektedir. Ebeveyn denilince yalnızca anne değil, babaların da çocukların hayatında ve gelişimlerinde önemli rolü olduğu için, araştırmacı çocukların öz düzenleme becerilerini babanın çocuğu ile ilişkisi açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Örneklem grubu, 208 çocuk ve çocukların babalarından oluşmaktadır. Buna göre; babanın çocukla

ilişkisi öz düzenleme becerilerini etkilerken, bağlanmanın öz düzenleme becerilerinde etkisinin olmadığı vurgulanmıştır.

Karakoç (2022), okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerileri ve bu becerilerin ebeveyn-çocuk ilişkisi yönünden etkilenip etkilenmeme durumunun incelenmesini amaçlanmıştır. Bu araştırmanın örneklem grubunu 100 ebeveyn ve bu ebeveynlerin çocukları olmak üzere 100 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda; ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı, ebeveynlerin sahip oldukları gelir düzeyi, ebeveynlerin yaşları, ebeveynlerin eğitim durumları ve çalışma durumları gibi etmenlerin "48-72 Aylık Çocuklara Yönelik Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" uygulanarak çocukların aldıkları puan ortalamalarının arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunlara ek olarak deney grubu katılımcı velilerin çocuklarının bu ebeveynlere verilen eğitimden sonra sosyal problem çözme ölçeğinden, kontrol grubunda bulunan çocuklara göre daha yüksek puan elde ettikleri bilgisine ulaşılmıştır.

Tam, Lee, Kumarasuriar ve Har (2012), yapmış oldukları araştırmada ebeveyn otoritesi ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkiyi araştırmayı ve ayrıca ebeveynleri ile ilişkileri açısından erkekler ve kadınlar arasındaki farklılıkları incelemişlerdir. Çalışma Malezya Selangor, Klang Valley'de 17-25 yaş arasındaki 160 katılımcı arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Anketi ve Ebeveyn Otoritesi Anketi ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Sonuçlar, anne veya babanın ebeveynlik stilinde otoriter olduğu durumlarda önemli bir ebeveyn-çocuk ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Dahası, erkek katılımcılar her iki ebeveyni de kadın katılımcılara kıyasla önemli ölçüde daha otoriter olarak değerlendirmiştir. Erkek katılımcılar ayrıca her iki ebeveyni de meslektaşlarının derecelendirmelerine kıyasla önemli ölçüde daha izin verici olarak değerlendirdiler. Son olarak, cinsiyet ve ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında önemli bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Gökmen Korbek (2019), çocukların sosyal-duygusal becerilerinin ilerleyen yıllarda çocukların diğer kişilerle kurmuş olduğu ilişkilerinde, psikolojik iyi oluşlarında ve okul başarılarında bir temel olduğu ifade edilmektedir. Çocukların bu becerileri erken çocukluk

döneminde kazanamamaları ilerleyen süreçlerde davranış problemlerinin görülmesine sebep olabilmektedir. Bu sebeple, çocukların sosyal-duygusal gelişimleri olumlu olarak desteklenmeli ve bu destekleme çocukların ebeveynleri tarafından yapılmalıdır. Çocukların ebeveynlerinin tutumlarında risk oluşturabilecek faktörlerin erkenden farkına varılması gerektiği ifade edilerek bu çalışmanın yapılması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi, 203 çocuk, çocukların ebeveynleri ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Bülbül (2019), çocuklarına karşı sergilemiş oldukları tutumları ile çocukların sosyal ortamlarda akranları ile kurdukları iş birliği ve rekabetçi davranışların ne derecede ilişkili olduğunu saptamak amaçlanmıştır. Araştırmanın evreni anket modeli ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda İstanbul ilinde belirlenmiş olan ilçeler içerisinde bulunan 18 farklı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 280 çocuk ve bu çocukların ebeveynleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın bulgularına göre; ebeveynlerin çocuklarına karşı göstermiş olduğu demokratik tutumlar geliştikçe, araştırmada kullanılmış olan okul öncesi rekabet ölçeğinin alt boyutu olan başkalarına odaklı rekabet stiline pozitif yönde arttığı bulgulanmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan otoriter tutumları ve aşırı koruyucu tutumları, okul öncesi rekabet ölçeğinin alt boyutu olan göreve odaklı rekabet stilini negatif yönde etkilediği bulgulanmaktadır.

Uykan (2019), annelerin çocuklarını yetiştirirken kullanmış oldukları tutumların çocukların üzerinde etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Ve bu etkiye öz düzenleme becerileri açısından bakılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemini 100 anne oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; çocukların öz düzenleme becerilerin artmasına yardımcı olan tutumları demokratik tutum oluştururken, öz düzenleme becerilerinin azalmasına sebep olan tutumlar ise otoriter tutumlar olduğu ifade edilmektedir.

Schary, Cardinal ve Loprinzi (2012), bu çalışmanın temel amacının, okul öncesi çocukların aktif oyun davranışı üzerinde ebeveyn desteği ile ebeveynlik stili arasındaki doğrudan ilişkileri incelemek ve ebeveynlik tarzının bir etki değiştirici olarak işlev görüp

görmediğini belirlemektir. 195 ebeveyn tarafından ebeveyn desteğini, ebeveynlik tarzını ve çocuklarının aktif oyun davranışını değerlendiren bir anket doldurulmuştur. Ebeveynlik tarzını kontrol ederken, ebeveyn desteği aktif oyun davranışı ile pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, ebeveynlik tarzı aktif oyunla doğrudan ilişkili olmadığı ve ebeveyn desteği ile çocuk aktif oyun arasındaki ilişkiyi yumuşatmadığı ifade edilmektedir. Bu nedenle, erken çocuk gelişiminde sağlıklı aktif oyun davranışları oluşturmak için, ebeveynler yeterli düzeyde aktif oyunla ilgili destek sağlamaya teşvik edilmelidir. Ortaya çıkan kanıtlar, ebeveynlik tarzının okul çağındaki çocukların aktivite davranışını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebileceğini göstermektedir.

Howard ve McInnest (2012), Sağlık ve gelişimin önemli bir yönü olarak, eğitim, sağlık ve sosyal bakım genelinde bir dizi politika ve uygulama girişimi çocukların duygusal iyi oluşlarını artırmayı amaçlamaktadır. Bu makale, çocukların bir aktiviteyi oyun olarak algıladıklarında, aynı aktiviteyi oyun olarak algılamadıklarından daha fazla duygusal iyi oluş belirtileri gösterdiklerini göstermektedir. Çalışmaya 3 ila 5 yaş aralığındaki 129 çocuk dahil olmuştur. Sonuçlar iki aktivite seansı türünde çocuklar tarafından sergilenen duygusal refah düzeyinde önemli bir fark olduğunu göstermektedir. 'Oyunu sevme' etkinliğini üstlenen çocuklar, aynı etkinliği üstlenen ancak 'oyunu sevmeyen' çocuklardan önemli ölçüde daha yüksek puan almıştır. Ayrıntılı gözlemsel analiz, aynı zamanda, "oyunu sevmeme" etkinliği oturumu yerine "oynamayı sevme" etkinliğine katılan çocuklar arasında duygusal esenlikle ilgili davranışsal göstergelerin arttığını göstermiştir. Sonuç olarak, çocukların bir aktiviteyi oyun olarak değil de oyun olarak algıladıklarında, duygusal olarak iyi olma halinin arttığını gösterirler. Bu makale, uygulayıcıların çocukların oyun hakkındaki görüşlerini anlamalarını ve bu bilgileri oyunun gelişim potansiyelini en üst düzeye çıkaran eğlenceli durumlar yaratmak için kullanmalarını sağlamak için eğitim ihtiyaçlarını vurgulamaktadır.

Valentino, Cicchetti, Toth ve Rogosch (2011), kötü muamelede bulunan ve olmayan ailelerin anne-çocuk oyunu, çocukların gelişen bilişsel ve sosyal becerilerini incelemek için bir bağlam olarak bebekler 12 aylıkken (1. Zaman) ve 2 yaşındayken (2. Zaman) analiz edilmiştir. 1. Zaman'da, istismarcı ailelerden gelen bebeklerin oyun sırasında ihmal eden ve

kötü muamele yapmayan ailelerden gelen bebeklere göre daha az bağımsız ve daha taklitçi davranış göstermesi, ortaya çıkan sosyal davranışlarda bir gecikme olduğunu düşündürmektedir. Bu boylamsal takipte, anne-çocuk oyunu 1 yıl sonra yeniden değerlendirilmiştir (N =78), çocukların oyun dışı ve hayali oyunlara katılımına ve çocukların sosyal alışverişi başlatma ve ebeveyn taleplerine yanıt verme yeteneklerine odaklanılmıştır. Oyun ve sosyal davranış, her iki zaman noktasında da yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış oyun paradigmalarından kodlanmıştır. Annenin dikkati yönlendirme davranışı ve sınır koyma da değerlendirilmiştir. 2. Zaman'da, istismar eden, ihmal eden ve kötü muamele yapmayan ailelerin çocukları, bilişsel oyun karmaşıklığı açısından farklılık göstermediği bulunmuştur. Ancak, istismara uğrayan ailelerin çocukları, ihmal eden ve kötü muamele yapmayan ailelerin çocuklarına göre daha az çocuk tarafından başlatılan oyunlara katılarak, sosyal açıdan daha az yetkin davranış sergilediği görülmektedir. Boylamsal analizler, 2. Zamanda başlatılan çocuk oyununun istismarla ve 1. Zamandaki annenin fiziksel dikkatini yönlendirme davranışıyla olumsuz bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya çıkarmaktadır 2. Zamandaki çocuk olumsuz tepkiselliği, 1. Zamandaki annenin fiziksel davranışı ve çocuk taklidi ve 2. Zamandaki anne kontrol davranışı ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Erken müdahale çabaları için çıkarımlar vurgulanmaktadır.

Weisberg, Hirsh-Pasek ve Golinkoff (2013), onlarca yıllık araştırma, okul öncesi eğitime güçlü bir müfredat yaklaşımının daha sonraki gelişimsel sonuçlar için önemli olduğunu göstermektedir. Bu bulgular genellikle doğrudan öğretime dayalı eğitim programlarının uygulanmasını desteklemek için kullanılmış olsa da, rehberli oyun yaklaşımlarının içerik sunmada eşit derecede etkili olabileceği ve çocuk merkezli keşiflere odaklanmalarında gelişimsel olarak daha uygun olduğu savunulmaktadır. Kılavuzlu oyun, doğrudan öğretim ve serbest oyun arasında, bir öğrenme hedefi sunma ve çocukların öğrenmeleri üzerinde büyük ölçüde kontrol sahibi olmalarını sağlarken çevreyi iskele etme arasında yer almaktadır. Kanıtlar, bu tür yaklaşımların, çeşitli olumlu akademik sonuçları teşvik etmede genellikle doğrudan öğretim yaklaşımlarından daha iyi performans

gösterdiğini göstermektedir. Rehberli oyun yaklaşımlarının, çocukları öğrenme sürecinde aktif ve katılımcı ortaklar olmaya teşvik eden öğrenme durumları yarattığı için etkili olduğu savunulmaktadır.

Bölüm 3

Yöntem

Araştırmanın Türü

Okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden olan Korelasyonel (ilişkisel) araştırma modeli kullanılmaktadır.

Korelasyonel (ilişkisel) araştırma; iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılan araştırmalar olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2016). Araştırmacının; var olan ilişkileri bulmak için olgu veya durumlara müdahale etmeden ve değiştirmeden araştırmasını yürütmesi gerektiği belirtilir. Buradaki sonuçlar, neden- sonuç şeklinde yorumlanmamaktadır. Bunun aksine; neden-sonuç ilişkisi ile ilgili ipuçlarını elde etmek için toplanılan veriler şeklinde ifade edilebilir (Ocak,2019).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Ankara ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na ve kurumlara bağlı okullarda okul öncesi eğitimi gören çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır.

Örneklem, basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Evreni temsil etme gücü diğer örnekleme yöntemleri ile kıyaslandığında seçkisiz örnekleme yöntemlerinde bu gücün çok daha iyi olduğu belirtilmiştir (Büyüköztürk ve ark., 2016). Evren içerisindeki bütün birimlere örnekleme seçilebilmeleri için bağımsız ve eşit bir şekilde seçilme olanağı sağlanması ve bir birim diğer birimin seçilme olasılığını etkilememesi olduğundan araştırmada bu örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Basit seçkisiz örnekleme, eşit olasılıklı seçim yönteminin kesin durumu olarak tanımlanmaktadır. Burada basit seçkisiz örnekleme yöntemi görselleştirmek için "şapka modeli"nden bahsedilir. Evrendeki tüm birimler kağıda yazılarak, şapkanın içine atılmaktadır ve

içerisinden belirlenen sayı kadar örneklem seçilmektedir. Ancak pratikte “şapka modeli” ni kullanmak pek mümkün değildir. Özellikle günümüzde bilgisayarların kullanımının yaygınlaşmasıyla World Wide Web’ de kullanılabilir bazı popüler ve kolay rasgele sayı oluşturucular vardır: [“http://www.randomizer.org”](http://www.randomizer.org), [“http://www.psychicscience.org/random.aspx”](http://www.psychicscience.org/random.aspx), [“http://www.random.org”](http://www.random.org) (Christensen, Burke Johnson & Turner, 2015). Bu doğrultuda örneklemin belirlenmesinde [“http://www.random.org”](http://www.random.org) web sitesi kullanılmıştır.

Araştırmada süreci ve uygulamayı kolaylaştırmak, buna ek olarak zamandan tasarruf etmek için (Büyüköztürk ve ark., 2016); ilk aşamada Ankara ili ilçeler listesine ulaşılmıştır. Ankara ilindeki ilçeler <https://www.random.org/lists/> sitesi kullanılarak seçkisiz olarak sıralanmıştır. İkinci aşamada, ilçelerdeki okul öncesi eğitim kurumlarının listesi belirlenerek okullar aynı web sitesi kullanılarak seçkisiz olarak sıralanmıştır. Belirlenen sıraya göre okullara gidilerek ölçekler belirlenen sayıya ulaşıncaya kadar dağıtılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini; 2020-2021 eğitim öğretim yılı ikinci yarıyılı ve 2021-2022 eğitim öğretim yılının birinci yarıyılında 60-72 ay arası okul öncesi eğitime kurumuna devam eden çocuklara sahip 477 ebeveyn oluşturmaktadır. Örnekleme dahil olan çocuklara ait demografik bilgiler Tablo 1’de, ebeveynlere ait demografik bilgilere Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 1

Çocuklara İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler		<i>f</i>	%	\bar{X}	ss
Cinsiyet	Kız	277	%47.6		
	Erkek	250	%52.4		
	Toplam	477	%100		
Çocuğun yaşı				67.56	6.26
Kardeş sayısı	1	116	%24.3		
	2	241	%50.5		
	3	99	%20.8		
	4	13	%2.7		
	5	5	%1.0		

6	1	%0.2
Eksik veri	1	%0.4
	477	%100

Örneklem grubuna dahil olan çocuklara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Örnekleme bulunan çocukların %47,6'sı kız (n=277) ve %52,4'ü (n=250) erkektir. Araştırmaya dahil olan çocukların yaş ortalamaları 67.56, standart sapmaları 6.26'dır. Ailenin, araştırmaya dahil olan çocuğu ile birlikte %24,3 'ünün tek çocuğu(n=116), %50,5'inin iki çocuğu(n=241), %20,8'inin üç çocuğu(n=99), %2,7'sinin dört çocuğu(n=13), %1,0'inin beş çocuğu(n=5), %0,2'sinin altı çocuğu(n=1) bulunduğu görülmektedir.

Tablo 2

Ebeveynlere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler		f	%	\bar{X}	ss
Anketi dolduran kişi	Anne	422	%88.5		
	Baba	54	%11.3		
	Eksik veri	1	%0.2		
	Toplam	477			
Annenin yaşı				36.02	5.48
Anne öğrenim durumu	İlkokul	137	%28.7		
	Ortaokul	43	%9.01		
	Lise	55	%11.05		
	Önlisans	30	%6.2		
	Lisans	159	%33.3		
	Lisansüstü	30	%6.2		
	Eksik Veri	23	%4.8		
	Toplam	477	%100		
	Evet	308	%64.6		
Annenin çalışma durumu	Hayır	164	%34.4		
	Eksik veri	5	%1		
	Toplam	477	%100		
Babanın yaşı				39.70	5.82
Baba öğrenim durumu	İlkokul	35	%7.3		
	Ortaokul	38	%7.9		
	Lise	166	%34.8		
	Önlisans	30	%6.2		
	Lisans	153	%32.07		

	Lisansüstü	32	%6.7		
	Eksik Veri	23	%4.8		
	Toplam	477	%100		
	Evet	454	%95.2		
	Hayır	16	%3.4		
	Eksik veri	7	%1.5		
	Toplam	477	%100		
Babanın çalışma durumu					
	Lisansüstü	32	%6.7		
	Eksik Veri	23	%4.8		
	Toplam	477	%100		
	Evet	454	%95.2		
	Hayır	16	%3.4		
	Eksik veri	7	%1.5		
	Toplam	477	%100		
Gelir (standart puan)				2141.36	3624.86

Örnekleme grubuna dahil olan ebeveynlere ait demografik bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır. Bu bulgulara göre; anketi dolduran ebeveynlerin %88,5’ini anneler oluştururken(n=422), %11,3 ‘ünü babaların doldurduğu (n=54) görülmektedir. Annelerin yaş ortalamalarının 36,2; standart sapmalarının 5.48 olduğu görülmektedir. Yanı sıra, annenin çalışma durumu incelendiğinde, %64,6’sının bir işte çalıştığı(n=308), %34,4’ünün bir işte çalışmadığı(n=164) görülmektedir. Bu bulgulara ek olarak; babaların yaş ortalamalarının 39.70; standart sapmalarının 5.82 olduğu görülmektedir. Yanı sıra, babanın çalışma durumu incelendiğinde, %95,2’sinin bir işte çalıştığı(n=454), %4,4’ünün bir işte çalışmadığı(n=16) görülmektedir. Bununla birlikte, annenin öğrenim durumu incelendiğinde %28,8 ‘sinin ilkokul(n=137), %9,01’inin ortaokul (n=43), %11,05’inin lise(n=55), %6,2’ sinin ön lisans(n=30), %33,3’ünün lisans(n=159), %6,1’inin lisansüstü(n=30) eğitim aldıkları görülmektedir. Babanın öğrenim durumları incelendiğinde ise, %7,3’ünün ilkokul(n=35), %7,9’unun ortaokul(n=38), %34,8’inin lise(n=166), %6,2’ sinin ön lisans(n=30), %32,07’sinin lisans(n=153), %6,7’sinin lisansüstü(n=32) eğitim aldıkları görülmektedir. Bunlara ek olarak, ailenin aylık gelir durumunun Tablo 2’de Z skoruna göre ortalama ve standart sapma puanı sunulmuştur. Ailenin aylık geliri aritmetik ortalaması 2141.36; standart sapması 3624.86 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu ile Millî Eğitim Bakanlığı’ndan araştırma yapmak için gereken izinler alındıktan sonra veriler çevrimiçi (online) olarak toplanmaya başlamıştır. Yeterli geri dönüş alınamadığı için, belirlenen okullara gidilerek

yapılan araştırma hakkında önceden öğretmenlerin, öğretmenler aracılığı ile ebeveynlerin bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Veri toplama araçları basılı olarak öğretmenler aracılığı ile ebeveynlere iletilmiştir. “Çocuk Aile Bilgi Formu”, “Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği”, “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği”, “Ebeveyn Tutumları Ölçeği” öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere ulaştırılarak, veriler toplanmıştır. Bu süreçte toplamda 494 ölçeğe ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin 11 tanesi, öğrenciler tipik gelişim göstermediği için; 6 tanesi, öğrencilerin yaş grubu örneklemdaki yaş grubu aralıklarına uygun olmaması sebebi ile araştırmaya dahil edilmemiştir.

Araştırmanın örneklemini, 60-72 ay grubu aralığında bulunan ve bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğa sahip 477 ebeveyn oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çocuk ve Aile Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan çocukların ve ebeveynlerinin demografik bilgilerini içermektedir. Çocuğun ebeveyni tarafından doldurulacak bu formda çocuğun yaşı, kardeş sayısı; annenin ve babanın çalışma durumları, yaşları, öğrenim durumları, ailenin gelir durumu vb. bilgiler yer almaktadır.

Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği

Fazlıoğlu, Ilgaz, Papatğa (2013)'nın geliştirmiş olduğu bu ölçek, 60-72 aylık çocukların oyun becerilerini ölçmektedir. Ölçek 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek tek boyutlu olup, belirtilen yaş grubu aralığındaki çocukların öğretmenleri veya aileleri aracılığıyla, çocukların oyunları esnasında sahip oldukları oyun becerilerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. 5'li likert tipli bir ölçek olup; Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Tarafsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle Katılıyorum (5) olarak puanlama yapılmaktadır. Çocuğun öğretmeni ya da ebeveyni gibi çocuğu yakinen tanıyan kişi tarafından doldurulmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .958 olarak bulunmuştur.

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği

“Child Parent Relationship Scale (CPRS), Robert C. Pianta'nın 1992 yılında geliştirilmiş olduğu bir ölçektir. Ölçek; çatışma (14), yakınlık (10) ve bağlanma (6) şeklinde 3 alt boyuttan ,30 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipli olup; kesinlikle uygun değil (1), kesinlikle uygun (5) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasını ise Saygı (2011) yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirmiştir. Ancak ölçeğin Türkçe uyarlaması olan “Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeği” orjinalinden farklı olarak 2 alt boyuta sahiptir. Çatışma (12) ve yakınlık (5) alt boyutları ölçeğin alt boyutlarını oluşturmaktadır. Ölçek,17 maddeden oluşmaktadır. Ölçek orjinalindeki gibi 5'li likert tipli bir ölçektir. Ölçeğin güvenirlik katsayıları; birinci faktör için cronbach alfa katsayısı .828, ikinci faktör için cronbach alfa katsayısı .643 olarak bulunmuştur.

Ebeveyn Tutumları Ölçeği

Karabulut Demir ve Şendil (2008)' in geliştirdiği bu ölçe; 2-6 yaş arasındaki çocuklara sahip ebeveynlerin çocukları yetiştirirken gösterdikleri tutumları belirleyebilmektir. Ölçek; “otoriter”, “demokratik”, “izin verici” ve “aşırı koruyucu” olmak üzere 4 alt boyut ile 46 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipli bir ölçektir. "her zaman böyledir (5)"-"hiçbir zaman böyle değildir (1)" şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin güvenirliği için Cronbach alfa katsayıları “demokratik” boyut için .838, “otoriter” boyut için .830, “aşırı koruyucu” boyut için .808 ve “izin verici” boyut için ise .696 olarak bulunmuştur.

Tablo 3

Araştırma Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek adı	Alt ölçek adı	α
Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği	Yakınlık	.643
	Çatışma	.828
Ebeveyn Tutumları Ölçeği	Demokratik tutum	.838
	Otoriter tutum	.830

	Aşırı koruyucu	.808
	İzin verici	.696
Oyun Becerilerini Değerlendirme Ölçeği		.958

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Ölçekte yer alan ifadelerin kendi içerisinde tutarlılık göstermesi veya göstermemesi ve tamamının aynı konuyu ölçtüğünü veya ölçmediğini belirlemek amacıyla güvenilirlik analizi yapılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2006: 286). Yapılan analizde; Cronbach's Alpha (α) katsayısı 0 ile 1 aralığında değer almaktadır. Bu değer eğer 0.00-0.40 aralığında ise ölçek güvenilir değil, 0.40-0.60 aralığında ise ölçek güvenilirliği düşük, 0.60-0.80 aralığında ise ölçek oldukça güvenilir, 0.80-1.00 aralığında ise ölçek güvenilirliği yüksek derecededir ve ölçe güvenilir olarak kabul edilmektedir (Tavşancıl, 2005: 19). Güvenilirlik analizi sonuçları incelendiğinde araştırmada kullanılan ölçeklerin iç tutarlılıklarının yüksek olduğu görülmektedir.

Örnek Veri Toplama Aracı

Tablo 4'te veri toplama araçlarımıza ilişkin örnek sorulara yer verilmiştir.

Tablo 4

Veri Toplama Araçları

Araştırma Sorusu	Veri Toplama Aracı
Soru 2: Çocuğunuzun gelişimsel herhangi bir sorunu var mı? Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz.	Çocuk Aile Bilgi Formu
Soru 8: Çocuğum oyun hamuru, kum vb. oyunları oynarken parmaklarını rahatlıkla kullanır.	Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği
Soru 5: Çocuğum bana kolaylıkla sinirlenir.	Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği
Soru 36: Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.	Ebeveyn Tutumları Ölçeği

Verilerin Analizi

Araştırma verileri analiz edilirken SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılmıştır.

Tablo 5*Ölçeklerden Elde Edilen Normallik Analizi Sonuçları*

Ölçek Adı	Alt Boyut	N	\bar{x}	ss	Skewness İstatistik	Sh	Kurtosis İstatistik	Sh
Ebeveyn Tutumları Ölçeği	Demokratik Tutum	477	4.4552	.53320	-2.692	.112	13.844	.223
	Otoriter Tutum	477	1.7115	.53271	1.532	.112	3.596	.223
	Aşırı Koruyucu Tutum	477	3.7170	.73377	-.520	.112	-.011	.223
	İzin Verici Tutum	477	2.3045	.58828	.469	.112	.290	.223
Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği		477	4.2246	.62861	-2.259	.112	8.379	.223
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	Yakınlık Çatışma	477	4.3411	.63041	-1.596	.112	3.695	.223
		477	2.3935	.77258	.507	.112	-.348	.223

Not: sh=standart hata

Kullanılan verilerin normal dağılıma uygunluğu test edilmiştir ve Tablo 5' te normallik analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Verilerin normal dağılım için uygunluğu değerlendirmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri göz önünde bulundurulmuştur. Kline (2016), çarpıklık değerini +/-3, basıklık değerini ise +/-10 aralığında normal olarak kabul etmektedir. Basıklık değeri +/-10' unun üzerindeki değerlerin +/-20'ye kadar çok ciddi bir sorun olarak görülmediği ifade edilmektedir. Bulunan sonuçlara göre verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

Buna uygun olarak cinsiyete, anne çalışma durumuna bağlı fark analizleri için bağımsız gruplar t-testi analizi ve bu analiz sonuçlarının etki büyüklüğünün hesaplanması için Cohen's d kullanılmıştır. Baba çalışma durumunda ise; ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin puanlar arasındaki fark bağımsız gruplar t-testi yönteminin non-parametrik karşılığı olarak belirtilen Mann Whitney U analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bunun sebebi veri sayısı babası

çalışmayan grupta az sayıda ($N=16$) olduğu için parametrik olmayan bu yöntem kullanılmıştır.

Çocuğun yaşı ve kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin aylık geliri değişkenleri ile ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkiyi, oyun becerileri ile ebeveyn tutumları, oyun becerileri ile ebeveyn çocuk ilişkisi arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Çocukların annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına göre ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin puanlar arasındaki fark tek yönlü varyans analizi yöntemiyle (ANOVA) analiz edilmiştir.

Ebeveyn çocuk ilişkisinin ve ebeveyn tutumlarının çocukların oyun becerisini yordama düzeyini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Parametrik olan bu yöntemde varsayımların olduğu belirtilmektedir. Yordanan (bağımlı) değişkenin sürekli olup normal dağılım özelliği göstermesi gerektiği ve sürekli olan yordayıcı (bağımsız) değişkenlerin de ayrıca normal dağılım göstermesi gerektiği ifade edilmektedir. Buna ek olarak, çoklu regresyon denkleminde bulunan bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olmaması gerektiği belirtilir (Pallant, 2007). Bu varsayım önemli bir varsayım olup tolerans ve VIF değerleriyle incelenmektedir. VIF değerleri ise 10'dan küçük ve tolerans değerleri 0.10'dan büyük ise çoklu bağlantı olmadığı ifade edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Bölüm 4

Bulgular, Yorumlar ve Tartışma

Bulgular ve Yorumlar

Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Becerilerinin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Analizlere Ait Bulgular

Tablo 6

Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi

Sonuçları

Ölçek Adı	Alt boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	Ss	t değeri	sd	p değeri
OBDÖ		Kız	227	4.1720	.64410	-1.747	475	.081
		Erkek	250	4.2725	.61157			

* $p < .05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçlarına Tablo 6'de yer verilmiştir.

Yapılan analizler incelendiğinde; çocukların oyun becerileri ile cinsiyeti arasında anlamlılık gösteren bir fark tespit edilmemiştir ($t_{(475)} = -1.747$; $p > .05$, $d = .627$).

Tablo 7

Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanları ile Çocuğun Yaşı, Kardeş

Sayısı, Annenin Yaşı, Babanın Yaşı, Ailenin Aylık Geliri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon

Analizi Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6
1	1					
2	.072	1				

3	-0.003	.126**	1			
4	.034	.104*	.169**	1		
5	-.004	.095*	.246**	.772**	1	
6	.012	-.246**	-.139**	.012	-.031	1

* $p < .05$; ** $p < .001$

1-Oyun becerisi, 2-Çocuğun yaşı, 3-Kardeş sayısı, 4-Annenin yaşı, 5-Babanın yaşı, 6-Gelir

Not: Gelir değişkeni standardize puana (z-score) dönüştürülerek analize dahil edilmiştir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların becerilerinin çocuğun yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin aylık geliri değişkenleri ile arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan pearson korelasyon analizi sonuçlarına Tablo 7'de yer verilmiştir.

Yapılan analizler incelendiğinde; çocukların oyun becerileri ile çocuğun kronolojik yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, gelir değişkenleri arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 8

Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Annenin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Anne Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p	Fark**
OBDÖ		İlkokul	137	4,20	0,60	2,14	0,060	
		Ortaokul	43	3,97	0,74			
		Lise	55	4,21	0,86			
		Önlisans	30	4,36	0,44			
		Lisans	159	4,29	0,54			
		Lisansüstü	30	4,27	0,70			

* $p < .05$; **LSD

1:İlkokul;2:Ortaokul;3:Lise;4:Önlisans;5:Lisans;6:Lisansüstü

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin annenin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına Tablo 8'de yer verilmiştir.

Çocukların annelerinin öğrenim düzeylerine göre oyun becerisi alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > .05$).

Tablo 9

Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Anne Çalışma	N	Ortalama	ss	t	sd	p
OBDÖ		Hayır	308	4,19	0,71	-1,594	470	0,112
		Evet	164	4,29	0,44			

* $p < .05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin anne çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-test analizi sonuçlarına Tablo 9' de yer verilmiştir.

Çocukların anne çalışma durumlarına göre oyun becerisi alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > .05$).

Tablo 10

Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Baba Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p	Fark**
OBDÖ		İlkokul	35	4,25	0,36	2,239	0,051	
		Ortaokul	38	3,96	0,90			
		Lise	166	4,22	0,68			
		Önlisans	30	4,40	0,46			
		Lisans	153	4,29	0,54			
		Lisansüstü	32	4,26	0,40			

* $p < .05$; **LSD

1:İlkokul;2:Ortaokul;3:Lise;4:Önlisans;5:Lisans;6:Lisansüstü

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin baba öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına Tablo 10'de yer verilmiştir.

Çocukların baba eğitim durumlarına göre oyun becerisi alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

Tablo 11

Çocukların Oyun Becerileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Baba Çalışma	N	Ortalama	ss	Z	p
OBDÖ		Hayır	16	4,09	0,50	-1,401	0,161
		Evet	454	4,23	0,63		

* $p<.05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların becerilerinin baba çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U analiz testi sonuçlarına Tablo 11’de yer verilmiştir.

Çocukların baba çalışma durumlarına göre oyun becerisi alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Analizlere Ait Bulgular

Tablo 12

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	Ss	t değeri	sd	p değeri
EÇİ	Yakınlık	Erkek	227	4.3163	.63116	-.818	475	.414
		Kız	250	4.3636	.63015			
	Çatışma	Erkek	227	2.3972	.74591	.099	475	.922
		Kız	250	2.3902	.79751			

* $p<.05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-test analizi sonuçlarına Tablo 12’de yer verilmiştir.

Yapılan analizler incelendiğinde; ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin yakınlık alt boyutu ile cinsiyet arasında anlamlılık gösteren bir fark tespit edilmemiştir ($t(475)=-.818$; $p>.05$; $d=.631$). Ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin çatışma alt boyutu ile cinsiyet arasında anlamlılık gösteren bir fark tespit edilmemiştir ($t(475)=.099$; $p>.05$; $d=.775$).

Tablo 13

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanları ile Çocuğun Yaşı, Kardeş Sayısı, Annenin Yaşı, Babanın Yaşı, Ailenin Aylık Geliri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1	1						
2	-.094*	1					
3	.062	-.116*	1				
4	.082	.046	.126**	1			
5	-.036	-.090	.104*	.169**	1		
6	.012	-.021	.095*	.246**	.772**	1	
7	-.068	-.041	-.246**	-.139**	.012	-.031	1

* $p<.05$; ** $p<.001$

1-Yakınlık, 2-Çatışma, 3-Çocuğun yaşı, 4-Kardeş sayısı, 5-Annenin yaşı, 6-Babanın yaşı, 7-Gelir

Not: Gelir değişkeni standardize puana (z-score) dönüştürülerek analize dahil edilmiştir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuğun yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin aylık geliri değişkenleri ile arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan pearson korelasyon analizi sonuçlarına Tablo 13 'de verilmiştir.

Yapılan analizler incelendiğinde; ebeveyn-çocuk ilişkisinin yakınlık alt boyutu ile çocuğun kronolojik yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin aylık geliri arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p>.05$).

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin çatışma alt boyutu ile kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p>.05$). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin çatışma alt boyutu ile çocuğun kronolojik yaşı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<.05$; $r=-.116^*$). Çocukların yaşı arttıkça ebeveynleri ile yaşadıkları çatışmalar düşmektedir.

Tablo 14

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Annenin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Anne Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p	Fark**
EÇİ	Yakınlık	İlkokul	137	4,33	0,63	0,863	0,506	
		Ortaokul	43	4,17	0,86			
		Lise	55	4,36	0,74			
		Önlisans	30	4,44	0,47			
		Lisans	159	4,37	0,56			
		Lisansüstü	30	4,34	0,57			
	Çatışma	İlkokul	137	2,41	0,81	0,883	0,493	
		Ortaokul	43	2,58	0,90			
		Lise	55	2,38	0,77			
		Önlisans	30	2,50	0,82			
		Lisans	159	2,33	0,68			
		Lisansüstü	30	2,33	0,80			

* $p<.05$; **LSD

1:İlkokul;2:Ortaokul;3:Lise;4:Önlisans;5:Lisans;6:Lisansüstü

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin annenin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına Tablo 14' te yer verilmiştir.

Çocukların annelerinin öğrenim düzeylerine göre yakınlık ve çatışma alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

Tablo 15

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Anne Çalışma	N	Ortalama	ss	t	sd	p
EÇİ	Yakınlık	Hayır	308	4,38	0,66	1,732	470	0,084
		Evet	164	4,27	0,57			
	Çatışma	Hayır	308	2,40	0,78	0,17	470	0,865
		Evet	164	2,38	0,77			

* $p < .05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin anne çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-test analizi sonuçlarına Tablo 15' de yer verilmiştir.

Çocukların anne çalışma durumlarına göre yakınlık ve çatışma alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > .05$).

Tablo 16

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Baba Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p	Fark**
EÇİ	Yakınlık	İlkokul	35	4,29	0,77	0,664	0,651	
		Ortaokul	38	4,36	0,59			
		Lise	166	4,37	0,67			
		Önlisans	30	4,47	0,43			
		Lisans	153	4,32	0,56			
		Lisansüstü	32	4,21	0,63			
	Çatışma	İlkokul	35	2,57	0,92	1,573	0,166	
		Ortaokul	38	2,28	0,88			
		Lise	166	2,45	0,77			
		Önlisans	30	2,20	0,70			
		Lisans	153	2,32	0,67			
		Lisansüstü	32	2,49	0,80			

* $p < .05$; **LSD

1:İlkokul;2:Ortaokul;3:Lise;4:Önlisans;5:Lisans;6:Lisansüstü

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin baba öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına Tablo 16' da yer verilmiştir.

Çocukların babaların öğrenim düzeylerine göre yakınlık ve çatışma alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

Tablo 17

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkileri Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Baba Çalışma	N	Ortalama	ss	Z	p	Cohen d
EÇİ	Yakınlık	Hayır	16	4,40	0,46	-0,08	0,936	
		Evet	454	4,34	0,63			
	Çatışma	Hayır	16	2,78	0,78	-2,087	0,037	0,52
		Evet	454	2,37	0,76			

* $p<.05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin baba çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U analiz testi sonuçlarına Tablo 17' de yer verilmiştir.

Çocukların baba çalışma durumlarına göre çatışma alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir ($Z=-2.087$, $p<.05$, $d=0.52$). Babası çalışmayan çocukların çatışma alt boyutundan elde edilen puan ortalaması babası çalışan çocuklardan daha yüksektir. Babası çalışmayan çocukların babalarıyla yaşamış oldukları çatışma, babaları çalışan çocuklara göre daha yüksektir. Etki büyüklüğü incelendiğinde Cohen (1988)'e göre orta büyüklükte etki vardır. Çocukların baba çalışma durumlarına göre yakınlık alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarının Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Analizlere Ait Bulgular

Tablo 18

Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	Ss	t değeri	sd	p değeri	Cohen's d
ETO	Demokratik tutum	Erkek	227	4.4388	.54570	-.639	475	.523	.529
		Kız	250	4.4700	.52224				
	Otoriter tutum	Erkek	227	1.7787	.56073	2.642	475	.009*	
		Kız	250	1.6505	.49926				
	Aşırı koruyucu tutum	Erkek	227	3.6767	.73602	-	475	.254	
		Kız	250	3.7535	.73127				
	İzin verici tutum	Erkek	227	2.3349	.56704	1.077	475	.282	
		Kız	250	2.2769	.60674				

* $p < .05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-test analizi sonuçlarına Tablo 18'de yer verilmiştir.

Yapılan analizler incelendiğinde; ebeveyn tutumları ölçeğinin demokratik tutum alt boyutu ile cinsiyet arasında anlamlılık gösteren bir fark tespit edilmemiştir ($t(475) = -.639$; $p > .05$; $d = .534$). Ebeveyn tutumları ölçeğinin otoriter tutum alt boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($t(475) = 2.642$; $p < .05$; $d = .529$). Bu değer Cohen (1988)'e göre orta etki büyüklüğünü göstermektedir. Ebeveynin otoriter tutum ve davranışı erkek çocuk lehinde anlamlı farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin erkek çocuklarına olan otoriter tutumları kız çocuklarına olan otoriter tutumlarından daha fazla görülmektedir. Ebeveyn tutumları ölçeğinin aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile cinsiyet arasında anlamlılık gösteren bir fark tespit edilmemiştir ($t(475) = -1.143$; $p > .05$; $d = .733$). Ebeveyn tutumları ölçeğinin izin verici tutum alt boyutu ile cinsiyet arasında anlamlılık gösteren bir fark tespit edilmemiştir ($t(475) = 1.077$; $p > .05$; $d = .588$).

Tablo 19

Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanları ile Çocuğun Yaşı, Kardeş Sayısı, Annenin Yaşı, Babanın Yaşı, Ailenin Aylık Geliri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1								
2	-.269**	1							
3	.330**	-.006	1						
4	-.043	.313**	.107*	1					
5	.054	-.105*	-.032	-.149**	1				
6	-.109*	.034	.076	-.108*	.126**	1			
7	-.012	-.045	-.175**	-.016	.104*	.169**	1		
8	.000	-.042	-.043	.009	.095*	.246**	.772**	1	
9	-.011	.089	-.096*	-.037	-.246**	-.139**	.012	-.031	1

* $p < .05$; ** $p < .001$

1-Demokratik tutum, 2-Otoriter tutum, 3-Aşırı koruyucu tutum, 4-İzin verici tutum, 5-Çocuğun yaşı, 6-Kardeş sayısı, 7-Annenin yaşı, 8-Babanın yaşı, 9-Gelir

Not: Gelir değişkeni standardize puana (z-score) dönüştürülerek analize dahil edilmiştir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının çocuğun yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin aylık geliri değişkenleri ile arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan pearson korelasyon analizi sonuçlarına Tablo 19' da verilmiştir.

Yapılan analizler incelendiğinde; çocuğun yaş değişkeni ile ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$). Ebeveyn tutum ölçeğinin otoriter tutum alt boyutu ile çocuğun yaşı arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < .05$, $r = -.105^*$). Çocuğun yaşı arttıkça ebeveynlerin otoriter tutum davranışları azalmaktadır. Ebeveyn tutum ölçeğinin izin verici tutum alt boyutu ile çocuğun yaşı arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < .05$, $r = -.149^{**}$). Çocuğun yaşı arttıkça ebeveynlerin izin verici tutum davranışı azalmaktadır.

Çocuğun sahip olduğu kardeş sayısı değişkeni ile ebeveyn tutum ölçeğinin otoriter ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$). Ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik tutum alt boyutu ile çocuğun kardeş sayısı arasındaki

ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<.05$, $r=-.109^*$). Çocuğun kardeş sayısı arttıkça ebeveynlerin demokratik tutum davranışları azalmaktadır. Ebeveyn tutum ölçeğinin izin verici tutum alt boyutu ile kardeş sayısı arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<.05$, $r=-.108^*$). Çocuğun kardeş sayısı arttıkça ebeveynlerin izin verici tutum davranışı azalmaktadır.

Annenin yaş değişkeni ile ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik, otoriter ve izin verici tutum alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>.05$). Ebeveyn tutum ölçeğinin aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile annenin yaşı arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<.05$, $r=-.175^{**}$). Annelerin yaşı arttıkça aşırı koruyucu tutum davranışlarının düştüğü bulgusuna ulaşılabılır.

Babanın yaş değişkeni ile ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>.05$).

Ailenin aylık gelir değişkeni ile ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik, otoriter ve izin verici tutum alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>.05$). Ebeveyn tutum ölçeğinin aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile ailenin aylık gelir durumu arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<.05$, $r=-0.96^*$). Ailenin aylık gelir durumu arttıkça aşırı koruyucu tutum davranışları azalmaktadır.

Tablo 20

Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Annenin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Anne Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p	Cohen d	Fark**
Demokratik		İlkokul	137	4,45	0,53	4,696	,000*	0.23	2 ile 1,3,4,5
		Ortaokul	43	4,14	0,81				4 ile 6
		Lise	55	4,53	0,45				
		Önlisans	30	4,64	0,23				
		Lisans	159	4,51	0,36				
		Lisansüstü	30	4,35	0,91				

	İlkokul	137	1,70	0,58	1,486	0,193		
	Ortaokul	43	1,82	0,64				
	Lise	55	1,63	0,42				
	Önlisans	30	1,73	0,48				
	Lisans	159	1,68	0,47				
	Lisansüstü	30	1,90	0,66				
ETO	İlkokul	137	3,87	0,70	4,08	0,001*	0,21	6 ile 1,2,3
	Ortaokul	43	3,76	0,85				1 ile 5
	Lise	55	3,78	0,70				
	Önlisans	30	3,61	0,67				
	Lisans	159	3,58	0,71				
	Lisansüstü	30	3,35	0,78				
	İlkokul	137	2,29	0,60	1,685	0,137		
	Ortaokul	43	2,15	0,54				
	Lise	55	2,22	0,56				
	Önlisans	30	2,37	0,54				
	Lisans	159	2,36	0,57				
	Lisansüstü	30	2,46	0,66				

* $p < .05$; **LSD

1:İlkokul;2:Ortaokul;3:Lise;4:Önlisans;5:Lisans;6:Lisansüstü

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının annenin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına Tablo 20' de yer verilmiştir.

Çocukların anne eğitim durumlarına göre demokratik ($F_{(5,448)}=2.61$, $p < .05$, $d=0.23$) ve aşırı koruyucu ($F_{(5,448)}=2.61$, $p < .05$, $d=0.21$) alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Etki büyüklüklerine her iki alt boyut içinde zayıf düzeyde etki elde edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemlerinden LSD yöntemi ile karşılaştırılmış ve tablonun fark sütununda gösterilmiştir. Anne eğitim durumu ortaokul olan çocuklar ile ilkokul, lise, önlisans ve lisans olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puanlar arasında fark elde edilmiştir ($p < .05$). Anne eğitim durumu ortaokul olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, lise, önlisans ve lisans olan çocuklardan daha yüksektir. Anne eğitim durumu önlisans ve lisansüstü çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puanlar arasında fark elde edilmiştir ($p < .05$). Anne eğitim durumu önlisans olan

çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. Anne eğitim durumu lisansüstü olan çocuklar ile ilkokul, ortaokul ve lise olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puanlar arasında fark elde edilmiştir ($p<.05$). Anne eğitim durumu lisansüstü olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olan çocuklardan daha düşüktür. Anne eğitim durumu ilkokul olan çocuklar ile lisans olan öğrencilerin aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puanlar arasında fark elde edilmiştir ($p<.05$). Anne eğitim durumu ilkokul olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisans olan çocuklardan daha büyüktür.

Çocukların annelerinin öğrenim düzeylerine göre otoriter ve izin verici alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

Tablo 21

Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Anne Çalışma	N	Ortalama	ss	t	sd	p	Cohen d
ETÖ	Demokratik	Hayır	308	4,47	0,53	0,919	470	0,358	
		Evet	164	4,42	0,54				
	Otoriter	Hayır	308	1,70	0,54	-0,936	470	0,35	
		Evet	164	1,75	0,53				
	Aşırı Koruyucu	Hayır	308	3,78	0,75	2,61	470	0,009	0,26
		Evet	164	3,60	0,69				
	İzin Verici	Hayır	308	2,26	0,56	-2,426	470	0,016	0,23
		Evet	164	2,40	0,64				

* $p<.05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının anne çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-test analizi sonuçlarına Tablo 21' de yer verilmiştir.

Çocukların anne çalışma durumlarına göre aşırı koruyucu ($t_{(470)}=2.61$, $p<.05$, $d=0.26$) ve izin verici ($t_{(470)}=-2.426$, $p<.05$, $d=0.23$) alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Annesi çalışmayan çocukların aşırı koruyuculuk alt

boyutundan elde edilen puan ortalaması annesi çalışan çocuklardan daha yüksektir. Bu bulgu; annesi çalışmayan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu aşırı koruyucu tutum davranışı annesi çalışan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğundan daha fazladır şeklinde yorumlanabilir. Annesi çalışan çocukların izin verici alt boyutundan elde edilen puan ortalaması annesi çalışmayan öğrencilerden daha yüksektir. Bu bulgu; annesi çalışan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu izini verici tutum davranışı annesi çalışmayan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğundan daha fazladır şeklinde yorumlanabilir. Her iki alt boyut içinde etki büyüklüğü incelendiğinde zayıf düzeyde etki vardır. Çocukların anne çalışma durumlarına göre demokratik, otoriter alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

Tablo 22

Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Baba Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p	Cohen d	Fark**
ETÖ	Demokratik	İlkokul	35	4,32	0,54	2,392	0,037*	0.16	5 ile 1,6
		Ortaokul	38	4,38	0,45				
		Lise	166	4,46	0,55				
		Önlisans	30	4,47	0,42				
		Lisans	153	4,55	0,34				
		Lisansüstü	32	4,28	0,91				
	Otoriter	İlkokul	35	1,72	0,69	1,938	0,087		
		Ortaokul	38	1,70	0,63				
		Lise	166	1,73	0,51				
		Önlisans	30	1,56	0,49				
		Lisans	153	1,67	0,46				
		Lisansüstü	32	1,93	0,59				
	Aşırı Koruyucu	İlkokul	35	3,86	0,80	5,874	,000*	0.26	1,2,3 ile 5
		Ortaokul	38	3,93	0,58				
		Lise	166	3,84	0,75				
		Önlisans	30	3,69	0,73				
		Lisans	153	3,55	0,68				
		Lisansüstü	32	3,30	0,67				
İzin Verici	İlkokul	35	2,25	0,61	0,673	0,644			
	Ortaokul	38	2,20	0,61					

Lise	166	2,31	0,59
Önlisans	30	2,37	0,60
Lisans	153	2,32	0,57
Lisansüstü	32	2,42	0,54

* $p < .05$; **LSD

1:İlkokul;2:Ortaokul;3:Lise;4:Önlisans;5:Lisans;6:Lisansüstü

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına Tablo 22' de yer verilmiştir.

Çocukların baba eğitim durumlarına göre demokratik ($F_{(5,448)}=2.392$, $p < .05$, $d=0.16$) ve aşırı koruyucu ($F_{(5,448)}=5.874$, $p < .05$, $d=0.26$) alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Etki büyüklüklerine her iki alt boyut içinde zayıf düzeyde etki elde edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemlerinden LSD yöntemi ile karşılaştırılmış ve tablonun fark sütununda gösterilmiştir. Baba eğitim durumu lisans olan çocuklar ile ilkokul ve lisansüstü olan öğrencilerin demokratik alt boyutundan elde edilen puanlar arasında fark elde edilmiştir ($p < .05$). Baba eğitim durumu lisans olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu ilkokul ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. Baba eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan çocuklar ile ilkokul, ortaokul ve lise olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puanlar arasında fark elde edilmiştir ($p < .05$). Baba eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir.

Çocukların babaların öğrenim düzeylerine göre otoriter ve izin verici alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > .05$).

Tablo 23

Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarını Değerlendirme Testi Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek Adı	Alt Boyut	Baba Çalışma	N	Ortalama	ss	Z	p
ETÖ	Demokratik	Hayır	16	4,50	0,77	-0,34	0,734
		Evet	454	4,45	0,53		
	Otoriter	Hayır	16	2,01	0,79	-1,468	0,142
		Evet	454	1,70	0,52		
	Aşırı Koruyucu	Hayır	16	3,98	0,49	-1,461	0,144
		Evet	454	3,70	0,74		
	İzin Verici	Hayır	16	2,46	0,72	-0,759	0,448
		Evet	454	2,30	0,58		

* $p < .05$

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının baba çalışma durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U analiz testi sonuçlarına Tablo 23' de yer verilmiştir.

Çocukların baba çalışma durumlarına göre demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > .05$).

Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Becerileri ile Ebeveyn- Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Analizlere Ait Bulgular

Tablo 24

Çocukların Oyun Becerileri ile Ebeveyn-Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1	1						
2	-.269**	1					
3	.330**	-.006	1				
4	-.043	.313**	.107*	1			
5	.297**	-.150**	.140**	-.041	1		
6	.394**	-.122**	.311**	-.001	.401**	1	
7	-.164**	.461**	.101*	.262**	-.145**	-.094*	1

* $p < .05$; ** $p < .001$

1-Demokratik tutum, 2-Otoriter tutum, 3-Aşırı koruyucu tutum, 4-İzin verici tutum, 5-Oyun davranışı, 6-Yakınlık, 7-Çatışma,

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılmış pearson korelasyon analizine Tablo 24' de yer verilmiştir.

Ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin yakınlık alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulgulanmıştır ($p<.05$; $r=.401^{**}$). Çocukların ebeveynleri ile yakın ilişkileri arttıkça çocukların oyun becerileri artmaktadır.

Ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin çatışma alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulgulanmıştır ($p<.05$; $r=-.145^{**}$). Çocukların ebeveynleri ile çatışmaları arttıkça oyun becerileri azalmaktadır.

Ebeveyn tutumları ölçeğinin demokratik tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulgulanmıştır ($p<.05$; $r=.297^{**}$). Ebeveynlerin demokratik tutum davranışları arttıkça çocukların oyun becerilerinde artış olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveyn tutumları ölçeğinin otoriter tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulgulanmıştır ($p<.05$; $r=-.150^{**}$). Ebeveynlerin otoriter tutumları arttığında çocukların oyun becerilerinde azalma olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveyn tutumları ölçeğinin aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulgulanmıştır ($p<.05$; $r=.140^{**}$). Ebeveynlerin aşırı koruyucu tutum davranışları arttıkça çocukların oyun becerilerinde artış olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveyn tutumları ölçeğinin izin verici tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>.05$).

Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinin ve Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Oyun Becerilerini Yordama Düzeylerini Belirlemek İçin Yapılan Analizlere Ait Bulgular

Tablo 25

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinin ve Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Oyun Becerilerini Yordama Düzeylerine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	Tolerans	VIF
Sabit	11,351	1,755		6,468	,000		
Demokratik	0,171	0,057	0,145	3,005	0,003	0,741	1,35
Otoriter	-0,042	0,058	-0,035	-0,72	0,472	0,709	1,41
Aşırı Koruyucu	-0,003	0,039	-0,004	-0,086	0,931	0,82	1,22
İzin verici	-0,005	0,047	-0,004	-0,096	0,924	0,875	1,142
Yakınlık	0,333	0,046	0,334	7,23	,000	0,804	1,244
Çatışma	-0,059	0,039	-0,072	-1,51	0,132	0,754	1,326

$F_{(6,470)}=18.66; p<0,001$

$R=0,439; R^2=0,192$

Tablo 25 incelendiğinde, çoklu bağlantı problemi ile çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Çoklu doğrusal regresyon analizi yapabilmek için çoklu bağlantı problemi ön koşullardan biridir ve denklemde yer alan bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmaması gerektiği ifade edilmektedir. Yukarıdaki tablo incelendiğinde, bağımsız değişkenler için elde edilen tolerans değeri 0.10'dan büyük ve VIF değeri ise 10'dan küçüktür dolayısıyla çoklu bağlantı yoktur. Bir

başka ifade ile modelde yer alan bağımsız değişkenler arasında çok yüksek düzeyde ($r>0.90$) ilişki yoktur.

Bu doğrultuda okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin ve ebeveyn tutumlarının çocukların oyun becerilerini yordama düzeylerini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmış ve analiz sonuçlarına Tablo 25'te yer verilmiştir.

Okul öncesi dönem çocukların ebeveyn-çocuk ilişkisinin ve ebeveyn tutumlarının çocukların oyun becerilerini etkisine göre test edilen regresyon modeli anlamlıdır ($F_{(6,470)}=18.66, p<.01$). R kare değeri yordanan değişkendeki değişkenliğin ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını gösteren bir istatistiktir (Pallant, 2007). Oyun beceri puanlarındaki değişkenliğin %19.2'si ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveyn tutumlarıyla açıklanır. Demokratik ($B=0.171, t=-3.005, p<.05$) ve yakınlık ($B=0.333, t=7.23, p<.05$) alt boyutları çocukları oyun beceri puanlarını istatistiksel olarak pozitif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır. Demokratik puanlarında 1 birimlik artış çocukların oyun beceri puanlarında 0.171 birimlik artış sağlarken yakınlık puanlarında olan 1 birimlik artış ise oyun beceri puanlarında 0.333 birimlik artış sağlar. Standartlaştırılmış regresyon katsayısı olan β değeri ise modelde yer alan değişkenlerin önem düzeyini gösterir ve yakınlık alt boyutu demokratik alt boyutuna göre çocukların oyun becerilerine olan etkisi daha fazladır. Otoriter, aşırı koruyucu, izin verici ve çatışma alt boyutlarının çocukların oyun beceri puanlarına olan etkisi anlamlı değildir ($p>.05$). Çocukların oyun becerisi için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\underline{\text{Oyun}}=11.351+0.171*\text{Demokratik}+0.333*\text{Yakınlık}$$

Tartışma

Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Becerilerine İlişkin Bulgulara Ait Tartışma

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı; annesinin yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi; babasının yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılaşp

farklılaşmadığı incelenmiştir. Yapılan analizlerin sonuçları incelendiğinde; çocukların oyun becerilerinin çocuğun cinsiyeti (Tablo 6), çocuğun kronolojik yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin gelir durumu (Tablo 7), annenin öğrenim durumu (Tablo 8) ve çalışma durumu (Tablo 9), babanın öğrenim durumu (Tablo 10) ve çalışma durumu (Tablo 11) değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Oyun ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırmalar mevcuttur. Zachopoulou, Trevlas ve Tsikriki (2004), çocukların oyunlarının cinsiyetleri ile ilişkili olduğunu ifade etmektedirler. Çocukların oyun etkinliklerinde ve davranışlarında cinsiyet farklılıklarının var olduğunu ifade etmektedir. Ulaş, Yalçın, Pandamsari ve Scarboro (2014), çocuk oyunlarının toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi için bir mekân olduğunu ifade etmektedir. Buna ek olarak, cinsiyet rollerini modellemek, keşfetmek güçlendirmek ve onaylamak için oyunun gerçekleştiği kurumlar ve ortamlar tarafından yapılandırıldığı ifade edilmektedir. Aynı zamanda cinsiyetin çocuk oyunlarındaki farklılıkların güçlü bir göstergesi olduğu ifade edilen diğer bir konudur. Lindsey ve Mize (2001); ebeveyn-çocuk oyun davranışının cinsiyete göre farklılaştığını ifade etmektedir. Ebeveynlerin kız çocuklarıyla veya erkek çocuklarıyla oynadıkları oyunlarda belli davranış kalıplarının bazı bağlamlarda diğerlerinden daha yaygın görülebileceğini belirtmektedir. Bu doğrultuda, çocukların oyunlarında cinsiyete dayalı bir farkın olacağını, çocukların gözlemlediği veya uyguladığı davranışlarında sınırlamaların olabileceğini ifade etmektedirler. Ebeveynlerin çocuklarıyla oynadıkları oyunlarda özellikle erkeklerin daha çok fiziksel oyun davranışı, kızların ise rol yapma oyun davranışı sergilediği ifade edilmektedir. Ve ebeveynler çocuklarının belli oyun biçimlerine ve oyun davranışlarına ilişkin toplumsal cinsiyet teması oluşturmalarını sağladığı ifade edilmektedir. Yanı sıra, Taylı (2007), çocukların sosyal oyunlarında cinsiyet değişkenini incelemiş ve kızların erkeklere göre yalnız oyun tercihlerinin daha fazla olduğu, erkeklerin kızlara göre işbirlikçi oyun tercihlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkılarak okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ancak anlamlı bir fark tespit

edilmemiştir. Araştırma sonunda ulaşılan çocuğun oyun becerisinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulgusunun, alan yazındaki bazı araştırmalarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Aksoy, Tozduman ve Yaralı (2017)'nin çocukların öz düzenleme becerilerini ve oyun becerilerini cinsiyet değişkenine göre incelediği çalışmada çocukların oyun beceri puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit (2016)'in 5 ile 6 yaş grubu aralığında çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının oyun becerileri ile ailenin çocuğuyla olan iletişimini incelediği araştırmasında çocukların var olan oyun becerilerinin çocukları cinsiyetine göre değişmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Çocukların zihinsel gelişimleri artıkça daha fazla oyun becerisi çıktısı alındığı ifade edilmektedir. Piaget bilişsel becerilerin belirli bir sırada ve aşamada ortaya çıktığını ifade ederken (Trawick-Smith, 2010), bu aşamalarda yaşa pek önem verilmediği belirtilmektedir (Haktanır, 2012). Bu ifadeyi destekleyici olarak; yapılan araştırmada oyun davranışlarının belirli bir gelişim sırası izlediği ifade edilmekle birlikte, benzer yaşta olan çocuklar farklı oyun davranışını, yaşları birbirinden farklı olan çocukların ise benzer oyun davranışları gösterebileceği belirtilmektedir (Uygun & Kozikoğlu, 2019). Buradan yola çıkılarak okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile çocuğun yaşı arasındaki ilişki incelenmiş ancak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırma sonunda ulaşılan çocuğun oyun becerisi ile çocuğun yaşı arasında anlamlı fark bulunmaması bulgusu alan yazındaki bazı araştırmalarla paralellik göstermektedir. Budak (2016)'in oyun becerileri ile oyuncak tercihlerini değerlendirdiği araştırmasında 4-5 yaş grubu aralığındaki çocukların oyun becerilerini farklı değişkenlerle karşılaştırılmıştır. Bunlardan birisi de çocuğun yaş değişkenidir. Yapılan çalışma sonuçlarına göre, çocukların yaşları ile oyun becerileri arasında istatistiksel bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Keleş (2019)'in çalışmasında çocukların oyun becerileri ile çocuğun yaşı arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı bulgulanmıştır. Bunun haricinde yapılan diğer bir araştırmada ise, çocukların yaşı artıkça erkek ve kız çocukların oyundaki aktiviteleri, oyunlarını oynadıkları ortamları ve

oyunlarındaki deneyimlerinin derinden ayrıldığı ifade edilmektedir (Uylaş, Yalçın, Pandamsari & Scarboro, 2014). Bu ifade araştırmada bulunan bulguyu desteklememektedir. Bununla birlikte Uygun (2018), oyun davranışlarının belirli bir gelişim sırası izlediğini ancak benzer yaşta olan çocukların birbirinden farklı gelişim düzeyindeki oyun davranışına sahip olabileceği ya da farklı yaşta olan çocukların ise benzer oyun davranışına sahip olabileceğini ifade etmesi, bahsedilen bu davranışların yaş değişkeni haricinde farklı değişkenler açısından incelenmesinin daha etkili olabileceğini ifade etmektedir.

Ergün (1980), çocukların okula gidinceye kadar ailelerinden başkalarıyla ilişki kurmadıklarında oyun becerilerinin yetersiz olacağını ve okula başladıklarında diğer çocuklarla oyun oynayabilmeleri ve dostluk kurmalarının güç olacağını belirtmektedir (Akt: Budak,2016). Taylı (2007), ebeveynlerin genellikle bir çocuğa sahip olmaya eğilimli olduklarını düşünmektedir. Bunun akabinde, aile içerisinde bir çocuk olmasının, başka bir deyişle çocuğun kardeşe sahip olmamasının toplumsal gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği kaygısından yola çıkarak tek ve kardeşli çocuğu, okul öncesi dönemdeki çocuğun işi olarak görülen oyun ortamında incelemenin faydalı olacağını düşünmüştür. Bu doğrultuda, tek olan ve kardeşe sahip olan çocukların sosyal oyunlarındaki tercihlerinde bir değişimin olup olmadığını araştırmıştır. Sonuç olarak, yalnız oyunu tercih eden çocukların kardeşe sahip olmadıkları, grup oyunlarını tercih eden çocukların ise kardeş sahibi oldukları görülmektedir. Bu ifadeyi destekleyici olarak, Dinçer (2019), 6 yaş grubundaki çocukların oyun becerileri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında çocukların oyun becerilerini kardeş sayısı değişkeni ile karşılaştırmış ve anlamlı bir ilişki bulmuştur. Literatürdeki bulgular ışığında, okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerileri ile kardeş sayılarının ilişkili olabileceği düşünülmüştür ancak araştırmalardan farklı olarak çocukların oyun becerileri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılamamıştır. Bu sonucu destekleyici araştırmalar da mevcuttur. Metin Aslan (2013), çocukları serbest oyun zamanındaki gözlemlerine dayanarak oyun davranışlarını değerlendirdiği ve çocukların bu oyun oynarken ki davranışlarında görülen zorbalık davranışlarını incelediği

araştırmasında fiziksel zorbalık puanları yüksek olan çocukların oyun davranışlarını çeşitli değişkenlerle karşılaştırmıştır. Bu değişkenlerden bir tanesi de çocukların sahip olduğu kardeş sayısı değişkenidir. Buna göre, oyun davranışlarının kardeş sayısına göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Uygun (2018)' un çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının, oyun davranışlarının ve ebeveyn tutumlarının incelendiği araştırmasında oyun davranışlarını farklı değişkenlerle incelenmiş ve okul öncesi eğitim kurumuna devamlı giden çocukların sahip oldukları kardeş sayılarına göre oyun davranışlarında bir değişme görülmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Yanı sıra Uygun ve Kozikoğlu (2019), bu kurumlara devamlı giden öğrencilerin oyun davranışlarında kardeş sahibi olma veya olmama durumlarının bir etkisi olduğu bulgusuna ulaşmamıştır.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerileri ile anne ve babanın yaş değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş ancak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buna paralel olarak Budak (2016), ebeveynlerinin yaşının çocuğun oyun becerisi ile bir etkileşimde olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken noktanın yaş kavramı olmadığı, annenin ya da babanın çocuğu ile oyun oynayabilme becerisine ne derece sahip olduğu ile açıklanabileceğini düşünmektedir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin anne ve babanın çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ancak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Alan yazında bu bulguya paralel olabilecek çalışmalar mevcuttur. Dinçer (2019), öğrencilerin oyun becerileri ile annelerinin çalışıp çalışmama durumu arasındaki ilişkiyi incelemiş ve anlamlı bir farka rastlamamıştır. Keleş (2019), çocukların oyun beceri düzeylerinin annelerin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer olarak Budak (2016), 4 ile 5 yaş aralığında çocukları olan ebeveynlerin çalışmalarının veya çalışmamalarının çocuklarının oyun becerisi üzerinde bir etkisi olmadığını bulgulamıştır ve burada dikkat edilmesi gereken noktanın, ebeveynlerin çocuklarının gelişimleri hakkında ne derecede bilgiye sahip olduğu, çocukların içinde buldukları seviyelere uygun oyun süreçlerine ve oyunlarına dair bilgilerinin yeteri düzeyde olmamasının bir sebep olabileceğini ifade etmektedir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin anne öğrenim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ancak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgu ile literatürdeki diğer araştırmalar karşılaştırıldığında, Dinçer (2019) 'in 6 yaş çocukların bağlanma figürleri ile kurulan bağlanma stilleri ile oyun becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında çocukların oyun becerilerini anne eğitim durumu değişkeni ile karşılaştırmış ve anlamlı bir farklılık bulamadığı bulgusu örtüşmektedir. Ancak araştırma sonucumuzla paralellik göstermeyen bulgular da mevcuttur. Özkılıç Kabul (2019), çocukların oyun becerilerinin gelişimi ile anne eğitim durumu arasında ilişkisini incelemiştir. Çocukların oyun bozma ve oyundan kopma becerileri annelerinin eğitim durumlarına göre farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşmıştır. Çocukların annelerinin ilkokul veya ortaokul mezunu olma durumu ile annesi lisans ve lisansüstü mezunu olma durumu arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılarak, eğitim düzeyi düşük olan annelerin çocuklarının oyun bozma beceri puanları eğitimi yüksek olan annelerin çocuklarına göre daha yüksektir. Aynı şekilde çocukların oyundan kopma düzeyleri ilkokul veya ortaokul ve lisans veya lisansüstü eğitim arasında anlamlı ilişki göstererek, eğitim seviyesi düşük olan annelerin çocuklarının oyundan kopma düzeyleri/puanları daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Uygun ve Kozikoğlu (2019) ise, okul öncesi eğitiminde devamlı olan öğrencilerin oyun davranışlarını çeşitli değişkenlerle ele almış ve çocukların annelerinin öğrenim düzeylerinin bu davranışa etkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu doğrultuda, annelerin eğitim seviyeleri arttıkça; çocuklarının gelişim düzeyleri ile oyunlarına ait bilgilerinin arttığı görülmektedir. Yanı sıra, anne çocuğun kendisini anlatmasına imkân sağlamakta, çocuklarının içinde bulunduğu duygu durumlarını daha iyi anlamakta, annelerin oyunlara katılım oranlarında yükselme ve oyun aracılığıyla çocuğuyla kurmuş olduğu iletişimin daha kaliteli olması vasıtasıyla çocukların sosyal oyun davranışlarında artışa sebep olduğu bulgulanmıştır.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin baba öğrenim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ancak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Literatürde araştırma sonucumuzla paralellik gösteren bulgular mevcuttur.

Uygun ve Kozikoğlu (2019), okul öncesi eğitiminde devamlı olan öğrencilerin oyun davranışlarını çeşitli değişkenlerle ele almış ve çocukların babalarının öğrenim düzeylerinin bu davranışa etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Şalcı (2020), bu ifadeyi destekleyici olarak yapmış olduğu araştırmasında babaların eğitim durumlarının çocukların oyun becerilerinde bir etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra; Özkılıç Kabul (2019), çocukların oyun becerilerinin gelişimi ile baba eğitim durumu arasında ilişkisini incelemiştir. Yalnızca oyun bozma alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma bulgusuna ulaşmıştır. Babaların eğitim düzeyleri azaldıkça çocukların oyun bozma seviyelerinin arttığı bulgusu araştırmamızla örtüşmemektedir. Yayla (2016) ise, anne ve babaların çocukların oyunlarına ait görüşlerini ve katılımlarını bazı demografik değişkenlerle incelemiş ve ebeveynlerin baba eğitim durumuna göre babaların eğitim durumları arttıkça oyuna ait görüşlerinin daha pozitif olduğu ve ebeveynlerin eğitim seviyelerinin yükselmesiyle oyun hakkında olumlu ifadelerini arttırdıkları belirtilmektedir. Buna ek olarak, babalarının eğitim seviyeleri arttıkça oyuna katılımlarının arttığı da diğer bir bulgudur. Literatürde baba eğitimi ile çocukların oyunları/oyun davranışları/becerileri arasında ortaya konulan ilişki arasında farklı sonuçların olduğu görülmektedir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerileri ile ailenin aylık gelir durumu değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş ancak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma bulgusunu destekleyici olarak, Uygun ve Kozikoğlu (2019) çocukların oyun davranışları ile ailenin gelir düzeyine göre yapılan bir çalışma bulunmadığına değinerek ailenin gelir durumu ve çocuğun oyun davranışı arasında ilişkiyi incelemiş ve çocukların oyun davranışlarının ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmadığını belirlemiştir. Buna ek olarak, anne ve babalarının çocuklarının oyunlarına dair görüşlerinde ailenin aylık gelir seviyesinin bir etkisi olmadığı (Yayla,2016) araştırma bulgumuzu destekleyen diğer bir sonuçtur. Gabarino (1989) ise ailelerin aylık kazançlarının fazla olmasının çocukların oyununu geliştirici bir etken olarak görülmediğini belirtmiştir (Akt: Yayla,2016).

Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkilerine İlişkin Bulgulara Ait Tartışma

Okul öncesi eğitime devam çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı; annesinin yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi; babasının yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuğun cinsiyeti (Tablo 12), kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin gelir durumu (Tablo 13), annenin öğrenim durumu (Tablo 14) ve çalışma durumu (Tablo 15), babanın öğrenim durumu (Tablo 16) değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çatışma alt boyutu ile çocuğun kronolojik yaşı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 13). Çocukların yaşı arttıkça ebeveynleri ile yaşadıkları çatışmaların azaldığı görülmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin çatışma alt boyutundan elde edilen puanların çocukların babalarının çalışma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Babası çalışmayan çocukların çatışma alt boyutundan elde edilen puanlar, babası çalışan çocuklardan daha yüksektir (Tablo 17). Babası çalışmayan çocukların babalarıyla yaşamış oldukları çatışma oranları babaları çalışan çocukların babalarıyla çatışma yaşama oranlarından daha yüksektir.

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin değerlendirilmesinde birkaç önemli nokta olduğu ifade edilmektedir. Erken ebeveyn-çocuk ilişkileri hakkında ana konuların ana hatlarını çizmeden önce ilişki ile ne kastedildiğini tanımlamanın önemli olduğuna değinilmiştir. İlişkiler, bir sistemin belirli bir biçimi olarak tanımlanmaktadır ve ilişkilerin geçmişi ve hafızası olduğu ifade edilmektedir. Bunların gözlenebilir davranışlardan daha soyut düzeyde elde edilen etkileşimler, beklentiler, inançlar ve duygulanım kalıpları olduğu belirtilmektedir. Bu nitelikleri tam olarak tanımlanın ve anlamanın zaman içerisinde ve durumlar arası ilişkileri değerlendirmeye mümkün olacağı ifade edilmektedir (Pianta, 1997). Buna ek olarak ebeveyn-çocuk ilişkisi en iyi bağlanma ilişkisi çerçevesinde açıklanabileceği ve ebeveyn çocuk ilişkisinin kalitesinin çocuğun tüm yaşantısını etkileyeceğini ifade etmektedirler (Saygı & Uyanık Balat, 2013). Anne ve babanın çocukla kurmuş olduğu ilişkinin sağlıklı

olması çocuğun yaşamının ileriki dönemleri için bir temel oluşturacağı ve kişiliklerinin gelişimi açısından önemli olduğu ifade edilmektedir. Çocukların aileden ilk ayrılış deneyimi olan okul öncesi eğitim kurumlarına adaptasyonlarının, ebeveynlerin çocuklarıyla olan sağlıklı ilişkileri ile mümkün olacağı ifade edilerek anne ve babanın çocuklarıyla olan ilişkisinin önemine ve kalitesine değinmektedirler (Öngider, 2013). Bu bağlamda araştırmada ebeveyn-çocuk ilişkisi çeşitli değişkenlerle incelenmiştir.

Erken çocukluk ilişkilerini araştırırken cinsiyeti dikkate alınmanın önemli olduğu belirtilmektedir. Bunun sebebinin ise, erkek ve kadın ebeveynlerin erkek ve kız çocukları ile etkileşimlerinde farklı kalıplar kullanabilmesi olarak belirtilmektedir (Driscoll & Pianta, 2011). Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuğun cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde, Arabacı ve Ömeroğlu (2013); bütün kişiler arası ilişkilerin iletişime dayandığını, iletişimin ilk temellerinin çocuğun doğmuş olduğu ailede atıldığını, aile bireyleri arasındaki iletişim ve ilişkilerin okul öncesi dönem için büyük önemini ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak anne ve babaların çocukları ile iletişiminin cinsiyet ile ilişkisini incelemiştir. Çocuğun cinsiyetine göre anne ve babalarının iletişimlerinin farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırma sonuçlarımızla ilişkilidir. Yaylacı (2019), ebeveyn-çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında anne ve babalar ile kurulan ilişkinin çocuğun cinsiyetine göre bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Aslan (2018), okul öncesi eğitime devamlı olan 60-72 ay aralığında bulunan çocukların anne-çocuk ilişki düzeylerinin çocukların cinsiyetine göre farklılaşmadığı sonucu ile Tam, Lee, Kumarasuriar ve Har (2012)'in çalışmasında çocuğun ne anne ile ne de baba ile bağlanmasında cinsiyet değişkeninin anlamlı bir fark olmadığı sonucu araştırma bulgumuzu desteklemektedir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkileri ile çocukların yaş değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin çatışma alt boyutu ile çocuğun kronolojik yaşı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki

bulunmuştur. Çocukların yaşı arttıkça ebeveynleri ile yaşadıkları çatışmaların azaldığı görülmektedir. Bu bulguya paralel olarak Saygı (2011), ebeveyn çocuk ilişkisini çocuğun yaş değişkeni ile karşılaştırmış ve çatışma alt boyutunda farklılık elde etmiştir. Ancak bu farklılıkta 60 ile 72 ay aralığındaki çocukların anneleri yaşadıkları çatışma oranının 72 ile 78 ay aralığındaki çocukların anneleri ile yaşadıkları çatışmaya göre daha az olduğu ifade edilmektedir. Elde edilen farklılık çocukların yaş grubu arttıkça ebeveynleri ile yaşamış olduğu çatışmalar artar şeklinde yorumlandığında araştırma bulgumuzla örtüşmemektedir. Araştırmamızda ise, çocukların ebeveynleri ile ilişkisini değerlendirirken yalnızca 60-72 ay arası çocukları örnekleme almamızdan kaynaklı literatürdeki bu çalışmayla farklı sonuçlar elde edilmiş olabilir. Kök ve Ünal (2018), ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkisini farklı değişkenlerle incelediği çalışmasında çocuğun yaşının annesi ve babası ile kurmuş olduğu ilişkisinde bir etken olmadığı ifade edilmekte ve bu ifadeye ek olarak Dereli ve Dereli (2017), ebeveyn-çocuk ilişkilerinin alt boyut puanları çocukların yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşması araştırma bulgumuzla paralellik göstermemektedir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkileri ile çocukların kardeş sayıları arasındaki ilişki incelenmiş ve çocukların kardeş sayısı değişkeniyle anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Araştırma bulguları literatürdeki bazı araştırmalarla paralellik göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devamlı olan 60 ile 72 ay aralığındaki çocuğun sahip olduğu kardeş sayısı, anne ile çocuk arasındaki ilişki düzeylerinde bir etken olmadığı görülmekteyken (Aslan,2018); Dereli ve Dereli (2017) 'nin yapmış olduğu çalışmada benzer olarak ebeveyn-çocuk ilişkisinin alt boyutlarının çocukların kardeş sayılarına göre farklılaşmadığı belirtilmektedir. Buna ek olarak Gözübüyük (2020), baba çocuk ilişkisinin incelediği çalışmasında ailelerin çocuk sayılarının çocukların babalarıyla olan ilişkileri üzerinde etkili olmadığını ifade etmektedir. Benzer olarak çocukların babalarıyla olan ilişkileri çocukların kardeş sayısı değişkeninden etkilenmediğini belirtmektedir (Özsoy Yanbak, 2019). Yapılan diğer bir araştırmada ise ebeveyn-çocuk ilişkisinden alınan puanlar ile ailelerin sahip olduğu çocuk sayıları değişkeni arasındaki

ilişkiyi incelendiğinde anne-çocuk ilişkisine etki ettiği görülmektedir. Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı, ailenin çocuğu ile ilişkisinin çatışmalı olmasında bir etken değilken, yakın ilişki kurmada ise iki ya da daha fazla çocuğa sahip anneler lehinde etkili olduğu bulunmuştur. Bu bulgu araştırma sonuçlarımızla paralellik göstermemektedir (Saygı,2011).

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin annenin yaşı, babanın yaşı, annenin öğrenim durumu ve çalışma durumu, babanın öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve anlamlılık gösteren bir fark tespit edilmemiştir. Ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çatışma alt boyutundan elde edilen puanların çocukların babalarının çalışma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Babası çalışmayan çocukların çatışma alt boyutundan elde edilen puanlar, babası çalışan çocuklardan daha yüksektir. Babası çalışmayan çocukların babalarıyla yaşamış oldukları çatışma oranları babaları çalışan çocukların babalarıyla çatışma yaşama oranlarından daha yüksektir. Araştırma sonuçlarına göre literatür incelendiğinde, Gözübüyük (2020); babaların gelir getiren bir işe sahip olmamalarından kaynaklı hissetmiş oldukları maddi kaygılardan ve çalışma saatlerinin düzenli olmayışlarından dolayı çocukları ile aralarında sağlıklı ilişkiyi inşa etmekte zorlandıkları ifade edilerek, daha profesyonel veya yarı profesyonel bir işte çalışan babaların çocukları ile kurmuş oldukları ilişki kıyaslandığında maddi kaygılar yaşayan babaların çocuklarıyla kurmuş oldukları ilişkinin diğerlerine göre daha olumsuz olduğu ifade edilmektedir. Bu bulgu ile araştırmamızdan elde edilen babaları çalışmayan çocukların babalarıyla ilişkilerinde çatışma oranlarının yüksek olması bulgusu paralellik göstermektedir. Karakoç (2022) ise araştırmasında çalışmayan ebeveynlerin çocuklarıyla olan olumlu ilişkilerinin çalışan katılımcılara göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Yanı sıra, Saygı ve Uyanık Balat (2013) annenin yaşı, öğrenim durumu ve çalışma durumu değişkenleri açısından anne-çocuk ilişkisini incelemiş ve yaşı genç olan annelerin çocuklarıyla daha çatışmalı ilişkileri olduğu ve annelerin yaşı büyüdükçe bilgisinin, tecrübesinin artmasından kaynaklı çatışmaların az olacağı düşünülmekte; annelerin öğrenim seviyelerinin artması beraberinde çalışma hayatında

daha çok yer almalarına ve çocukları ile yaşantılarının azalmasına sebep olarak, bu sınırlı sürede çocuklarla ile hem olumlu hem olumsuz ilişkiler kurabilecekleri ifade edilirken; çalışmayan annelerin çocuklarına ayıracakları vakitlerinin çok olmasından kaynaklı ilişkilerinin daha olumlu olduğu düşünülmektedir. Diğer bir araştırmada, anne ve babaların genç yaşta olması ve sosyoekonomik düzeyleri çocuklarıyla olan iletişimlerini etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır (Arabacı & Ömeroğlu, 2013). Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yükselmesiyle çocuk eğitimi hakkında yayınlanmış olan kaynaklara ulaşmalarının daha kolay olacağı ve bu sebeple çocuklarıyla iletişimlerini arttırdıkları ifade edilmektedir (Karaaslan, 2012). Kök ve Ünal (2018), yapmış oldukları çalışmada anne yaşının, baba yaşının, anne çalışma durumunun ve baba öğrenim düzeyinin çocuklarıyla olan ilişkilerinde bir farklılık yaratmadığını ifade etmektedir. Buradan hareketle anne ve babalar her yaşta çocuklarıyla benzer ilişkiler kurabilmekte, annelerin çalışma durumlarında ise çocukla geçirdiği vakitten çok vaktin nitelikli olmasının önemli olduğu ifade edilmektedir. Bu ifadeler araştırmamızı desteklerken, annelerin eğitim durumunun çocuğuyla olan ilişkisinde anlamlı fark olması sonucu araştırma bulgumuzla paralellik göstermemektedir. Buna göre, anneleri ortaokul mezunu olan anne-çocuk ilişki puanları anneleri önlisans, lisans ve lisansüstü mezunu olan anne-çocuk arasındaki ilişki puanlarından daha yüksektir. Değişkenler açısından çeşitli araştırmalar incelendiğinde bir kısmının desteklediği bir kısmının ise desteklemediği görülmektedir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkileri ile ailenin aylık geliri arasındaki ilişki incelenmiş ve ailenin aylık geliri değişkeniyle anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Anne-çocuk ilişki düzeylerinin gelir durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılması araştırma bulgumuzu desteklerken (Aslan, 2018); Dereli ve Dereli (2017) ise bu bulgunun aksine ailelerin aylık kazançları düştükçe çocukları ile kurmuş oldukları ilişkideki çatışmaların fazlaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Aynı şekilde Yaylacı (2019), ailelerin gelir düzeyleri ile gider düzeyleri birbirine eşit veya gelirleri giderlerinden daha fazla ise çocukları ile ilişkilerindeki çatışma oranı; giderinden daha az gelire sahip

ailelerin çocuklarıyla ilişkilerinde yaşamış oldukları çatışma oranından daha az olduğu belirtmiştir.

Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveynlerinin Tutumlarına İlişkin Bulgulara Ait Tartışma

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı; annenin yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi; babanın yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; ebeveyn tutumları ölçeğinin demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici tutum alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ebeveyn tutumları ölçeğinin otoriter tutum alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ve bu farklılığın erkek çocuk lehinde olduğu görülmektedir (Tablo 18). Ebeveynlerin erkek çocuklarına olan otoriter tutumları kız çocuklarına olan otoriter tutumlarından daha fazladır şeklinde yorumlanmaktadır. Çocuğun yaş değişkeni (Tablo 19) ile ebeveyn tutumlarının demokratik ve aşırı koruyucu boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmazken, çocuğun yaşı ile otoriter tutum alt boyutu ve izin verici tutum alt boyutları ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuğun yaşı arttıkça ebeveynlerin otoriter ve izin verici davranışları azalmaktadır yorumu yapılabilir. Çocuğun sahip olduğu kardeş sayısı (Tablo 19) ile ebeveyn tutumların otoriter ve aşırı koruyucu boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmazken, çocukların sahip oldukları kardeş sayısı ile demokratik tutum alt boyutu ve izin verici tutum alt boyutu negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuğun kardeş sayısı arttıkça ebeveynlerin demokratik tutumları ve izin verici tutumları azalmaktadır. Annenin yaşı (Tablo 19) ile ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter ve izin verici alt boyutları ile anlamlı ilişkisi bulunmazken, annenin yaşı ile aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Annelerin yaşı arttıkça aşırı koruyucu tutumları azalmaktadır yorumu yapılabilir. Babanın yaşı (Tablo 19) ile ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları

arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ailenin aylık geliri (Tablo 19) ile ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter, izin verici tutum alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Ailenin aylık gelirleri arttıkça aşırı koruyucu tutumları azalmaktadır yorumu yapılabilir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının annelerinin öğrenim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda ebeveyn tutumlarının otoriter ve izin verici alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark bulunmazken, demokratik ve aşırı koruyucu alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir (Tablo 20). Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemlerinden LSD yöntemi ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, anne eğitim durumu ortaokul olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, lise, ön lisans ve lisans olan çocuklardan daha yüksektir. Ortaokul mezunu anneler; ilkokul, lise, ön lisans ve lisans mezunu olan annelere göre daha fazla demokratik tutum göstermektedir. Anne eğitim durumu ön lisans olan öğrencilerin demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. Ön lisans mezunu anneler lisansüstü mezunu annelere göre daha fazla demokratik tutum göstermektedir. Anne eğitim durumu lisansüstü olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olan çocuklardan daha düşüktür. Lisansüstü mezunu anneler; ilkokul, ortaokul ve lise mezunu annelere göre daha az aşırı koruyucu tutum davranışı göstermektedir. Anne eğitim durumu ilkokul olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisans olan çocuklardan daha büyüktür. İlkokul mezunu anneler lisans mezunu annelere göre daha fazla aşırı koruyucu tutum davranışı göstermektedir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının anne çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda demokratik ve otoriter tutum alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir görülmezken, aşırı koruyucu ve izin verici tutum alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit

edilmiştir (Tablo 21). Annesi çalışmayan çocukların aşırı koruyuculuk alt boyutundan elde edilen puan ortalaması annesi çalışan çocuklardan daha yüksektir. Bu bulgu; annesi çalışmayan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu aşırı koruyucu tutum davranışı annesi çalışan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğundan daha fazladır şeklinde yorumlanabilir. Annesi çalışan çocukların izin verici alt boyutundan elde edilen puan ortalaması annesi çalışmayan öğrencilerden daha yüksektir. Bu bulgu; annesi çalışan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu izini verici tutum davranışı annesi çalışmayan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğundan daha fazladır şeklinde yorumlanabilir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn tutumlarının babalarının öğrenim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda ebeveyn tutumlarının otoriter ve izin verici alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark bulunmazken, demokratik ve aşırı koruyucu alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir (Tablo 22). Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemlerinden LSD yöntemi ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, baba eğitim durumu lisans olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu ilkökul ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. Lisans mezunu babalar, ilkökul ve lisansüstü mezunu babalara göre daha fazla demokratik tutum davranışı göstermektedir. Baba eğitim durumu ilkökul, ortaokul ve lise olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu olan babalar; lisans ve lisansüstü mezunu babalara göre daha fazla aşırı koruyucu tutum davranışı göstermektedir. Okul öncesi eğitime devam eden ebeveynlerinin tutumlarının çocukların baba çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 23).

Çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerinde, ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tutumları çocukların sağlıklı gelişimi açısından etkilidir. Çocuğun bakımı üstlenen kişiler,

anne veya babanın çocuklarını büyütmede, yetiştirmede sahip oldukları olumlu tutumlar; çocukların kendilerine olan benlik saygılarında, davranışlarında, geleceğe ait amaç oluşturmada ve karar verebilme becerileri üzerinde büyük etkilerinin olduğu belirtilmektedir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017). Anne babanın tutumunun çocukla arasındaki ilişkiyi sosyal öğrenme kuramı bağlamında açıklamak mümkündür. Çocukların başkalarını gözlemlediği ve örnek aldığı belirtilerek (Kan, 2014), örnek aldıkları ve özdeşim kurdukları benzer tutumları sergiledikleri ifade edilmektedir (Yavuzer, 2019a). Yanı sıra anne babalık sürecinin ve anne-babanın tutumlarını etkileyen birçok unsurun olduğunu ve bu unsurların genel olarak ailenin sosyo-demografik özellikler, annelerin ve babaların kendi ailelerinin onları yetiştirme tarzları, ailenin çocuk gelişimi hakkında sahip oldukları bilgi seviyeleri, anne-baba arasındaki ilişkiler ve çocukların bireysel özellikleri olarak ifade edilebileceği belirtilmektedir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017). Bu bağlamda ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenlere ilişkisi incelenmiştir.

Ebeveyn tutumları ölçeğinin otoriter tutum alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerin erkek çocuklarına olan otoriter tutumları kız çocuklarına olan otoriter tutumlarından daha fazla olduğu sonucunu destekleyici ifade olarak Tam vd. (2012), babaların erkek çocuklarına kız çocuklarına kıyasla daha otoriter tutum uyguladıkları sonucu paralellik göstermektedir. Yanı sıra, ebeveynlerin erkek veya kız çocuklarına dair beklentilerinin farklı olması benimsedikleri tutumlarında değişime sebep olabileceği ifade edilmektedir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017).

Bu araştırmada, ebeveyn tutumları ile çocukların yaşı arasında otoriter ve izin verici alt boyutlarda anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Çocuğun yaşı arttıkça ebeveynlerin otoriter ve izin verici davranışları azalmaktadır. Literatür incelendiğinde, çocukların yaşı ile ebeveyn tutumları arasında ilişkiye rastlanmadığı görülmektedir (Karabulut Demir, 2007; Gökmen Korbek, 2019; Gökşen 2019). Ancak Gökmen Korbek (2019), çocukların yaşlarının cinsiyet değişkeni ile birleşmesi ile ebeveyn tutumlarından anlamlı farklılık olabileceğini ifade etmektedir. Yanı sıra kız çocuklarının yaşlarının artmasıyla ebeveynlerin baskıcı-otoriter

tutumlarının arttığı ifade edilirken, erkek çocuklarına ise 3-6 yaş arasında en fazla baskılı ve otoriter tutum uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır (Haktanır, Baran & Alisinanoğlu, 1998). Literatürde bu açıdan farklılıklar görülmektedir.

Bu araştırmada, ebeveyn tutumları ile çocukların kardeş sayıları arasında demokratik ve izin verici alt boyutlarda anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Çocuğun kardeş sayısı arttıkça ebeveynlerin demokratik tutumları ve izin verici tutumları azalmaktadır. Araştırma bulgusunu destekleyici olarak Karabulut Demir (2007), eğer ailelerin yalnızca bir çocuğu varsa, çok çocuklu ailelere göre demokratik tutumu daha çok sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Yani çocuk sayısı arttığında ebeveynlerin demokratik tutumlarının azaldığı ifade edilmektedir. Bunun sebebinin ebeveynler bir çocuklarıyla daha kaliteli vakit geçirip olumlu ilişkiler benimserken, çocuk sayısının artması çocuğun kardeşlere sahip olmasının ebeveynlere maddi ve manevi olanakları ve çocukların kardeşleri ile arasında yaşadıkları çatışmalarla başa çıkabilme becerilerinden yoksun olmasından kaynaklandığını ifade etmektedir. Yanı sıra Gökmen Korbek (2019) bu bulgunun aksine, annelerin çocuk yetiştirme tutumlarından demokratik davranma ve eşitlik tanıma tutumları ve aşırı koruyucu tutumları ile çocuğun kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Bu araştırmada, ebeveyn tutumlarının annenin yaşı, annenin çalışma durumu ve öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, annenin yaşı arttıkça aşırı koruyucu tutumları azalmaktadır. Literatürdeki diğer araştırmalar incelenmiştir. Anne-babaların çocuk sahibi olmalarındaki yaşlarının ise tutumlarında etkili olduğu ve erken yaşta çocuk sahibi olan annelerin çocuk yetiştirme konusunda tecrübesinin az olması, çocuklarına karşı ilgi düzeylerinin düşük olduğu ifade edilmektedir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017). Yapılan diğer bir araştırmada ise, ebeveynlerin yaşı arttıkça demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu tutumlarının azaldığı ifade edilmektedir (Bülbul, 2019). Annelerin yaşı ile çocuk yetiştirme tutumları arasında bir ilişki olmadığı (Gökmen Korbek, 2019) ifade edilmektedir. Annelerin yaşlarının aşırı koruyuculuk alt boyutuyla ilişki olduğu belirtilerek, annelerin yaşı arttıkça aşırı koruyucu tutumları artmaktadır (Karabulut

Demir, 2007). Anne yaşı ilerledikçe demokratik tutumların artmakta olduğu, daha genç annelerin daha fazla otoriter tutum sergilediği ifade edilmektedir (Gökşen,2019). Annesi çalışmayan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu aşırı koruyucu tutum davranışının daha fazla, annesi çalışan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu izini verici tutum davranışının daha fazla olduğu görülmektedir. Literatürdeki diğer araştırmalar incelenmiştir. Annelerin çocuklarını yetiştirme konusundaki davranışlarını, annelerin çalışma yaşamında daha fazla rol almalarının etkilediği görülmektedir. İşlerinde yaşadıkları olumsuz yaşantıları evde çocuklarına yansıtabilecekleri ifade edilirken önemli noktanın çocuğu ile çok vakit geçirmenin değil geçirilen zamanın niteliği olduğuna değinilmektedir (Özyürek &Tezel Şahin,2017). Annelerin çalışma durumunda ise, çalışmayan annelerin aşırı koruyucu tutumları çalışan (memur) annelere göre daha fazla olduğu belirtilmektedir (Bülbül, 2019). Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çalışma durumları arasında anlamlı farklılaşma bulguları incelendiğinde, çalışmayan annelerin tam zamanlı çalışan annelere göre sıkı disiplin tutumunu daha çok benimsedikleri görülmektedir (Gökmen Korbek ,2019). Çocukların ebeveynlerinin tutumlarının annelerin öğrenim düzeyi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelendiğinde, demokratik ve aşırı koruyucu tutum boyutlarına ait puanlar arasında manidar düzeyde farklılaşma tespit edilmiştir. Anne eğitim durumu ortaokul olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, lise, ön lisans ve lisans olan çocuklardan daha yüksektir. Anne eğitim durumu ön lisans olan öğrencilerin demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisansüstü olan çocuklardan daha fazladır. Anne eğitim durumu lisansüstü olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olan çocuklardan daha düşüktür. Anne eğitim durumu ilkokul olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisans olan çocuklardan daha büyüktür. Literatürdeki diğer araştırmalar incelenmiştir. İlkokul mezunu olan ebeveynler ve yüksek okul mezunu olan ebeveynlerinin çocuklarına karşı tutumlarında farklılık olabileceği ifade edilmiştir. Anne ve babaların eğitim seviyeleri yükseldikçe çocuklarına göstermiş oldukları demokratik tutumlarında artış

görülmekte ve düşük öğrenim düzeyine sahip ebeveynlere nazaran çocuğun gelişimlerini anlamada daha bilinçli oldukları ifade edilmektedir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017). Anne eğitim durumlarında ise; eğitim seviyesi ilkököl ile altında mezun olan annelerin, üniversite mezunu olan annelere göre aşırı koruyucu tutum davranışlarının daha fazla olduğu ifade edilmektedir (Bülbül, 2019). Anneleri ortaokul mezunu olan çocukların anneleri, lise mezunu olan çocuklara göre demokratik davranma ve eşitlik tanıma tutumlarının daha yüksek olduğu ayrıca üniversite mezunu anneleri lise mezunu annelere göre demokratik ve eşitlik tutumlarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Gökmen Korbek, 2019). Anne öğrenim durumunda ise annenin eğitim seviyesi arttıkça daha fazla demokratik tutum sergilediği daha az otoriter tutum sergilediği ayrıca annelerin eğitim seviyesi arttıkça sergilemiş oldukları koruyucu tutumların azalacağı ifade edilmektedir (Gökşen, 2019). Anne eğitim durumlarına göre lisans ve lisansüstü annelerin demokratik ve aşırı koruyucu tutumları daha yüksekken, ilkököl ve ortaokul mezunu annelerin otoriter tutumları daha yüksek olduğu görülmektedir (Uykan, 2019). Çeşitli çalışmaların incelenmesi sonucunda ebeveyn tutumları ile annelerin yaşı, çalışma durumu ve öğrenim düzeyi arasında literatürde farklı görüşler olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada, ebeveyn tutumlarının babanın yaşı ve çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Literatürdeki diğer araştırmalar incelenmiştir. Babaların yaşı ilerledikçe daha fazla demokratik tutum göstereceği, genç babaların daha fazla otoriter tutum sergileyeceği ifade edilmektedir (Gökşen, 2019). Babaların çalışma durumu ile ebeveyn tutumları arasında bir ilişki tespit edilmemiştir (Bülbül, 2019). Çocukların ebeveynlerinin tutumlarının babanın öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan araştırmada, demokratik ve aşırı koruyucu alt boyutlardan ulaşılan puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Bu farklılığı tespit etmek için LSD yöntemi kullanılmış ve baba eğitim durumu lisans olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu ilkököl ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksek olduğu; baba eğitim durumu ilkököl, ortaokul ve

lise olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. Literatürdeki diğer araştırmalar incelenmiştir. Baba eğitim durumunda yalnızca aşırı koruyuculuk boyutunda anlamlı ilişkiye rastlanmıştır. İlkokul mezunu olan babaların aşırı koruyucu tutumları üniversite ve lisansüstüne göre daha fazladır. Aynı zamanda ortaokul mezunu babaların aşırı koruyucu tutumları ise lise, üniversite ve lisansüstü mezunu babalardan daha fazladır (Bülbül, 2019). Yanı sıra babaların öğrenim düzeyleri yükseldikçe aşırı koruyucu ve demokratik tutumlarının arttığı ifade edilmektedir (Karabulut Demir, 2007). Baba öğrenimi arttıkça demokratik ve aşırı koruyucu tutumlarının fazlaştığı, otoriter tutumlarının azaldığı ifade edilmektedir (Gökşen,2019). Baba eğitim durumlarında ise lise ve lisansüstü mezunu babaların demokratik ve koruyucu tutumları daha yüksekken, ilkokul ve ortaokul mezunu babaların demokratik ve koruyucu tutumları daha düşüktür (Uykan,2019). Çeşitli çalışmaların incelenmesi sonucunda ebeveyn tutumları ile babaların yaşı, çalışma durumu ve öğrenim düzeyi arasında literatürde farklı görüşler olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada, ebeveynlerin tutumları ile ailenin aylık geliri arasında aşırı koruyucu tutum alt boyutlarda ilişki bulunmuştur. Ailenin aylık gelirleri arttıkça aşırı koruyucu tutumları azalmaktadır. Bu ifadeyi destekleyici olarak Özyürek ve Tezel Şahin (2017) ise sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan annelerin koruyucu ve otoriter tutumları dikkat çekici düzeyde azalmakta olduğunu ifade etmektedir. Yanı sıra ailenin gelir durumunun çocuğun gelişiminde önemline değinerek; sosyo- ekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlerin evin ihtiyaçlarını karşılayamadığı, çocukların hareketlerinin sınırlandırıldığı, anne babaların çocuklarıyla yeterince ilgilenemedikleri için çocukların gelişimlerinin olumsuz etkilenebileceği ayrıca annelerin ekonomik kısıtlılık nedeniyle stres altında olabileceği ve bu duygularını çocuklarına yansıtabileceği ifade edilmektedir. Yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde Uykan (2019) sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olan ailelerdeki annelerin otoriter tutumlarının arttığı, Gökşen (2019) ailelerin aylık gelirleri arttıkça göstermiş oldukları

otoriter tutumda azalma, aşırı koruyucu ve demokratik tutumlarında artma olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Becerileri ile Ebeveyn-Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgulara Ait Tartışma

Okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmış (Tablo 24) ve çocukların oyun becerilerinin ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin yakınlık ve çatışma alt boyutlarıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin yakınlık alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu, çatışma alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, çocukların ebeveynleri ile yakın ilişkileri arttıkça çocukların oyun becerileri artmakta, çocukların ebeveynleri ile çatışmaları arttıkça oyun becerileri azalmaktadır.

Ebeveyn- çocuk ilişkisi ve oyunu bağlanma kuramı, sosyokültürel gelişim kuramı ve ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde açıklamak mümkündür. Çocuk hayatının ilk yıllarında annesiyle veya ona bakım veren kişilerle arasında bağ kurmaktadır. İfade ettiğimiz bu bağ güven duygusudur. Çocuk var olan güven duygusuyla ilgisini çeken nesnelere, problemlere, kişilere ve olayları araştırmaya koyulmakta ve bu keşif etkinliklerinin oyun sayesinde olduğu ifade edilmektedir (Göncü,2019). Oyun oynamak çocuk için güveni içermektedir (Akt: Öngider,2013). Annenin ilk yıllarda çocuğu ile kuramadığı ilişkiyi sonraki yıllarda telafi etmesi mümkün değildir. Bu yüzden anne, çocuğu ile arasındaki ilişkiyi kurmaya özen göstermelidir. Çocuklarıyla oyun oynayarak, sohbet ederek ve bilgi alışverişinde bulunarak onlara zaman ayırmalıdır (Razon,2019). Buradan yola çıkarak, araştırma bulgumuz ışığında çocukların oyunlarındaki oyun oynama becerilerinin artması için ebeveynleri ile yakın ilişkiler kurması gerektiği bulgulanmıştır. Eğer çocuk ebeveyniyle çatışma yaşarsa oyun becerilerinde azalma olabileceği dikkat çekmektedir. Ebeveyn ile çocuk arasındaki bu ilişkinin gelişmesi için yakın ilişkiler kurulabilmesi için, ebeveynlerin

ortam hazırlamasının önemli olduğu düşünülmektedir. Buradan yola çıkılarak Yavuzer (2019a), ebeveynlerin hazırlayacakları ortamda çocuğun hem annesi-babası yanındaymış gibi kendi güvende hissetmesi ve hiç yanında değilmiş gibi özgür hissetmesi gerektiğine değinmiştir. Yanı sıra çocuğun ilk oyun arkadaşlarının ebeveynleri olması (Ecirli, 2016) ve Vygotsky'nin çocuğun oyununun hâkim etkinlik olarak adlandırması (Göncü vd, 2019), ebeveyn ve çocuklarının oyunlarının ve oyundaki ilişkilerinin önemli olduğu sonucu ile karşılaşmaktayız. Çocukların bu süreçte yetişkinlerle etkileşimi ve yetişkinlerin çocuklara rehberliği sayesinde çocuğun yapı iskelesi kurarak bilgilerini yapılandırmasına ve yeni beceriler geliştirmesine (Uçar ve Yeşilyaprak,2018) imkân sağlamaktadır. Burada değinilmesi gereken diğer bir konu ise, oyunun çocuk hakkında bize bilgi vermesi (Metin Aslan, 2013) ve çocukların oyunlarının yakından gözlenmesi ile çocukların gelişimleri hakkında ipuçları elde edildiği akabinde çevreyi ve oyunun kapsamının buna göre düzenlenmesi gerekli olduğu belirtilerek (Miller & Almon, 2009) karşılıklı etkileşimin önemi üzeri durulmaktadır. Yani; çocuğun oyunu ebeveyne çocuk hakkında bilgi vermektedir, ebeveyn çocuğunu tanıyarak onun gelişimine uygun ortam oluşturmaktadır. Çocuk bu süreçte oyun oynayıp becerilerini geliştirirken ebeveynin süreçte çocuğu ile olan ilişkisi de çocuğun oyununu etkilemektedir. Tüm bu bağlamda ebeveynlerin çocuklarıyla kurmuş oldukları yakın ilişkilerin çocuğun oyun becerilerini geliştirdiğini desteklemektedir.

Literatürdeki diğer çalışmalar incelenmiştir. Kuchner (2010) ebeveyn-çocuk oyunun duygusal olarak olumlu ebeveyn-çocuk ilişkileri kurma besleme potansiyeline sahip olduğunu belirtir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki oyun; çocukların kafa karışıklığı, saldırganlık ve öfke gibi bazı güçlü duyguları ifade etmeleri için duygusal olarak güvenli bir yer yaratma potansiyeline sahip olduğundan, yıkıcı davranış ihtiyacını ortadan kaldırabilir. Dinçer (2019), çocukların güvenli bağlanmalarının yükselmesiyle oyun becerilerinde artış olduğu, olumsuz bağlanmaları ile kaçınmacı bağlanmalarının düzeylerinin yükselmesiyle oyun becerilerinde azalma meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit (2016); annenin, babanın ve çocuğun iletişiminin çocuğun oyun becerisi ile ilişkisinin olduğu

ve annenin, babanın ve çocuğun iletişiminin çocukların oyun becerilerini yordadığı belirlenmiştir. Özyürek Gürleyik (2016), ebeveynlerin çocuğun oyunun gelişimi konusunda önemli olduğunu bildikleri görülmüş ancak çocukları ile oyunlarına yeterli vakit ayıramadıkları görülmüş, 5-6 yaş çocukların ebeveynlerinin, çocukları ile etkinlik ve ders yapmayı çocuğu ile oyun oynamadan daha değerli buldukları görülmüş ve ebeveynin çalışma durumunun çocuğun oyun davranışını etkilediği görülmektedir. Akaroğlu, Dağ, Beserek, Selvi ve Altınparmak (2019), anne ve babaların çocukları ile kurmuş oldukları iletişimde oyunun bu ilişkiye pozitif yönde etkisinin olduğu ve çocuğun düşünce ve duygularını ifade edebilmesi için kolaylaştırıcı yol sağladığı belirtilmektedir.

Okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmış (Tablo 24) ve çocukların oyun becerileri ebeveyn tutumları ölçeğinin otoriter, demokratik ve aşırı koruyucu tutum alt boyutlarıyla ilişkili olduğu görülürken izin verici tutum alt boyutu arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Bu bağlamda, ebeveyn tutumları ölçeğinin demokratik tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, otoriter tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, ebeveynlerin demokratik tutumları arttıkça çocukların oyun becerileri artmakta, otoriter tutumları arttığında çocukların oyun becerileri azalmakta ve ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumları arttıkça çocukların oyun becerileri artmaktadır.

Ebeveyn tutumları ve oyunu sosyal öğrenme kuramı bağlamında açıklayabiliriz. Başkalarının davranışlarını gözlemleyerek dolaylı yoldan pek çok davranış kazanıldığı ifade edilmektedir (Gültekin, 2020). Bu bağlamda oyunun kimle ve nasıl oynandığı da oyunun olumlu davranışsal çıktılarını belirlemektedir. Çocukların hangi davranış örüntülerini model alıp içselleştirdiğinin, yetişkinin çocuğun oyununu yönlendirme, teşvik etme ve sınırlandırma

davranışları arasında bir denge kurup kurmadığının değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır (Gözkan, Kafescioğlu & Tahiroğlu, 2017). (Yavuzer, 2019a) ise, bu ifadeyi destekleyici olarak çocuğun davranış biçiminin ailesinden edindiği eğitim türüyle ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Örneğin, otoriter tutumla büyüyen çocukların saldırganlık davranışını gösterdiği, çok pasif veya silik davranışlar göstereceği, aşırı hoşgörülü bir aile ortamında büyüyen çocukların ise oyunlara ve oynanılan ortamlara kolaylıkla adapte olamayacakları belirtilerek ve çocuğun taklit yoluyla her davranışı öğrenebileceği ifade edilmektedir.

Literatürdeki diğer çalışmalar incelenmiştir. Döker (2020), ebeveynlerin demokratik tutumları oyun davranışlarının tüm boyutlarını pozitif etkilediğini; annelerin izin verici ve otoriter tutumlarının artması ile çocukların oyunu bozma ve oyundan kopma davranışlarının arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Uygun & Kozikoğlu (2019), çocukların oyun davranışlarıyla ebeveynlerin tutumları arasında anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Demokratik tutumlar arttıkça çocukların sosyal oyunlarının arttığı, yalnız başına oyun davranışlarının azaldığı; otoriter tutum arttığında çocukların suskun davranışının arttığı, sosyal oyunlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Pirpir, Er ve Koçak (2009) ise, ebeveynlerin oyun hakkındaki görüşlerini ebeveyn olma ve ebeveynlerin eğitim durumu bağlamında incelemiştir. Ebeveynlerin tutumlarının hem oyun desteği hem de akademik odaklanma açısından anlamlı olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin almış olduğu yüksek eğitim statüsü tutum ölçeklerinin ortalamasının yükselmesine neden olur. Bu durum annelerin oyun desteği ve akademik odaklama açısından ortalama puanları babalarinkine göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Yapılan diğer bir çalışmada ise, küçük çocukların aktif oyun davranışları üzerinde ebeveyn desteğinin ve ebeveynlik tarzı arasındaki ilişkinin betimlenmesi ile çocukların aktif oyun davranışlarının daha iyi açıklandığı ve çocukların aktif oyun davranışları üzerinde etkisinin olduğu belirtilmektedir (Scharly, Cardinal & Loprinzi, 2012). Araştırmadan elde ettiğimiz bulgular literatür ile paralellik göstermektedir.

Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkisinin ve Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Oyun Becerilerini Yordama Düzeylerine İlişkin Bulgulara Ait Tartışma

Okul öncesi dönem çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin ve ebeveyn tutumlarının çocukların oyun becerilerini yordama düzeylerine ilişkin regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 25). Buna göre, oyun beceri puanlarındaki değişkenliğin %19.2'si ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveyn tutumlarıyla açıklanmaktadır. Demokratik ve yakınlık alt boyutları çocukları oyun beceri puanlarını istatistiksel olarak pozitif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır. Demokratik puanlarında 1 birimlik artış çocukların oyun beceri puanlarında 0.171 birimlik artış sağlarken, yakınlık puanlarında olan 1 birimlik artış ise oyun beceri puanlarında 0.333 birimlik artış sağlamaktadır. Modelde yer alan değişkenlerin önem düzeyine göre, yakınlık alt boyutu demokratik alt boyutuna göre çocukların oyun becerilerine olan etkisinin daha fazla olduğu görülmektedir. Otoriter, aşırı koruyucu, izin verici ve çatışma alt boyutlarının ise çocukların oyun beceri puanlarına olan etkisi anlamlı değildir.

Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde; Kerns ve Barth (1995), çocuklarına sert komutlar veren ve tehditkâr bir şekilde oyun oynayan ebeveynlerin çocuklarının da arkadaşları ile oynarken benzer oyun stilini ortaya koyacağı ve arkadaşları tarafından pek istenen oyun arkadaşı olmayacağını ifade etmektedir. Valentino, Cicchetti, Toth ve Rogosch (2011), ailelerinden iyi muamele ve kötü muamele gören çocukların annelerinin müdahale etmediği serbest oyun davranışları ve anneleri ile etkileşim içinde oynadıkları oyun davranışlarını 1 yıl arayla iki kez değerlendirmişlerdir. Ailelerinden kötü muamele gören çocukların oyunu başlatma, sürdürme gibi çekingen davranışları olduğu ifade edilmektedir ve çocukların oyunu daha az girişimcilik ve daha çok taklit mevcuttur. Kötü muamelede bulunan anneler de oyun ortamında çocuklarıyla yeterince sözel iletişime girmemekte, çocukların oyunlarına daha az dahil olmakta ve çocuklarına daha az yapılandırılmış ortam sunmaktadırlar. Kötü muamele gören çocuklar annelerin öfkelerini çekmemek için oyunlarında yeteri kadar aktif ve keşifkar olmadıkları şeklinde yorum yapmaktadırlar. Sonuç olarak bu durum çocuğu önemli beceri edinme, geliştirme e hayata hazırlanma imkanlarından yoksun bırakmaktadır.

Howard ve McInnes (2013), çocukların bakış açısından neyin oyun olduğu neyin olmadığını araştırdıkları çalışmalarında yetişkinlerin çocukların yakınlarında olması, aktivitenin yerde gerçekleştirilmesi ve çocukların katılımının özgür olmasını oyun olarak algıladıkları ifade edilmiştir. Çocuklar aktiviteleri oyun olarak algıladıkça pek çok davranışı serbestçe deneyimledikleri vurgulanmıştır. Weisberg, Hirsh-Pasek ve Golinkoff (2013) ise yetişkinlerin çocuklara rehberlik ettiği yönlendirici oyunların çocukların öğrenme süreçlerinde ve gelişiminde önemli olduğunu ifade etmiştir. Literatürdeki bulgular araştırma sonucumuzu destekleyici niteliktedir. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurmuş oldukları yakın ilişkiler ve çocuklarına olan demokratik tutumları çocukların oyun becerilerini arttırmaktadır.

Bölüm 5

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Araştırma okul öncesi çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırmadan elde ettiğimiz sonuçlar açıklanmaktadır.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların oyun becerilerinin çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı; annesinin yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi; babasının yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; çocukların oyun becerilerinin çocuğun cinsiyeti, çocuğun kronolojik yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin gelir durumu, annenin öğrenim durumu ve çalışma durumu, babanın öğrenim durumu ve çalışma durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitime devam çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı; annesinin yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi; babasının yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, ailenin gelir durumu, annenin öğrenim durumu ve çalışma durumu, babanın öğrenim durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çatışma alt boyutu ile çocuğun kronolojik yaşı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların yaşı arttıkça ebeveynleri ile yaşadıkları çatışmaların azaldığı görülmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin çatışma alt boyutundan elde edilen puanların çocukların babalarının çalışma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Babası çalışmayan çocukların çatışma alt boyutundan elde

edilen puanlar, babası çalışan çocuklardan daha yüksektir. Babası çalışmayan çocukların babalarıyla yaşamış oldukları çatışma oranları babaları çalışan çocukların babalarıyla çatışma yaşama oranlarından daha yüksektir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı; annenin yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi; babanın yaşı, çalışma durumu, öğrenim düzeyi ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; ebeveyn tutumları ölçeğinin demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici tutum alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ebeveyn tutumları ölçeğinin otoriter tutum alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ve bu farklılığın erkek çocuk lehinde olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin erkek çocuklarına olan otoriter tutumları kız çocuklarına olan otoriter tutumlarından daha fazladır şeklinde yorumlanmaktadır. Çocuğun yaş değişkeni ile ebeveyn tutumlarının demokratik ve aşırı koruyucu boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmazken, çocuğun yaşı ile otoriter tutum alt boyutu ve izin verici tutum alt boyutları ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuğun yaşı arttıkça ebeveynlerin otoriter ve izin verici davranışları azalmaktadır yorumu yapılabilir. Çocuğun sahip olduğu kardeş sayısı ile ebeveyn tutumlarının otoriter ve aşırı koruyucu boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmazken, çocukların sahip oldukları kardeş sayısı ile demokratik tutum alt boyutu ve izin verici tutum alt boyutu negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuğun kardeş sayısı arttıkça ebeveynlerin demokratik tutumları ve izin verici tutumları azalmaktadır. Annenin yaşı ile ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter ve izin verici alt boyutları ile anlamlı ilişkisi bulunmazken, annenin yaşı ile aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Annelerin yaşı arttıkça aşırı koruyucu tutumları azalmaktadır yorumu yapılabilir. Babanın yaşı ile ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ailenin aylık geliri ile ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter, izin verici tutum alt boyutları

arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Ailenin aylık gelirleri arttıkça aşırı koruyucu tutumları azalmaktadır yorumu yapılabilir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının annelerinin öğrenim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda ebeveyn tutumlarının otoriter ve izin verici alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark bulunmazken, demokratik ve aşırı koruyucu alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemlerinden LSD yöntemi ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, anne eğitim durumu ortaokul olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, lise, ön lisans ve lisans olan çocuklardan daha yüksektir. Ortaokul mezunu anneler; ilkokul, lise, ön lisans ve lisans mezunu olan annelere göre daha fazla demokratik tutum göstermektedir. Anne eğitim durumu ön lisans olan öğrencilerin demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. Ön lisans mezunu anneler lisansüstü mezunu annelere göre daha fazla demokratik tutum göstermektedir. Anne eğitim durumu lisansüstü olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olan çocuklardan daha düşüktür. Lisansüstü mezunu anneler; ilkokul, ortaokul ve lise mezunu annelere göre daha az aşırı koruyucu tutum davranışı göstermektedir. Anne eğitim durumu ilkokul olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması anne eğitim durumu lisans olan çocuklardan daha büyüktür. İlkokul mezunu anneler lisans mezunu annelere göre daha fazla aşırı koruyucu tutum davranışı göstermektedir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarının anne çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda demokratik ve otoriter tutum alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir görülmezken, aşırı koruyucu ve izin verici tutum alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Annesi çalışmayan çocukların aşırı koruyuculuk alt boyutundan elde edilen puan ortalaması annesi çalışan çocuklardan daha yüksektir. Bu bulgu; annesi çalışmayan

çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu aşırı koruyucu tutum davranışı annesi çalışan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğundan daha fazladır şeklinde yorumlanabilir. Annesi çalışan çocukların izin verici alt boyutundan elde edilen puan ortalaması annesi çalışmayan öğrencilerden daha yüksektir. Bu bulgu; annesi çalışan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğu izini verici tutum davranışı annesi çalışmayan çocukların ebeveyninin göstermiş olduğundan daha fazladır şeklinde yorumlanabilir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveyn tutumlarının babalarının öğrenim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda ebeveyn tutumlarının otoriter ve izin verici alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark bulunmazken, demokratik ve aşırı koruyucu alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemlerinden LSD yöntemi ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, baba eğitim durumu lisans olan çocukların demokratik alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu ilkökul ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. Lisans mezunu babalar, ilkökul ve lisansüstü mezunu babalara göre daha fazla demokratik tutum davranışı göstermektedir. Baba eğitim durumu ilkökul, ortaokul ve lise olan çocukların aşırı koruyucu alt boyutundan elde edilen puan ortalaması baba eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan çocuklardan daha yüksektir. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu olan babalar; lisans ve lisansüstü mezunu babalara göre daha fazla aşırı koruyucu tutum davranışı göstermektedir. Okul öncesi eğitime devam eden ebeveynlerinin tutumlarının çocukların baba çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir.

Okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmış ve çocukların oyun becerilerinin ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin yakınlık ve çatışma alt boyutlarıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin yakınlık alt boyutu ile çocukların oyun becerileri

arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu, çatışma alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, çocukların ebeveynleri ile yakın ilişkileri arttıkça çocukların oyun becerileri artmakta, çocukların ebeveynleri ile çatışmaları arttıkça oyun becerileri azalmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmış ve çocukların oyun becerileri ebeveyn tutumları ölçeğinin demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu tutum alt boyutlarıyla ilişki olduğu görülürken izin verici tutum alt boyutu arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Bu bağlamda, ebeveyn tutumları ölçeğinin demokratik tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, otoriter tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, aşırı koruyucu tutum alt boyutu ile çocukların oyun becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, ebeveynlerin demokratik tutumları arttıkça çocukların oyun becerileri artmakta, otoriter tutumları arttığında çocukların oyun becerileri azalmakta ve ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumları arttıkça çocukların oyun becerileri artmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların ebeveyn-çocuk ilişkilerinin ve ebeveyn tutumlarının çocukların oyun becerilerini yordama düzeylerine ilişkin regresyon analizi yapılmıştır. Buna göre, oyun beceri puanlarındaki değişkenliğin %19.2'si ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveyn tutumlarıyla açıklanmaktadır. Demokratik ve yakınlık alt boyutları çocukları oyun beceri puanlarını istatistiksel olarak pozitif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır. Demokratik puanlarında 1 birimlik artış çocukların oyun beceri puanlarında 0.171 birimlik artış sağlarken, yakınlık puanlarında olan 1 birimlik artış ise oyun beceri puanlarında 0.333 birimlik artış sağlamaktadır. Modelde yer alan değişkenlerin önem düzeyine göre, yakınlık alt boyutu demokratik alt boyutuna göre çocukların oyun becerilerine olan etkisinin daha fazla olduğu görülmektedir. Otoriter, aşırı koruyucu, izin verici ve çatışma alt boyutlarının ise çocukların oyun beceri puanlarına olan etkisi anlamlı değildir.

Öneriler

Araştırmamız tipik gelişim gösteren okul öncesi eğitime devam eden çocuklarla sınırlı tutulmuştur. Gelişimsel sorunu olan öğrenciler de araştırmaya dahil edilip yeniden araştırılabilir.

Çocukların oyun becerileri, ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveyn tutumları farklı değişkenlerle yeniden ele alınabilir.

Ebeveyn-çocuk ilişkileri ile oyun becerileri arasında anlamlı ilişkinin tespiti ile, ebeveynlerin çocukları ile yakın ilişkilerinin arttıkça oyun becerilerinin arttığı, çatışmalarının arttıkça oyun becerilerinin azaldığı sonucuna dayanarak ebeveynlerin çocukları ile yakın ilişkiler geçirebileceği oyun ortamları oluşturmalarının önemli olduğu vurgulanmıştır. Ebeveynlerin oyun ortamı oluştururken çocuğun gelişimi ve ilgilerinin farkında olup ona göre ortam oluşturmaları gerektiği önemlidir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocukların gelişiminin farkında olması bağlamında öğretmenler aracılığıyla bilgilendirilmeler yapılabilir.

Ebeveynlerin demokratik tutumları arttıkça çocukların oyun becerilerinde artış görülmektedir. Buna ek olarak, ebeveyn tutumları farklı değişkenlerle incelendiğinde erkek çocukları lehine bir farklılık görülmüştür. Ebeveynler erkek çocuklarına kız çocuklarına göre daha fazla otoriter tutum uygulamaktadırlar. Ebeveynlerin cinsiyet farklılığına göre tutumlarının değişmesi ve ebeveynlerin demokratik tutuma yönlendirilebilmeleri için öğretmenler aracılığıyla bilgilendirici seminerler düzenlenebilir.

Kaynaklar

- Ağyar, E. (2016). Oyunun gelişim alanlarına etkisi ve çeşitli örnekler. Gülay Ogelman, H. (Ed.), Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış (s. 113-127). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alderson, D., Howard, J. & Sheridan, M. D. (2011). Play In Early Childhood: From birth to six years. [e-kitap sürümü] <https://libgen.is> sitesinden edinilmiştir.
- Akaroğlu, G., Nadire, D. A. Ğ., BESEREK, S., SELVİ, M., & ALTIPARMAK, Ş. (2019). EBEVEYN-ÇOCUK İLETİŞİMİNDE OYUNUN ROLÜ. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 208-228.
- Aksoy, A. B. (2020). Erken çocukluk döneminde oyun ve oyunun gelişimsel katkıları. Aksoy, A. B. & Dere Çiftçi, H. (Ed.), Erken Çocukluk Döneminde Oyun (s. 2-17). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aksoy, A. B. (2020). Oyunun tarihçesi ve oyun kuramları. Aksoy, A. B. & Dere Çiftçi, H. (Ed.), Erken Çocukluk Döneminde Oyun (s. 20-33). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aksoy, A. B. (2020). Çocuk gelişimine bağlı oyun aşamaları ve oyun türleri. Aksoy, A. B. & Dere Çiftçi, H. (Ed.), Erken Çocukluk Döneminde Oyun (s. 36-55). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aksoy, A. B., & YARALI, K. T. (2017). Çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun becerilerinin cinsiyete göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 442-455.
- Aktaş Arnas, Y. A. (2017). Oyun, öğrenme ve deneyimin birleşimi: Çocuk müzeleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 17-30.
- Amanda Boutot, E., Guenther, T., & Crozier, S. (2005). Let's play: Teaching play skills to young children with autism. *Education and training in developmental disabilities*, 285-292.

- ARABACI, N., & Ömeroğlu, E. (2013). 48-72 Aylık Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocukları İle İletişimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 41-53.
- Arslan, E. (2018). Algılanan ebeveyn tutumu, algılanan sosyal destek ve benlik saygısının ergenlerin akran zorba davranış eğilimi ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, N. (2018). 60-72 aylık çocukların empati becerilerinin anne çocuk ilişkisi açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ateş, B. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile atılganlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, A. (2017). Özel Eğitimde Oyun ve Müzik. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Bandura, A. (1976). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child development*, 887-907.
- Baumrind, D., & Black, A. E. (1967). Socialization practices associated with dimensions of competence in preschool boys and girls. *Child development*, 291-327.
- Berk, L. E. (2012). *Infants and Children Prenatal Through Middle Childhood* [Bebekler ve Çocuklar Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa] (7.ed.). (N. Işıkoğlu Erdoğan, Çeviri Ed.) Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Birleşmiş Milletler (1989). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. 25 Kasım 2020 tarihinde <https://www.unicef.org/turkey/çocuk-haklarına-dair-sözleşme> adresinden erişildi.

- Bongiorno, L. (t.y.). 10 Things Every Parent Should Know About Play. 7 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.naeyc.org/our-work/families/10-things-every-parent-play> sitesinden erişim sağlanmıştır.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: retrospect and prospect. *American journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664.
- Bowlby, J. (2005). *A Secure Base: Clinical Applications of Attachment Theory*. New York: Routledge.
- Budak, O. (2016). 4-5 yaş çocuklarının oyuncak tercihleri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bugental, D. B., & Grusec, J. E. (2006). Socialization processes. Damon, W., Lerner, R. M., & Eisenberg, N. (Eds.), *Handbook of child psychology, social, emotional and personality development* (pp. 366-428). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Bülbül, N. (2019). Okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların rekabet stilleri ile çocuklara yönelik ebeveyn tutumları arasındaki ilişki düzeyi. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bronfenbrenner, U., & Evans, G. W. (2000). Developmental science in the 21st century: Emerging questions, theoretical models, research designs and empirical findings. *Social development*, 9(1), 115-125.
- Cohen, J.W. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. Ed). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Christensen, L. B., Burke Johnson, R. & Turner, L.A. (2015). *Research Methods, Design, and Analysis* (12th Ed.). Westford: Pearson.

- Çalışandemir, F. (2016). Oyun ve özellikleri. Gülay Ogelman, H. (Ed.), Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış (s. 1-15). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çalışandemir, F. (2016). Oyunun önemi. Gülay Ogelman, H. (Ed.), Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış (s. 17-30). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Darling, N. (1999). Parenting Style and Its Correlates. ERIC Digest.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological bulletin*, 113(3), 487-496.
- DEMİR ÖZTÜRK, E. S. R. A. (2019). Ebeveyn bakış açısıyla oyun: Çukurca ilçesi örneği. *İlköğretim Online (elektronik)*, 18(4), 1938-1955.
- DERELİ, E., & DERELİ, B. M. (2017). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişimlerini yordaması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 227-258.
- Dinçer, G. N. (2019). 6 yaş çocuklarında bağlanma figürleriyle kurulan bağlanma stilleri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Döker, T. (2020). Dört-Altı Yaş Çocukların Sosyal ve Oyun Davranışları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Driscoll, K., & Pianta, R. C. (2011). Mothers' and Fathers' Perceptions of Conflict and Closeness in Parent-Child Relationships during Early Childhood. *Journal of Early Childhood & Infant Psychology*, (7).
- Ecirli, H. (2016). Anne-Baba-Çocuk ve Oyun. Gülay Ogelman, H. (Ed.), Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış (s. 295-315). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- FAZLIOĞLU, Y., ILGAZ, G., & PAPTĞA, E. (2013). OYUN BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI. *Trakya University Journal of Social Science*, 15(1).
- Fine, M. A., Moreland, J. R., & Schwebel, A. I. (1983). Long-term effects of divorce on parent–child relationships. *Developmental Psychology*, 19(5), 703.
- Golinkoff, R. M., Hirsh-Pasek, K., & Singer, D. G. (2006). Why play= learning: A challenge for parents and educators. *Play= learning: How play motivates and enhances children's cognitive and social-emotional growth*, 3-12.
- Gökmen Korbek, E. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveyn tutumları ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Gökşen, E. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların duyu düzenleme becerileri ile mizaç özellikleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Göncü, A. (2019). Oyunda Büyüme: Çocuk Gelişimi ve Eğitimine Sosyokültürel Bakış. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları:2019
- Göncü, A., Tuermer, U., Jain, J. & Johanson, D. (2019). Kültürel etkinlik olarak çocuk oyunları. Göncü, A. (Ed.), Oyunda Büyüme: Çocuk Gelişimi ve Eğitimine Sosyokültürel Bakış (s. 101-120). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Gözkan, A. D, Kafescioğlu, N. & Tahiroğlu, D. (2017). Gelişim Psikolojisi ve Terapi Perspektifinden Oyun. İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Yayınları.
- Gözübüyük, A. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Gülay Ogelman, H. (2016). Akran Grupları ve Oyun. Gülay Ogelman, H. (Ed.), Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış (s. 317-327). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gülay Ogelman, H., Aytaç, P. Erol, P., Erdentuğ, F. G., Akdeniz Yolaç, Ö., & Güner Özbilenler, M. (2019). Anne-baba ve çocuk görüşleri doğrultusunda oyun. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 5(2), 65-87.
- Gürsoy Yılmaz, G. (2020). 60-72 aylık çocukların oyuncak tercihleri-oyun becerileri ve saldırganlık yönelimlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Gültekin, M. (2020). Sosyal bilişsel öğrenme kuramı. Oral, B. (Ed.), Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları (s. 111-147). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Haktanır, G. (2015). Okul Öncesi Eğitime Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Haktanır, G., Baran, G., & Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 22(109).
- Harding, J., Meldon-Smith, L. & Sheridan, M. D. (2002). Play In Early Childhood: From birth to six years. [e-kitap sürümü] <https://libgen.is> sitesinden edinilmiştir.
- Howard, J., & McInnes, K. (2013). The impact of children's perception of an activity as play rather than not play on emotional well-being. *Child: care, health and development*, 39(5), 737-742.
- İnceoğlu, M. (2011). Tutum Algı İletişim. Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Jobling, A., Virji-Babul, N., & Nichols, D. (2006). Children with Down syndrome: Discovering the joy of movement. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 77(6), 34-54.

- Jung, S., & Sainato, D. M. (2013). Teaching play skills to young children with autism. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 38(1), 74-90
- Kan, A. (2014). Albert Bandura ve sosyal öğrenme kuramı. Büyükalan Filiz, S. (Ed.), *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* (s. 76-95). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- KANDIR, A., & ALPAN, U. Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38.
- Karaaslan, Ü. (2012). Okul öncesi eğitimin ve diğer değişkenlerin ilköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin duyguları tanıma ve ifade etme becerilerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karabulut Demir, E. (2007). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karabulut Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Karakoç, K. N. (2022). 48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerilerinin ebeveyn-çocuk ilişkisi yönünden incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KARAMAN GÜNEY, N. (2009). Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların bilişsel üslupları ile oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 163-182.
- Keleş, M. (2019). 4-6 yaş arası çocukların oyuncak tercihleri ve oyun becerilerinin annenin depresyon düzeyi ile ilişkilendirilerek incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kerns, K. A., & Barth, J. M. (1995). Attachment and play: Convergence across components of parent-child relationships and their relations to peer competence. *Journal of Social and Personal relationships*, 12(2), 243-260.

- KIRMAN, A., & DOĞAN, Ö. (2017). Anne-baba çocuk ilişkileri: bir meta-sentez çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 28-49.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4. Ed). New York: The Guilford Press.
- Knauth, D. G. (2000). Predictors of parental sense of competence for the couple during the transition to parenthood. *Research in Nursing & Health*, 23(6), 496-509.
- Koç Erdamar, G. (2020). Sosyal öğrenme kuramı. Ulusoy, A. (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (s. 191-223). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N., & Kök, M. (2007). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 324-342.
- KOÇYİĞİT, S., SEZER, T., & YILMAZ, E. (2015). 60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL YETKİNLİK VE DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ İLE OYUN BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ. *Journal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education/Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 12(1).
- Koyuncu Şahin, M. (2021). Olumlu ebeveynlik programının çocukların davranış problemlerine, ebeveynlerin disiplin yöntemlerine ve ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisi. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kozan, D. (2020). Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönem çocukların okul olgunlukları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Kök, E. E., & Ünal, F. (2018). Ebeveynlerin Çocukları ile İlişkilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1437-1446.
- Kuchner, J. F. (2010). Parent-Child Play, a Foundation for Positive Relationships: Replacing Stumbling Blocks with Building Blocks. *Online Submission*.

- Küçükali, R. (2018). Çocuk ve Aile. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Küçükturan, G. (2005). Anne Baba Tutum Ölçeği. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (19).
- Lindsey, E. W., & Mize, J. (2001). Contextual differences in parent-child play: Implications for children's gender role development. *Sex Roles*, 44(3-4), 155-176.
- Malone, Y. (2002). Social cognitive theory and choice theory: A compatibility analysis. *International Journal of Reality Therapy*, 22(1).
- Mayesky, M. (2002). Creative Activities for Yougn Children (7th Ed.). Columbia: Delmar.
- MEB. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. www.meb.gov.tr
- Metin Aslan, Ö. (2013). Anaokuluna devam eden çocukların oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının incelenmesi. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Miller, E., & Almon, J. (2009). Crisis in the kindergarten: Why children need to play in school. *Alliance for Childhood (NJ3a)*.
- Mucuk, Y.K. (2020). 60-72 aylık çocukların ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları, çocukların ahlaki ve sosyal kural algıları ile oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Muştu, Z. (2021). Oyun ve oyuncağın pedagojik işlevleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nicholson, J. (2020). Play, It's the Way Young Children Learn. 7 mayıs 2022 tarihinde <https://www.researchgate.net> sitesinden erişim sağlandı.
- Ocak, G. (Ed.). (2019). Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Öngider, N. (2013). Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Guncel Yaklasimler*, 5(4).
- Özer, M. (2021). Oyunun gelişime katkıları. Yalman Polatlar, D. (ed.), *Erken Çocuklukta Oyun Gelişimi ve Eğitimi* (s. 17-27). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özkılıç Kabul, N. D. (2019). Üç yaş çocuklarda teknolojik alet kullanımının sosyal beceri, oyun becerisi ve dil gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi. Doktora Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özsoy Yanbak, M. (2019). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların öz düzenleme becerileri ile baba çocuk ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk Aynal, Ş. (2021). Çocukta oyun gelişimi ve yaratıcılık. Deniz, M. E. (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (s. 336-376). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özyeşer Cinel, N. (2006). Farklı ekonomik düzeydeki 3-6 yaş grubu çocuğu olan anne babaların oyuncak ve oyun materyalleri hakkındaki görüşlerinin ve bu yaş grubu çocukların sahip oldukları oyuncak ve oyun materyallerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyürek, A. & Ceylan, Ş. (2014). Okul öncesi çocuklarda sosyal becerilerin desteklenmesi konusunda öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 99-114.
- ÖZYÜREK, A., & GÜRLEYİK, S. (2016). ANNE BABALARIN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İLE ETKİLEŞİMLERİNDE OYUNUN YERİ. *Journal of International Social Research*, 9(42).
- Özyürek, A., & Tezel Şahin, F. (2017). Anne baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. Güler Yıldız, T. (Ed.), *Anne Baba Eğitimi* (s. 41-57). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Pallant, J. (2007). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows (Version 12) 2nd ed.* New York: Open University Press.
- Parke, R. D., & Buriel, R. (2006). Socialization in the family: ethnic and ecological perspectives. Lerner, R. M., & Eisenberg, N. (Eds.), *Handbook of child psychology, social, emotional and personality development* (pp. 429-504). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Parten, M. B. (1932). Social participation among pre-school children. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 27(3), 243.
- Pehlivan, H. (2014). *Oyun ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pianta, R. C. (1997). Adult-child relationship processes and early schooling. *Early education and development*, 8(1), 11-26.
- Pierucci, J. M., Barber, A. B., Gilpin, A. T., Crisler, M. E., & Klinger, L. G. (2015). Play assessments and developmental skills in young children with autism spectrum disorders. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 30(1), 35-43.
- Piaget, J. (1951). Play, dreams and imitation in childhood, trans. *Gattegno and F. Hodgson*. Abingdon: Routledge. doi, 10, 9781315009698.
- Pirpir, D. A., Er, R. K., & Koçak, N. (2009). Comparison of attitudes of parents having children in early childhood period related to play. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 933-938.
- Poyraz, H. (2012). *Okul Öncesinde Oyun ve Oyun Örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Razon, N. (2019). Çalışan anne ve çocuğu. Yavuzer, H. (Ed.), *Ana-Baba Okulu* (s. 148). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Reikerås, E. (2020). Relations between play skills and mathematical skills in toddlers. *ZDM*, 1-14.

- Roopnarine, J. L., & Davidson, K. L. (2015). Parent-child play across cultures: Advancing play research. *American Journal of Play*, 7(2), 228-252.
- Sadı, G. (2018). *5-8 yaş çocukların sosyal uyum becerilerinin yordayıcısı olarak anne baba tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Samuelsson, I. P., & Carlsson, M. A. (2008). The playing learning child: Towards a pedagogy of early childhood. *Scandinavian journal of educational research*, 52(6), 623-641.
- Saygı, D. (2011). *Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve anne-çocuk ilişkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saygı, D., & Uyanık Balat, G. (2013). Anasınınına devam eden çocuğu olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi. *International Journal of Human Science*, 10(1), 844-862.
- Seven, S. (2013). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sezer, T., YILMAZ, E., & Koçyiğit, S. (2016). 5-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN OYUN BECERİLERİ İLE AİLE-ÇOCUK İLETİŞİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 185-204.
- Schary, D. P., Cardinal, B. J., & Loprinzi, P. D. (2012). Parental support exceeds parenting style for promoting active play in preschool children. *Early Child Development and Care*, 182(8), 1057-1069.
- Shirvanian, N., & Michael, T. (2017). Implementation of attachment theory into early childhood settings. *International Education Journal: Comparative Perspectives*, 16(2), 97-115.

- Stocker, C., Ahmed, K., & Stall, M. (1997). Marital satisfaction and maternal emotional expressiveness: Links with children's sibling relationships. *Social Development*, 6(3), 373-385.
- Şalçı, O. (2020). Baba destek programının babalık rolü algısına ve okul öncesi eğitim alan çocukların oyun becerilerinin gelişimine etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Şen, M. (2020). Erken çocukluk eğitiminde oyun ve önemi. Diken, İ. H. (Ed.), Erken Çocukluk Eğitimi (s.398-421). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013). Using Multivariate Statistics. Boston: Pearson.
- Tam, C. L., Lee, T. H., Kumarasuriar, V., & Har, W. M. (2012). Parental authority, parent-child relationship and gender differences: A study of college students in the Malaysian context. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 6(2), 182-189.
- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TAYLI, A. (2007). Kardeş sahibi olup olmama durumunun okulöncesi dönemdeki sosyal oyuna etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 103-115.
- Trawick-Smith, J. (2010). Early Childhood Development (A Multicultural Perspective) [Erken Çocukluk Döneminde Gelişim (Çok Kültürlü Bir Bakış Açısı)] (5.ed.). (B. Akman, Çeviri Ed.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Uçar, E. (2018). Öğrenmeden Öğretime. Yeşilyaprak, B. (Ed.), Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretim (s. 338-399). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. (Genişletilmiş İkinci Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.

- Uygun, N. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Uygun, N., & Kozikoglu, I. (2019). The Relationships between Preschoolers' Play Behaviors, Social Competence Behaviors and Their Parents' Parental Attitudes. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 6(2), 397-408.
- Uykan, E. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uylaş, S., Yalçın, H., Pandamsari, A., & Scarboro, A. (2014). "CAN FATMA COME OUT AND PLAY?" GENDER AND PLAY IN ISTANBUL. *International Journal of Global Education (IJGE) ISSN: 2146-9296*, 3(1).
- Ünüvar, P. (2008). Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini belirleme ve geliştirme (Yayınlanmamış Doktora Tezi). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya*.
- Valentino, K., Cicchetti, D., Toth, S. L., & Rogosch, F. A. (2011). Mother-child play and maltreatment: A longitudinal analysis of emerging social behavior from infancy to toddlerhood. *Developmental psychology*, 47(5), 1280.
- Van Bakel, H. J., & Hall, R. A. (2018). Parent-Child Relationships and Attachment. In *Handbook of parenting and child development across the lifespan* (pp. 47-66). Springer, Cham.
- Weisberg, D. S., Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff, R. M. (2013). Guided play: Where curricular goals meet a playful pedagogy. *Mind, Brain, and Education*, 7(2), 104-112.

- Whitebread, D., Coltman, P., Jameson, H., & Lander, R. (2009). Play, cognition and self-regulation: What exactly are children learning when they learn through play?. *Educational and Child Psychology, 26(2)*, 40.
- Yalman Polatlar, D., Orhan, N. & İnan Demir, S. (2021). İlk çocukluk döneminde oyun evreleri ve oyun türleri. Yalman Polatlar, D. (ed.), *Erken Çocuklukta Oyun Gelişimi ve Eğitimi* (s. 61-71). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2019a). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2019b). Çocuk yetiştirmede farklı ebeveyn tutumları. Yavuzer, H. (Ed.), *Ana-Baba Okulu Ana-Baba Eğitimi ve Aile İçi İletişim Becerileri* (s.115). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yayla, M. (2016). Ebeveynlerin çocuk oyunları hakkındaki görüşleri ve çocukların oyunlarına katılımları ile ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yaylacı, B. (2019). Okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Zachopoulou, E., Trevlas, E., & Tsikriki, G. (2004). Perceptions of gender differences in playful behaviour among kindergarten children. *European Early Childhood Education Research Journal, 12(1)*, 43-53.

EK-A: Araştırma Etik Komisyonu Onay Bildirimi

	T.C. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Rektörlük	Tarih: 15/06/2021 08:36 Sayı: E-35853172-300-00001611044 0005811044
Sayı : E-35853172-300-00001611044		15.06.2021
Konu : Dilem FİLİZ (Etik Komisyon İzni)		
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgi : 26.05.2021 tarihli ve E-51944218-300-00001581847 sayılı yazı.		
Enstitünüz Temel Eğitimi Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi Dilem FİLİZ 'in Dr. Öğr. Üyesi Menekşe BOZ danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Becerileri ile Ebeveyn-Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 08 Haziran 2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.		
Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.		
Prof. Dr. Vural GÖKMEN Rektör Yardımcısı		
<small>Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.</small>		
Belge Doğrulama Kodu: A6296432-77B8-400C-AD9B-AD41DE48C665	Belge Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys	
Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara	Bilgi için: Sevdâ TOPAL	
E-posta: yazim@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik	Bilgisayar İşletmeni	
Ağ: www.hacettepe.edu.tr	Telefon: 03123051008	
Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992		
Kep: hacettepeuniversitesi@hs01.krp.tr		

EK-B: Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni

Tarih: 08/12/2021 16:33
Sayı: E-405799-00001909146

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

03.12.2021

Sayı : E-14588481-605.99-38276710
Konu : Araştırma İzni

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 17.11.2021 tarihli ve 00001870481 sayılı yazınız.

Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi yüksek lisans öğrencisi Dilem FİLİZ'in "Okul Öncesi Çocukların Oyun Becerileri İle Ebeveyn-Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışması kapsamında İlimize bağlı anaokulları ve anasınıflarında uygulama yapma talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Burhan İNAN
Vali a.
Millî Eğitim Müdür V.

Ek: Uygulama Araçları

Dağıtım:
Gereği:
Hacettepe Üniversitesi

Bilgi:
B Planı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle/ANKARA
E-Posta: isticat06@meb.gov.tr
Kep Adresi : mebihs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: D. KARAGÜZEL
Unvan : Memur
İnternet Adresi: www.meb.gov.tr
Faks: _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorgu.meb.gov.tr> adresinden DC19-7499-3d89-9d8e-b806 koda ile teyit edilebilir

EK-C: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- * tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- * görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- * başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- * atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- * kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- * bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

...../...../.....

(İmza)

DİLEM FİLİZ

EK-Ç: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orjinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

...../...../.....

Tez Başlığı: Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Becerileri ile Ebeveyn-Çocuk İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
27/11/2022	132	30661	30/09 /2022	13	1963982585

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: DİLEM FİLİZ

Öğrenci No.: N18135166

Ana Bilim Dalı: TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

İmza

Programı: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROG.

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Doç. Dr. Menekşe BOZ, İmza)

EK-D: Thesis/ Dissertation Originality Report

...../...../.....

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Primary Education,

Thesis Title: Investigation of The Relationship Between Preschool Children's Play Skills and Parent-Child Relationships and Parental Attitudes

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
27/11 /2022	132	30661	30/09/2022	13	1963982585

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: DİLEM FİLİZ

Student No.: N18135166

Department: Department of Primary Education

Program: Preschool Education Program

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
(Assoc. Prof. Dr. Menekşe BOZ, Signature)

EK-E: Yayımlama ve Fikri Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezime ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

..... /..... /.....
(imza)

Dilem FİLİZ

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tez erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tez erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir
*Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

